

AG LÕK ainekava	Õppeaine: eesti keel
Õppeaine kirjeldus, eesmärk:	
Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane: 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt; 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisharjumistele; 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet; 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja; 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitähtsusi; 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilist tähendusest; 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet; 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku; 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavalist sõnavara.	
Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa	
Õppetegevus 1.-2. klassis 1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Õppetegevus 3.-5. klassis 3.-5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega. 3.-5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).	

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostevõime oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.

Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.-7. klassis

6.-7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

6.-7. klassi õpetuse ülesandeks on süstematiseerida eelnevates klassides omandatud praktilist keelekasutusoskust ning seda teadlikustada, toetada keeleliselt teiste ainete õppimist, õppida kasutama tekste teabe hankimiseks. Omandatakse mitmed uued teksti taastamise võtted, sh õpitakse koostama kirjalikku ümberjutustust.

Kolmandal arenguastmel jõutakse ladusa lugemiseni. Järjest rohkem loetakse endamisi, õpitakse iseloomustama tekstides kirjeldatud tegelasi, kirjeldatud sündmused seostatakse ajaloolise taustaga. Kirjeldamisel pööratakse enam tähelepanu detailidele võimalikult täpsete kujutluspiltide loomiseks ja teabe edastamiseks.

Õpetamisel pööratakse 6.-7. klassis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õppetegevus 8.-9. klassis

8.-9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, vahendeid ja enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste, sh lihtsa struktuuriga loovtöid.

Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekteerimist, tarbekirja, rakendades omandatud digioskusi. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Lihtsustatud õppe taseme üldpädevuste ning kooli õppekavas kirjeldatud läbivate teemade ja käsitlemine aineõppes

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- Sotsiaalne ja kodanikupädevus
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid.
- Enesemääratluspädevus
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- Õpipädevus
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.
- Suhtluspädevus
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

3.-5. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- Kultuuri- ja väärtuspädevus
Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid.
- Enesemääratluspädevus
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- Õpipädevus
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.
- Suhtluspädevus
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.

- Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus
Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.
- Digipädevus
Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirja sooritamisel.

6.-7. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- Kultuuri- ja väärtuspädevus
Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt.
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid.
- Enesemääratluspädevus
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- Õpipädevus
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli.
- Suhtluspädevus
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid.
- Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus
Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt.
- Digipädevus
Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös.

8.-9. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- Kultuuri- ja väärtuspädevus
Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus
Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi

arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme.

- Enesemääratluspädevus

Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.

- Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatud. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

- Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.

- Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

- Ettevõtlikkuspädevus

Õpilane on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest.

- Digipädevus

Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

Eesti keele lõiming teiste õppeainetega

Eesti keele õpetamine teenib reaalselt õpilase kõne arendamise eesmärki ja on seetõttu tihedalt lõimitud kõikide teiste õppeainetega. Eesti keeles õpitav vajab arvestamist ja rakendamist kõikide õppeainete rakendamisel. Õpilase kõne arengu tase, esmajoones kõne mõistmine esitab väljakutse õpetaja kõnele. Õpetajal tuleb teada ja arvestada eesti keeles õpitud lausemalle nii õppematerjali selgitamisel kui ka töökorralduste esitamisel. Õpilase suulise kõne arendamise eesmärgil vajab keeleõpetuses õpitu rakendamist kõikide ainete tundides ja ka klassivälistel üritustel.

Eesti keele ainekava on orientiiriks teiste ainete õpetajatele: vajalik on arvestada laste saavutatud kõnelist taset (omandatud sõnavormid, lauseliigid, teksti tüübid), millele toetudes korraldada õpetus teistes õppeainetes. Eesti keele oskuste kinnistamiseks on vajalik, et ka teiste ainete õpetajad nõuaksid vastavalt

klassi õpitulemustele oma tööde vormistamist korrektses kirjas (arvestades eesti keeles õpitut). Tuleb arvestada, et ka digioskuste õpe baseerub eesti keele oskusel ja eeldab funktsionaalse lugemise ja õigekirja oskust.

Sõltuvalt lugemispalade sisust on eesti keel tihedamalt seotud inimese- ja loodusõpetuse ning ajalooaga. Ühes aines õpitu kinnistub teises. Seejuures tuleks jälgida eelmise klassi õpitulemusi (nt 6. klassis on vaja õpetamisel arvestada 5. klassi lõpuks saavutatud õpitulemusi eesti keeles). Eesti keele lugemistekstide valikul tuleb lähtuda laste oskuse tasemest. Ainekavale mittevastavate õppematerjalide kasutamisel on õpetajatel vaja õppetekste kohandada.

Loodusainete õpe eeldab head lugemise ja tekstiga töötamise oskust. Loodusainete õpitulemuste saavutamiseks on oluline õpetajate omavaheline koostöö: ka lugemistunnis tuleks lugeda ja analüüsida vastava sisuga tekste, loodusõpetuse tekstide valikul aga arvestada emakeelealaseid oskusi ning vajadusel neid kohandada. Sama kehtib ühiskonnaainete õppe kohta. Tekste valides peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi.

Matemaatika õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa, kui matemaatiliste probleemide selgitamisel ning tekstülesande sõnastamisel ja analüüsil toetutakse eesti keele tundides omandatud oskustele. Oluline on pöörata tähelepanu tekstülesannete struktuurile, sest selle lahendamise edukus on otseses seoses teksti mõistmisega.

Tööõpetuses on tööoskuste omandamise kõrval oluline roll suhtlemisel, oskusel korraldada ühistegevust, küsida abi, anda nõu. Vajalik on kujundada oskusi töötamiseks nii suuliste kui kirjalike juhiste alusel, kavandada ja sooritada oma tööd plaani järgi ning seda kontrollida. Kui tööoskuste kujundamise esimestel etappidel on verbaalselt aktiivne õpetaja, siis hiljem tõuseb aga õpilase kavandava-reguleeriva kõne osatähtsus.

Ka kunstiõpetuses on vaja arvestada laste kõnetaju ja –loome oskustega. Tekstide juurde kuuluvate illustratsioonide jõukohase analüüsi käigus kujuneb positiivne suhtumine kunstiteostesse. Samuti mõjub laste kõne arengule positiivselt muusikapalade kuulamine, laulutekstide ning luuletuste eelnev analüüs eesti keele tunnis.

Õpitulemused kooliastmete kaupa

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2-3-silbiliste sõnade kaupa;

- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades vaeohtlike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;

- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tepusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausel;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümboolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õppetegevus 1. klassis

1. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.

Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes töösammude näitlikustamist kasutades erinevaid materialiseerimisvahendeid, sh algoritme.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Erinevalt tavaõppes aabitsajärgne periood 1. klassis puudub. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. klassis.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor. Aabits. Kirjastus Tartu, *Studium* 2020
2. A. Kontor. Eesti keele töövihik 1.-3. osa Tartu *Studium* 2019
3. A. Kontor. Loeme koos. Mõtlen. Mõistan. 2023 Tartu *Studium* 2023

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Karlep. Aabitsa ja töövihikute kasutamise üldised põhimõtted. Õpetajaraamat. Kirjastus *Studium* 2021
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan: Ärakiri. Tartu *Studium*, 2010
3. K. Plado, K. Sunts. Mänge häälik- ja foneemanalüüsi kujundamiseks. Eripedagoogika nr 47, EEL, 2015

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1 Kuulamine ja jälgimine	
I trimester Tähelepanu suunatud keskendamine ja hoidmine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine. Suuliste lühikorralduste täitmise aluseks on kõne kuulamine ja selle elementaarne mõistmine. 2-3-sõnaliste <u>lausungite</u> kuulamine ja kordamine. Õpetaja lühikese ja laste kogemusi kajastava jutu kuulamine. 2-realiste salvide õppimine kuulamise järgi. Õpetaja tegevuse jälgimine.	 Õpetajaraamat: lk 7 – Tähelepanu pööratakse õpetaja kõne kuulamisele ning selle mõistmisele. Õpetaja kasutab aeglast kõnetempot ja lühikesi (I trimestril 2-3-sõnalisi, II trimestril 3-4 sõnalisi ja III trimestril 4(5)-sõnalisi) lausungeid. Lapsi suunatakse õpetaja ütlust nii kooris kui ka individuaalselt kordama.
II trimester 3-4-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine.	 Luuletuse õppimisele peab eelnema teemapõhine näitlikustatud lühike vestlus, lastele arusaadavad kommentaarid iga salmi

2-3-realiste salmide õppimine kuulamise järgi.	sisu ja mõtte kohta. Vajadusel selgitatakse sõnade tähendusi.
III trimester Kuni 5-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine: õpetaja jutustus, ettelugemine. 2-4-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. Õpetaja tegevuse jälgimine.	Õpetaja loeb salmi sobiva intonatsiooniga ja hästi aeglaselt lastele ette. Õpetajaraamat: lk. 31-33 - Luuletuse käsitlemine Aabits lk. 88-90; 116. 138 Aabitsat kasutatakse pärast ühisvestlust või -tegevust.
1.2 Suhtlemine	
I trimester Emotsionaalse kontakti loomine. Elementaarsete individuaalsete vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine (<i>tänan, palun</i>). Elementaarsete mitteverbaalsete suhtlemisvahendite (näoilme, žestid) mõistmine.	Suhtlemisoskuse kujundamiseks on esmane õpetaja eeskuju: positiivne, rahulik ja emotsionaalne kõne, lapse suhtlemisele suunamine.
II trimester Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine. Vastamine dialoogi repliigile (küsimus), dialoogi jätkamine. Oma õpi- ja vaba aja tegevustega seotud soovide ja vajaduste väljendamine viisakusväljendeid kasutades (<i>palun palli, palun pliiatsit</i>).	Peale sõnade ja intonatsiooni on oluline roll mitteverbaalsetel suhtlemisvahenditel: näoilme, kehaasend, liigutused (osutamine, viipamine). Otstarbekas on suunata õpilasi jälgima täiskasvanute omavahelist suhtlemist (ei sega jutu vahele).
III trimester Vastamine dialoogi repliigile (<i>küsimus või korraldus</i>), dialoogi jätkamine ja alustamine	

tuttavas situatsioonis oma vajaduste rahuldamiseks. Oma soovide ja vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine. Suhtlemine koostegevuses, sh mitteverbaalseid vahendeid kasutades (osutamine, žestid). Hääletoonid, näoilmed (<i>rõõmus, kuri...</i>). Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju alusel. Eneseväljendus õpitud liikumis- ja laulumängudes.	
--	--

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Nägemis- ja ruumitaju	
I trimester Silmaliigutuste suunamine, silma- ja käeliigutuste seostamine. Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus. Rühm ja allrühmad: rühmitamine, nimetamine. Allrühma- ja rühmanimetuste tundmine ja kasutamine õpitud teemade ulatuses (koolitarbed, riietusesemed, mööbel, toidunõud, mänguasjad, kodu- ja metsloomad). Kujundite äratundmine (kolmnurk, nelinurk, ring). Kujundite järjestamine matkimise, näidise ja sõnalise korralduse järgi. Põhivärvuste eristamine ja pinna katmine.	Õpetajaraamat: lk. 36 – Nägemis- ja ruumitaju arendamine lk. 8-20 – Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus. Õpetaja ülesanne on osutades suunata lapse nägemistähelepanu ja sõnastada märgatud tunnuseid ning osi. Lapse jaoks tuleneb sõna tähendus sellega tähistatud objekti tajumisest, mitte vastupidi. Eesti keele töövihik, 1. osa
II trimester	

Orienteerumine lähiruumis (<i>all-üleval, keskel, ees-tagga</i>), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus. Ruumisuhete ja vastavate sõnade (<i>suur-väike, suurem-väiksem, ülal-all, ees-tagga, alguses-lõpus-keskel, esimene-viimane</i>) mõistmine. Kujundite eristamine kuju, suuruse, detailide ja nende paigutuse järgi, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine.	Õpetajaraamat: lk. 36 – Nägemis- ja ruumitaju arendamine Eesti keele töövihik 1. osa
III trimester Orienteerumine oma kehas ja lähiruumis (<i>all-üleval, keskel, ees-tagga, vasakul-paremal</i>), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus (vajadusel märgistatakse õpilase vasak või parem käsi). Ruumisuhete ja vastavate sõnade (<i>vasakul-paremal</i>) mõistmine. Esemete paigutus ruumis üksteise suhtes, kujundite paigutus tahvlil ja paberilehel. Kujundite eristamine, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine, konstrueerimine.	Selleks, et õppida lugema ja kirjutama on lapsel oluline märgata ja teadvustada tähtede ja sõnade paigutust, mis lõimub kuulmistaju ja artikuleerimisega. Esmalt on lapsel vaja: 1) orienteeruda enda keha(osade) paigutuses (vasakul/paremal, all/ülal jm); 2) märgata objektide paigutust enda suhtes (vasakul/paremal, enda ees/taga/kõrval); Soovitav on õpetamisel märgistada õpilase vasak (või parem) käsi. Õpetajaraamat: lk. 36 – Nägemis- ja ruumitaju arendamine
2.2 Ajakujutlused	
I trimester Samaaegsete sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (<i>samal ajal, praegu, nüüd, täna</i>). Ööpäeva osade, nende järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, ööpäevaosade äratundmine (sh pildil), vastavate nimetuste tundmine.	Ajakujutluste täpsustamiseks või kujundamiseks on oluline luua kujutlus samaaegsetest (ja eelnenud ning järgnevatest) sündmustest ja tegevustest. Tähelepanu pööratakse laste passiivse kõne arendamisele, vastavate keelendite mõistmisele ning tähenduse eristamisele. Soovitus õppetööks – aastaaajale iseloomulike tunnuste vaatlemine nt aknast, õppekäigud, õuesõppetunnid.

Aastaaeg <i>sügis</i>, orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.	Õpetajaraamat: lk. 10-11 Aabits lk. 7-17
II trimester Samaaegsete ja eelnenud sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (<i>samal ajal, praegu, nüüd, enne, täna, eile</i>). Nädalapäevade järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, vastavate nimetuste tundmine. Aastaaeg <i>talv</i>, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine. Aastaaegade (<i>sügis, talv</i>) järjestuses orienteerumine.	Aabits lk. 86-91, 99
III trimester Samaaegsete ja eelnenud ning järgnevate sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine: <i>samal ajal, praegu, nüüd, enne, pärast, eile, täna, homme</i>. Aastaajad <i>kevad, suvi</i>. Aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine. Nelja aastaaja järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.	Aabits lk. 138, 155-167
2.3 Kuulmistaju	
I trimester Helide ja mürade tajumine, nende eristamine kõnest. Hääletugevuse muutmine õpetaja eeskuju järgi.	Kuulmistaju täpsustamiseks on oluline suunata kuulama erineva tugevusega helisid ja hääli, õpetada neid eristama kõnest. Õpetada eristama sõnu lauses, häälikuid sõnas.

Sõnade ja häälikute eristamine (2-3 üksust), nende järjekorra taastamine 1) hääldamisele 2) häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas. Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 2-3 sõnalise lause kordamine. Sõnade arvu määramine lauses. Korduvate <u>keeleüksuste</u> ja <u>kõnesegmentide</u> äratundmine: sõnapaarid, üksuste või segmentide rida.	Aabits lk. 12-41
II trimester Helide ja mürade tajumine, nende suuna määramine ja eristamine kõnest. Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (3-4 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas. Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 3-4-sõnalise lause kordamine. Hääletugevuse ning intonatsiooni muutmine õpetaja eeskuju järgi.	Aabits lk. 42-86
III trimester Helide ja mürade tajumine, nende jäljendamine ja eristamine kõnest. Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (kuni 5 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas. Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. Kuni 5 sõnalise lause kordamine. Hääldusvigade (häälikute ärajätmine, asendamine, ümberpaigutamine, silbistruktuuri moonutused) märkamine teiste kõnes.	Aabits lk. 87-167

Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamine ja muutmine õpetaja eeskuju järgi.	
Kuulmistaju seostamine hääldamise ja nägemistajuga (sõna - objekt/tunnus, häälik - täht).	

Õppesisu, õpitulemused ja õppetöö läbiviimine trimestrite kaupa

I trimester

1. Lause ja sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu;
- väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega;
- väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu *ees/taga, all/peal, kõrval*.
- tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause). Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>). Tagasõnad	Käsitletakse 2-3 sõnalist baaslauset. Õpetajaraamat: lk. 57 – Praktiline lauseõpetus; lk. 47 – Tegevuse reguleerimine; lk. 9-12 – Kahe- ja kolmesõnalise lause koostamine.

Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i> tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna). Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.	lk. 25 – Osasihitis ja kohamäärus lauses; lk. 26 – Omastava käände ja tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses. Aabits lk. 39-42 Eesti keele töövihik, 1. osa ja 2. osa
--	---

2. Häälik- ja foneemanalüüs

Õpitulemus:

Õpilane:

- kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (ringe, noope);
- häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas;
- määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades;
- asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Häälikanalüüs	
Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine. Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).	Õpetajaraamat: lk. 50 – Häälikanalüüs lk. 44 – Materialiseerimine lk. 47 – Tegevuse reguleerimine lk. 13-15 – Häälikanalüüsi õpetamine, kahehäälikulise sõna käsitlemise etapid lk. 15-16 – Kolmehäälikulise sõna käsitlemine

Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.

Eesti keele töövihik, 2. osa:

Häälikanalüüsioskuse kujundamine:

1. pildil kujutatud objekti nimetamine,
2. häälimine skeemile osutades ja tulemuse kontrollimine korduva häälimisega,
3. häälimine ja häälikumärkide joonistamine või ladumine, tulemuse kontrollimine,
4. õpitava hääliku asukoha leidmine häälides ja selle märkimine,
5. tulemuse kontrollimine,
6. (märgitud) häälikumärgi värvimine.

Iga sammu õppimine algab koostegEVuses õpetajaga.

Õpilased imiteerivad, räägivad tegevusest kooskõnes õpetajaga või järelkõnes.

Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes:

- 1-2-silbilised üksikhäälikutest koosnevad sõnad,
- 1-2-silbilised diftongidega sõnad.

Häälimine toimub häälega abivahenditele (sõnaskeemid, ringid) toetudes, nendele osutades, analüüsides koostegEVuses õpetajaga. Häälimise tempot reguleerib õpetaja oma häälega.

Aabits alates lk.12

Õpetajaraamat:

lk. 20-21 – Sõnade häälikkoostise võrdlemine.

Aabits lk. 20

	Eesti keele töövihik, 1. osa alates lk. 41 Eripedagoogika nr. 47, lk.16-27
2.2 Foneemanalüüs	
Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.	Õpetajaraamat: lk. 53 – Foneemanalüüs lk. 21 – Elementaarse foneemanalüüsi õpetamine; lk. 44 – Materialiseerimine lk. 47 – Tegevuse reguleerimine Aabits alates lk. 23 Eesti keele töövihik, 2. osa Eripedagoogika nr. 47, lk. 28-38

3. Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;
- loeb veerides 1-silbilisi sõnu;
- saab aru loetu tähendusest;
- valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1 Lugemistehnika	
Viis täishääliku tähte.	Õpetajaraamat:

Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Diftongid. Lahtise <u>silbi</u> lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.	lk. 39 – Silmaliigutuste suunamine lk. 65 – Lugemine lk. 22-24 – Viie täishääliku tutvustamine. Soovitavad tööetapid häälikute ja tähtede tutvustamiseks. lk. 24 – Diftong sõnas lk. 24 – Lugemise eelharjutused lk. 25 – Lahtise silbi lugemise eelharjutused Lugemisviisid: • häälega veerimine, • diftongide ja lühikeste tuttavate sõnade äratundmine tervikuna. Aabits lk. 26-40 Eesti keele töövihik, 2. osa
3.2 Teksti analüüs	
Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.	Õpetajaraamat: lk. 65 - Lugemine Aabits lk. 29-42
3.3 Orienteerumine tekstis	
Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.	Õpetamist alustada sõnale vastava pildi leidmisest etteantud piltide reast, vajadusel vähendada valikuks antud piltide hulka.

4. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa;
- valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe;

- kirjutab väikseid õpitud kirjatahti, kirjutab järgides etteantud jooni.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Ärakiri	
Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa.	Õpetajaraamat: lk. 88 – Ärakiri Ärakirja tehakse sõnade kaupa. Kirjutamisele eelneb analüüs: • originaalsõna lugemine, • sõna häälimine, • õpitud topelttähtede leidmine ja märgistamine. Originaal esitatakse kirjatahtedega, kirjutatakse kirjatahtedega.
4.2 Õigekiri	
Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi. Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.	Õpetajaraamat: lk. 90-91 – Tähekasutusreeglite teadlik rakendamine; lk. 92 – Õigekiri. Kirjutamisel järgitakse algoritmi: • häälikujärje märkimine tajutaval viisil (ringid, kriipsud vms) häälimisele toetudes; • ühe- või kahekordse (topelttähe) tähe valimine noobi järgi, kirjutamine; • järelkontroll.
4.3 Kirjatehnika	

Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine. Kehaasend, pliatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi. Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes. Kirjutamine etteantud jooni arvestades.	Õpetajaraamat: lk. 81 – Kirjatehnika; lk. 85 – Kirjutamise graafilised eeluskused; lk. 87 – Väikeste kirjatähtede õppimine; lk. 92 – Kirjatehnika raskusastmed: • ülekirjutamine, • kirjutamine orientiiride abil, • kirjutamine originaali järgi. Eesti keele töövihik, 1. osa ja 2. osa
---	--

5. Keeleteadmised ja oskused

Häälikute eristamine, õpitud tähtede (sh topelttähtede) ja sõnade äratundmine.

Soovituslik õppesisu teemade jaotus 1. trimestris

1. trimestri kestus orienteeruvalt 11 nädalat, nädalas 7 tundi, kokku 77 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemis-ruumi- ja kuulmistaju arendamine. Rühmitamisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel.	21	Nimetab õpitud esemeid, olendeid; rühmitab neid erinevate tunnuste alusel. Tunneb ära õpitud kujundeid (kolmnurk, nelinurk, ring).	Aabits lk. 3-21 Eesti keele töövihik, 1. osa
Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.	7	Mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu;	Aabits lk. 7-13 Eesti keele töövihik, 1. osa

Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje määramine. Lauseskeemid.		väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baasausega. Tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ning oskab selle abi kasutada.	
Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.	14	Kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (ringe, noope). Häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas.	Aabits alates lk. 12-20 Eesti keele töövihik, 1. osa
Foneemanalüüs. Lühike ja ülipikk hääl.	7	Määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2 silbilistes sõnades; asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.	Aabits alates lk. 21 Eesti keele töövihik, 1. osa Eesti keele töövihik, 2. osa
Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. • Häälik ja täht I • Häälik ja täht U • Häälik ja täht E • Häälik ja täht O • Häälik ja täht A Tähtede kirjutamine.	14	Tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti; teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti.	Aabits lk. 26-36 Eesti keele töövihik, 2. osa

Tutvumine kaksiktäishäälikutega. Kaksiktäishäälikute lugemine. Kaksiktäishäälikute kirjutamine. Lugemise eelharjutused Lahtise silbi lugemine.	7	Tunneb ära kaksiktäishääliku orientiiridele toetudes. Loeb veerides 1-silbilisi sõnu, saab aru loetu tähendusest.	Aabits lk 29-38 Eesti keele töövihik, 2. osa
Praktiline lauseõpetus. Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses. Lausemallid: Alus+öeldis+sihitis Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.	7	Mõistab esemete paiknemist üksteise suhtes ja väljendab seda, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal,</i> <i>kõrval</i> .	Aabits lk.39-42 Eesti keele töövihik, 1. osa Eesti keele töövihik, 2. osa

II trimester

1. Lause ja sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega;
- mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu;
- tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;
- eristab käsk-, küsi- ja väitlauset, kasutab neid tuttavas situatsioonis;
- tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada;
- eristab elusolendeid ja asju, ühendab küsisõnadega *kes?*, *mis?*;
- mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu *ees/taga, all/peal, kõrval* sobivas grammatilises vormis.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Baaslause ja vähelaiendatud kuni 4-sõnalise lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine lauses, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi. Lausemallide mõistmine: • alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kuhu?</i>), • alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kust?</i>), • alus + öeldis + abinõumäärus (<i>millega?</i>), • alus + öeldis + kaasolumäärus (<i>kellega?</i>), • alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (<i>kellele?</i>). Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna). Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine. Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks.	Õpetajaraamat: lk. 57 – Praktiline lauseõpetus lk. 27 – Sihitis ja kohamäärus lauses lk. 27 – Täiend (omadussõna) lauses lk. 28 – Abinõumäärus lauses lk. 29 – Valdajamäärus lauses lk. 29 – Kaasolumäärus lauses Aabits lk. 55-59, 60-61, 71, 73, 74 Õpetajaraamat: lk. 28 – Hüüd- ja küsilause. Dialoog. Ase- ja määrsõnad (<i>mul, sul, siin seal</i>)
Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> praktiline esitamine. Sõnavormi ja tagasõnade <i>alla (alt)</i>, <i>peale (pealt)</i>, <i>ette (eest)</i>, <i>taha (tagant)</i>, <i>kõrvale (kõrvalt)</i> tähenduse äratundmine, kohasuhete (<i>kus?</i>, <i>kuhu?</i>, <i>kust?</i>) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine.	Õpetajaraamat: lk. 29 – Küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> praktiline eristamine. Aabits lk. 72-76 Eesti keele töövihik, 2. osa

Omandatud sõnade kasutamine kõnes enamlevinud muutevormides ja koos tagasõnadega. Esemete eristamine meeleorganitega tajutavate tunnuste alusel, tunnuste (värvus, suurus, kuju) väljendamine sõnadega. Tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Sai on soe – Soe sai ...</i>)	
--	--

2. Häälrik- ja foneemanalüüs

Õpitulemus:

Õpilane:

- häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi;
- nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga;
- nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku;
- koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Häälikanalüüs	
Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid). 2-3 sõna koostise võrdlemine. Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).	Õpetajaraamat: lk. 50 – Häälikanalüüs lk. 44 – Materialiseerimine Eesti keele töövihik, 2. osa: lk. 3 – Häälikanalüüsi oskuse kujundamine Iga uue sammu õpetamine algab koostegevuses õpetajaga. II trimestril asendub imiteerimine näitliku suunamisega. Häälkanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes:

	üksikhäälikutest koosnevatele 1-2-silbilistele ja diftonge sisaldavatele sõnadele lisanduvad kaashäälikuühenditega sõnad.
2.2 Foneemanalüüs	
Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.	Õpetajaraamat: lk. 53 – Foneemanalüüs; lk. 44 – Materialiseerimine Eesti keele töövihik, 2. osa ja 3. osa Häälik/täht seoste harjutamisel selgitatakse, et sõna hääldamisel üks hääldussegment (häälik) võib olla märgitud vastavalt häälikupikkusele nii ühe- kui kahekordse tähega.

3. Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires);
- mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu;
- vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;
- leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel;
- valib lause kohta sobiva pildi.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1 Lugemistehnika	

Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte trükitähtede õppimine. Suluta kaashäälikute ühendid. Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides. Sõna või lause korduv lugemine Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes. Õpetaja lugemise jälgimine.	Õpetajaraamat: lk. 39 – Silmaliigutuste suunamine lk. 65 – Lugemine lk. 26-27 – Suluta kaashäälikute käsitlemine lk. 30 – Kaashäälikuühendid lk. 30 – Kahesilbiliste kõnetaktide ja sõnade analüüs ning lugemine. Juhtiv lugemisviis on häälega veerimine. Lugemistehnika arendamiseks on vajalik sama teksti mitmekordne lugemine. Teisevärteliste sõnade lugemisel õige rõhulis-rütmilise struktuuri saavutamiseks kasutatakse orientiire: nt vältemärki sõna kohal. Aabits lk. 43-91 ja 80-82 Lugemisviisid: • häälega veerimine, diftongide ja lühikeste tuttavate sõnade äratundmine tervikuna; • orientiiride ja abistavate võtete kasutamine lugemisel; • järgneva tähe ettehaaramine; • minimaalse <u>kõnetakti</u> „kasvatamine”.
3.2 Teksti analüüs	
Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine.	Aabits lk. 43-91
3.3 Orienteerumine tekstis	
Sõna leidmine lausest õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs; sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga	Õpetajaraamat: lk. 28 – Sobiva sõna valik

	Aabits lk. 67 Illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs toimub valdavalt pärast lugemist .
--	--

4. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- sooritab ära kirja tuttavate sõnade ulatuses valdavalt tähepaaride kaupa originaali alla;
- võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d);
- kirjutab ühise analüüsi alusel koostatud skeemide abil 2-3sõnalisi lauseid;
- kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, arvestab kirjutamisel etteantud jooni.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Ärakiri	
Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ära kirja tähepaaride kaupa originaali alla. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.	Õpetajaraamat: lk. 88 – Ärakiri Ära kirja sooritatakse kirjatähtedega, st ka originaal esitatakse kirjatähtedega. Soovitav on kasutada näitvahendina grafeemide tabelit. Grafeemide tabeli näited eesti keele töövihikust:

	<table><tr><td>E</td><td>EE</td></tr><tr><td><i>e</i></td><td><i>ee</i></td></tr></table> <table><tr><td>R</td><td>RR</td></tr><tr><td><i>r</i></td><td><i>rr</i></td></tr></table> <table><tr><td>P</td><td>PP</td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td><i>p</i></td><td><i>pp</i></td></tr></table> <table><tr><td>B</td><td></td><td><i>b</i></td></tr></table> Kirjutamisele eelneb analüüs: • originaali lugemine, • sõna häälimine kirjutamise ajal • õpitud topelttähtede leidmine ja märgistamine.	E	EE	<i>e</i>	<i>ee</i>	R	RR	<i>r</i>	<i>rr</i>	P	PP			<i>p</i>	<i>pp</i>	B		<i>b</i>
E	EE																	
<i>e</i>	<i>ee</i>																	
R	RR																	
<i>r</i>	<i>rr</i>																	
P	PP																	
																		
<i>p</i>	<i>pp</i>																	
B		<i>b</i>																
4.2 Õigekiri																		
Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.	Õpetajaraamat: lk. 90-91 – Tähekasutusreeglite teadlik rakendamine lk. 92 – Õigekiri Kirjutamisel järgitakse (õpetaja juhendamisel) algoritmi: 1. häälikujärje märkimine häälimisele toetudes, 2. häälikupikkuse määramine võrdleva hääldamise abil ja märkimine noobiga 3. tähe valimine noobi/ skeemi järgi, 4. kirjutamine, 5. järelkontroll (vea/vigade ledmine ja parandamine). Eesti keele töövihik, 2. osa ja 3. osa																	
4.3 Kirjatehnika																		

Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaigiga. Kehaasend, pliatsihoid. Joonte tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi. Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt.	Õpetajaraamat: Lk. 81 – Kirjatehnika Lk. 85 – Kirjutamise graafilised eeluskused Lk. 92 – Kirjatehnika raskusastmed: • ülekirjutamine, • kirjutamine orientiiride abil, • kirjutamine originaali järgi, • eri suurusega tähtede kirjutamine, • kirjutamine originaali alla. Eesti keele töövihik, 2. osa ja 3. osa
--	--

5. Keeleteadmised ja -oskused

Häälikute, õpitud tähtede (sh topelttähtede), sõnade, lausete äratundmine. Häälikurühmad, häälikute kolm pikkust (lühike, pikk, ülipikk).

Suur algustäht lause alguses ja nimedes. Lause lõpumärkide praktiline äratundmine.

Soovituslik õppesisu teemade jaotus 2. trimestris

2. trimestri kestus orienteeruvalt 11 nädalat, nädalas 7 tundi, kokku 77 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine. Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine.	21	Loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest.	Aabits lk. 43-91 Aabits lk. 80-81 Aabits lk. 82 Töövihik 1. klassile, 2. osa
Praktiline grammatika Lausemallid: - alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (<i>kuhu?</i>). Tagasõnad. - alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (<i>kust?</i>). Tagasõnad. Õpitud kohasuhete diferentseerimine.	15	Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu; koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses.	Aabits lk. 55-59 Töövihik 1. klassile, 2. osa
Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina	8	Eristab esemeid tajutavate tunnuste alusel; väljendab tunnust omadussõnaga; kasutab omadussõna nii täiendi kui ka öeldistäitena.	Aabits lk. 60-61 Töövihik 1. klassile, 2. osa
Lausemallid: - alus+öeldis+abinõumäärus (<i>millega?</i>) + kohamäärus - alus+öeldis+kaasolumäärus (<i>kellega?</i>) + kohamäärus - alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>).	8	Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu; koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses.	Aabits lk. 71-74 Töövihik 1. klassile, 2. osa

Olend ja ese. Küsimused <i>kes?</i> , <i>mis?</i> Üks ja mitu.	4	Eristab olendeid ja esemeid küsimuste <i>kes?</i> , <i>mis?</i> alusel; eristab sõnade nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme.	Aabits lk. 75-76 Töövihik 1. klassile, 2. osa
Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega	7	Määrab suluta kaashäälikute ühendit kahesilbilistes sõnades orientiiride abil.	Aabits lk. 80-81
Kahesilbiliste sõnade lugemine	7	Loeb kahesilbilisi sõnu häälega veerides orientiiride abil.	Aabits lk. 82-85
Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.	3	Hääldab õigesti Õ-häälikut; tunneb ära häälikule vastava tähe.	Aabits lk. 87 Töövihik 1. klassile, 3. osa

III trimester

1. Lause ja sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;
- väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega;
- koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina;
- järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
----------	----------------------------------

Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järelkordamine. Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine. Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine. Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks. Baassõnavara aktiveerimine. Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.	Õpetajaraamat: lk. 57 – Praktiline lauseõpetus Aabits alates lk. 92 Eesti keele töövihik, 3. osa
---	--

2. Hääl- ja foneemanalüüs

Õpitulemus:

Õpilane:

- häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes;
- koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel;
- eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga;
- hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Häälikanalüüs	
Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine.	Õpetajaraamat: lk. 50 – Häälikanalüüs Eesti keele töövihik, 2. osa:

Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).	lk. 3 – Häälikanalüüsi oskuse kujundamine. Iga sammu õppimine algab koostgevuses õpetajaga sümbolitele (nende järjestusele) toetudes. Mõned üksteisele järgnevad tegevussammud on võimalik koondada (nt esmase häälimisega kaasneb häälikumärgi joonistamine). Õpilased räägivad tegevusest kooskõnes või järelkõnes, selgitades, mida nad teevad ja mis on järgmine tegevussamm. Aabits alates lk. 92 Eesti keele töövihik, 3. osa
2.2 Foneemanalüüs	
Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostgevuse ja matkimise tasandil. Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil. Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine. Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.	Õpetajaraamat: lk. 53 – Foneemanalüüs lk. 31-32 – Sulghäälikute kolm pikkust ja tähed B, P, PP (D, T, TT; G, K, KK). Häälikupikkuste diferentseerimise soovitatavad tööetapid: 1. Sõna korrektne hääldamine pildi või õpetaja häälduse alusel, sõna kordamine. 2. Häälikupikkuse muutmine võrdleva häälduse teel koostgevus õpetajaga. Õpetaja häälduse imiteerimine. 3. Häälikupikkuse määramine.

	4. Häälikupikkuse (noobi) seostamine tähega. Aabits alates lk. 92 Eesti keele töövihik, 3. osa
--	---

3. Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Õpitulemus:

Õpilane:

- hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed;
- loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest;
- mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;
- sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1 Lugemistehnika	
Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine.	Õpetajaraamat: lk. 30 – Diakriitiliste märkidega tähed Aabits lk. 87, 104, 105, 108
Sulghäälikud. Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G) Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik	Õpetajaraamat: lk. 31 – Sulghäälikute käsitlemine Töövihik 1. klassile, 3. osa: lk. 3 – Sulghäälikute õppimine; Aabits alates lk. 92 Töövihik 1. klassile, 3. osa
Tähed J, H	Õpetajaraamat:

	lk. 33, 71 – Häälik ja täht J. lk. 33 – Häälik ja täht H. Aabits lk. 135-138, 139-141 Töövihik 1. klassile, 3. osa
Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel.	Õpetajaraamat: lk. 32 – Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel. Aabits lk. 119-121, 133 Töövihik 1. klassile, 3. osa
Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis	Õpetajaraamat: lk. 32-33 – Sulghäälik <i>S</i> kõrval. <i>G</i> konsonantühendis. Aabits lk. 130-132 Töövihik 1. klassile, 3. osa
Pikk täishäälik. Pikk suluta kaashäälik. Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik. Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik.	Õpetajaraamat: lk. 41 – Kõnetakt ja hääldusrütm Aabits lk. 124, 143-148 Töövihik 1. klassile 3. osa
Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine. Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (<i>mesi-lane</i>). Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.	Õpetajaraamat: lk. 34-35 – Pika täishääliku tutvustamine lk. 65 – Lugemine lk. 79-80 – Lugema õppimise sisu aabitsaõppes. Lugemisviisid: • üleminek häälega veerimiselt vaiksele (sosinal) veerimisele, diftongide ja

	lühikeste tuttavate sõnade äratundmine tervikuna; • orientiiride ja abistavate võtete kasutamine lugemisel, järgneva tähe või sõna ettehaaramine, minimaalse kõnetakti „kasvatamine”, sõna lugemisel minimaalsele kõnetaktile orienteerumine; • õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine. Aabits lk. 142-149
Väikeste trükitähtede õppimine. Lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine.	Õpetajaraamat: lk. 35 – Lugemine väikeste trükitähtedega lk. 78 – Lausete ja lühitekstide lugemine Aabits alates lk. 151 Töövihik 1. klassile, 3. osa
3.2 Teksti analüüs	
Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine.	Õpetajaraamat: lk. 80 – Lugema õppimise sisu aabitsaõppes. Teksti analüüs ja loetu tähenduse mõistmine. Aabits alates lk. 92
3.3 Orienteerumine tekstis	
Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga. Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.	Õpetajaraamat: lk. 28 – Sobiva sõna valik Aabits lk. 102, 129, 144, 148 Õpetajaraamat: lk. 80 – Lugema õppimise sisu aabitsaõppes. Valiklugemine. Aabits alates lk. 92

4. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ärakirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatut originaaliga, leiab ja parandab vea(d);
- kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes;
- seostab omavahel õigesti kirjatähti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Ärakiri	
Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.	Õpetajaraamat: lk. 88 – Ärakiri lk. 80 – Kirjutamine lk. 92 – Kirjutama õppimise sisu aabitsaõppes. Ärakiri. Kirjutamisele eelneb analüüs: • originaali lugemine, • häälimine, • topelttähtede ning nõrga/tugeva sulghääliku leidmine ja märgistamine. Originaal esitatakse kirjatähtedega või trükitähtedega, kirjutatakse kirjatähtedega. Lausealguse või nimede suurtäht kirjutatakse suure trükitähena. Eesti keele töövihik, 3. osa
4.2 Õigekiri	
Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja	Õpetajaraamat: lk. 80 – Kirjutamine

lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes.	lk. 88 – Sõnade ja lausete kirjutamine lk. 90 – Tähekasutusreeglite teadlik rakendamine lk. 92 – Kirjutama õppimise sisu aabitsaõppes. Õigekiri. Kirjutamisel järgitakse (õpetaja juhendamisel) õigekirja algoritmi, mis esitatakse lastele skemaatiliselt: 1. häälikujärje märkimine häälimisele toetudes ja veaohtlike häälikute leidmine; 2. häälikupikkuse määramine võrdleva häälduse alusel ja selle märkimine (noobiga), 3. ühe- või kahekordse tähe valimine skeemi järgi, 4. kirjutamine, 5. järelkontroll (sh vea leidmine ja parandamine). Eesti keele töövihik, 3. osa
4.3 Kirjatehnika	
Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliiatsihoid. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.	Õpetajaraamat: lk. 81 – Kirjatehnika lk. 87 – Väikeste kirjatähtede õppimine lk. 92 – Kirjutama õppimise sisu aabitsaõppes. Kirjatehnika Raskusastmed: • ülekirjutamine, • kirjutamine orientiiride abil; • kirjutamine originaali järgi, • eri suurusega tähtede kirjutamine, • kirjutamine originaali alla, • kirjutamine originaali kõrvale.

	Eesti keele töövihik, 3. osa
--	------------------------------

5. Keeleteadmised ja -oskused

Häälikute, tähtede (sh topelttähtede), sõnade, lausete praktiline äratundmine. Häälikurühmad, häälikute kolm pikkust (lühike, pikk, ülipikk).

Suur algustäht lause alguses ja nimedes. Lause lõpumärkide praktiline äratundmine.

Ainsuse ja mitmuse vormide tähenduse praktiline eristamine.

Soovituslik õppesisu teemade jaotus 3. trimestris

3.trimestris on orienteeruvalt 13 nädalat, nädalas 7 tundi, kokku 91 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tutvumine P-hääliku, vastava suurtähe ja väikese kirjatähtega. Teisevälteliste sõnade (<i>supi, kapi</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	14	Tunneb ära P-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (B) ja tugevat (P) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri. Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti P-häälikut sisaldavaid sõnu.	Aabits lk. 92-103 Eesti keele töövihik, 3. osa
Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	7	Hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab häälikuid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab diakriitiliste märkidega tähti sisaldavaid õpitud sõnu.	Aabits lk.104-109. Eesti keele töövihik, 3. osa

Ainsuse ja mitmuse eristamine	2	Loeb ja mõistab nimisõna nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme.	Aabits lk.114
Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Teisevärteliste sõnade (<i>koti, luti</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	14	Tunneb ära T-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (D) ja tugevat (T) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri. Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti T-häälikut sisaldavaid sõnu.	Aabits lk.110-124 Eesti keele töövihik, 3. osa
Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Teisevärteliste sõnade (<i>kuke, tuka</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	14	Tunneb ära K-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (G) ja tugevat (K) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri. Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti K-häälikut sisaldavaid sõnu.	Aabits lk.125-134 Eesti keele töövihik, 3. osa
Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis.	5	Tunneb ära konsonantühendid orientiiridele toetudes. Loeb ja kirjutab õigesti konsonantühendiga sõnu orientiiridele toetudes.	Aabits lk. 130-132 Eesti keele töövihik, 3. osa
Häälikud ja tähed J, H. Tähtede ja sõnade kirjutamine.	7	Tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab õigesti <i>J</i> või <i>H</i>-d sisaldavaid kuni 2-silbilisi sõnu.	Aabits lk.135-142 Eesti keele töövihik, 3. osa

Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine. Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	7	Loeb häälega veerides ja kirjutab orientiiridele toetudes õigesti 2-silbilisi erinevate kõnetakti variantidega sõnu.	Aabits lk.143-149 Eesti keele töövihik, 3. osa
Tutvumine väikeste trükitähtedega. Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine. 1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine.	14	Loeb valdavalt häälega veerides väikestest trükitähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest. Kirjutab kuni 2-silbilistest õpitud sõnadest koosnevaid lauseid ära kirjana valdavalt tähepaaride kaupa.	Aabits alates lk.151 Eesti keele töövihik, 3. osa
Kordamine.	7		

Oodatavad õpitulemused 2. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Õppetegevus 2. klassis

2. klassis on põhitaotluseks õpilaste turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks võimetekohaseks õppetööks.

Eesti keele õpetamise ülesandeks on kujundada õpilastel oskus väljendada suuliselt oma peamisi vajadusi, omandada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus, kirjatehnika ning saavutada oma kogemustele vastav teksti mõistmine.

Õpilaste kõne arendamiseks on vajalik

- kujundada lastel kõnesoov; aidata neil tajuda materjali, millest kõnelda, sest õpilane väljendab kõnes ainult neid fakte ja suhteid, mida ta mõistab;
- varustada õpilasi praktilises kõnetegevuses vajaminevate keeleliste vahenditega (sõnavara, sõnaühendi- ja lausemallid);

- harjutada õpitud keelevahendite kasutamist kõnes;
- luua võimalused omandatud oskuste rakendamiseks praktilises suhtlussituatsioonis.

Põhimeetodiks suulise ja kirjaliku kõne kujundamisel on praktiline harjutamine. Ka teoreetilised algteadmised (st kujutlused õpitavatest keeleüksustest ning tegevustest ülesannete täitmisel) omandatakse sel perioodil praktilise töö tulemusena. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavaid õpitegevusi.

Kuna õpilaste võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õppetöö on praktilist laadi, õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevuse põhimõtted 2. klassis:

1. Harjutuste sooritamisele tööraamatus eelneb alati üleklassitöö, st vajalik on eelnevalt täita analoogne harjutus üleklassitöona.
2. Oskused omandatakse valdavalt ühistöö ja matkimise (osaliselt ka näidise) teel.
3. Tööraamatuid kasutatakse valdavalt oskuste harjutamiseks ja/või materjali kinnistamiseks. Iseseisev töö peab olema etapiviisiliselt juhendatud, töö peab toetuma abivahenditele.

Lihtsustatud õppetaselele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor. Eesti keele tööraamat 2. klassile 1.-4. osa. Tartu, Studium, 2022
2. K. Pastarus. Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile I-IV osa. Tallinn, Eksami-keskus 2010.
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Karlep. Õpetamine Eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat. Tartu, Eesti Eripedagoogide Liit, 2006
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. K. Plado, K. Sunts. Lugesdes lugema. Tartu, Studium, 2014

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Õpitulemus:

Õpilane

- alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab pöördumisel viisakusväljendeid;
- kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;
- mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1 Kuulamine ja jälgimine	
Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal. Ülesande täitmine koostegevuses õpetajaga. Suuliste 2-3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, ülesannete täitmist suunatakse osatoimingute (töösammude) kaupa. Tuttavate õpiülesannete täitmine valdavalt näidise, III trimestril suulise juhendi järgi. Korralduste ja kokkulepete täitmine tuttavas situatsioonis. Adekvaatne reageerimine hinnangule. Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Selgelt väljendatud intonatsiooni märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega.	Eesti keele tööraamat 2. klassile 1. osa: <i>Soovitusi 1. tööraamatu kasutamiseks.</i> Töökorraldused esitab õpetaja suuliselt. Õpilased omandavad vajalikud oskused valdavalt koostegevuses (ühistöös õpetajaga) ja matkimise teel, osalt ka näidistele toetudes.
1.2 Suhtlemine	

Kõnesoovi kujundamine. <u>Väit-, küsi- ja käsklause</u> kasutamine vastavalt situatsioonile. Hääletugevuse muutmine (3-4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsiooni kasutamine. <i>Küsimus-vastus</i> dialoog. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3-4 lausungit). Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes. Dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga).	Teadvustatakse, et mingi suhtluseesmärgi täitmiseks saab kasutada erisuguseid väljendeid. Harjutatakse viisakate/ebaviisakate ütluste eristamist ning ütluse valikut sõltuvalt suhtluspartnerist. Soovitav on esitatud situatsioone läbi mängida.
--	--

2. Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ja süstematiseerimine

Õpitulemus:

Õpilane:

- viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;
- tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;
- vaatlleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Nägemis- ja ruumitaju	
Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste, korralduste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: <i>kuju, suurus, värvus</i> jne). Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (<i>Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom</i>).	

Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>). Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine (<i>allpool-all, ülalpool-ülal</i>), kahe koordinaadi arvestamine (<i>all keskel, ees paremal</i>); situatsiooni läbimängimine, esitamine aplikatsioonidega. Grafeemi (kirjamärgi/tähe) variantide tundmine.	Töö nägemis- ja kuulmistaju ning ajakujutluste arendamiseks korraldatakse praktiliste tegevustena õppesituatsioonides. Tegevusi peab pidevalt saatma õpetaja kõne, mis arvestab laste kõnemõistmise taset. Ka õpilased peavad olema kõneliselt aktiivsed, kuid nende kõne jääb esialgu valdavalt koos- ja järelkõne tasemele.
2.2 Ajakujutlused	
Orienteerumine ajaühikute järjestuses (<i>enne-pärast</i>), nimetuste tundmine: <i>aasta ja aastaajad, kuud, nädal ja nädalapäevad, ööpäev ja selle osad, tund.</i> Orienteerumine tegevussituatsioonis: <i>samal ajal, praegu, enne, pärast.</i> Kellaaeg: täistund, selle sõnastamine. Ajaühikutes (<i>enne – pärast - samal ajal</i>) orienteerumine, nende järjestamine.	
2.3 Kuulmistaju	
Hääletoonide (<i>kuri, rõõmus, ükskõikne</i> jm) äratundmine ja matkimine. 5–6-sõnalise lause järelkordamine. Kaaslase kõnes leiduvate vigade märkamine (häälalusvead, <u>agrammatismid</u>, sobimatud sõnad).	

Õppesisu, õpitulemused ja õppetöö läbiviimine

1. Häälikuõpetus

Õpitulemus:

Õpilane:

- eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas;
- oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas);
- muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga;
- valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1 Häälikanalüüs	
Sõnade hääldamise täpsustamine. Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine. Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.	Häälimine on sõna sujuv hääldamine häälikute kaupa, nii et häälikute vahele ei tekiks pause. Häälikuõpetuse ülesandeks on häälikanalüüsi vilumuse kujundamine, st häälikujärje määramine igas (valdavalt 2-silbilises) sõnas. Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 14-16 – Häälikuõpetus. lk. 37-45 – Häälikanalüüsioskuse süvendamine.

Eesti keele tööraamat 2. klassile 1. osa
Soovitusi 1. tööraamatu kasutamiseks.

Häälimisoskuse arendamisel on vaja harjutada:

1. häälimise tempo tõstmist ja tahtlikult aeglast häälimist.

Sõna kiire häälimine toetab lugema õppimist, sõna aeglane häälimine on vajalik kirjutamiseks.

Õpetajal on vaja arvestada häälimise tempo sobivust konkreetsele lapsele.

2. hääletugevuse teadlikku muutmist (sh harjutada sosinal häälimist).

Eesmärk on jõuda häälimiseni sõna kirjutamise tempos sosinal. Oluline on saavutada, et häälimine ja häälikurühmade määramine kulgeksid kirjutamisest kiiremini.

Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes:

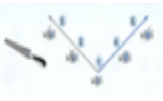
- erineva pikkusega sõnad,
- lihthäälikute ja häälikühenditega sõnad;
- analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt.

Õppevahendina võetakse kasutusele tajutavad abivahendid, näiteks nn.

klaver, et häälimise käigus saaks laps kohe sõrmega hääliku õigele värvusele osutada.

	Tegeldakse 2-3-silbiliste sõnade häälimisoskuse kujundamisega: I trimestril skeemide abil, II trimestril väliskõnele toetudes, III trimestril harjutatakse vaikset omaette häälimist (vajadusel kasutatakse skeemi abi).
1.2 Foneemanalüüs	
Häälikute rühma praktiline eristamine. Häälimine koos häälikurühma määramisega; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades. Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine. Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: • ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; • nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul. Veaohtlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2-silbilises sõnas.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 16-26 – Häälikuõpetus. Häälikuõpetuse ülesandeks on foneemanalüüsioskuse kujundamine, st lihthäälikute pikkuse ja häälikurühma määramine kõnetakti ulatuses õpetaja abiga. Häälikupikkuse määramiseks on eelnevalt vajalik, et lapsed suudaksid käsitletavaid sõnu • õigesti hääldada, • häälda (vajadusel toetudes skeemile), • määrata veaohtlikud häälikud (leida sõnas vältekandjad), • võrdlevalt hääldada ning leida häälduses ja tähenduses erinevust. Oluline on ühesuguse ja erineva sõnavältega sõnu õigesti hääldada,

Veahtlike häälikute pikkuse muutmine. Õppevahend “tiivik”. 	lugeda ja mõista sõna tähenduse muutust sõnavälte muutumisel. Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 67-68 – Veahtlike häälikute tutvustamine.
---	--

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Ärakiri	
Sõnade ja lühikeste lausete ära kirja pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine. Häälimise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.	Ära kirja on sõna(de) tähtkoostise taastamine originaalile toetudes. Vajab rõhutamist, et ära kirja ei ole kirjutamine, st tähtede graafiliselt õige kirjutamine. Oskus tähti õigesti kirjutada on aga ära kirja eelduseks. Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 31-34 – Sõnade ja lausete ära kirja. Ära kirja õpetades juhitakse lapse tähelepanu kolmele asjaolule: 1) häälikute-tähtede arv sõnas, 2) topelttähtede olemasolu, 3) sulghäälikute („roheline“ häälikute) olemasolu. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa: <i>Soovitusi 1. tööraamatu kasutamiseks.</i>

	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa, lk. 48-58
2.2 Õigekiri	
Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti: 1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahesilbiliste sõnade õigekirja; 2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised); 3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi. Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälikupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälikupikkuse märgid).	
Täishäälikute (“punaste” häälikute) õigekiri. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.	Soovitatav töövõtete järjestus: Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa Soovitatav töövõtete järjestus: 1. Kirjutatud ja/või trükitud sõnade ning lausete lugemine ja kordamine. 2. Õpitava häälikuga sõnade häälimine, häälimisvilumuse kujundamine. 3. Õpitava häälikuga sõnatulpade lugemine, milles sõnad on sarnase silbi- ja rõhulis-rütmilise struktuuriga. Abistava võttena sõnarütmi ja häälikupikkuse tajumiseks võib soovitada rütmi koputamist või käemärke (vt <i>Aabitsa ja töövihikute kasutamise üldised põhimõtted</i> lk. 42). Oluline on tähele panna, et käsi liiguks samas rütmis sõna hääldamisega. 4. Loetud sõnade tähenduse selgitamine, sh sõnade lausesse viimine. 5. Häälikupikkuse ja tähe/tähtede seostamine. 6. Võrdlev hääldamine. Oskus kujuneb õpetajaga koostegEVuses, matkimise või näidisskeemi alusel.

	7. Vältekandja hääliku pikkuse määramine võrdlevale hääldamisele toetudes. 8. Käsitletud lausete kirjutamine ära kirjana. 9. Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs. Töökorralduste kaudu on vaja suunata last harjutust etapiviisiliselt skeemidele toetudes (algoritmi alusel) täitma ja iga etapi tulemust sõnastama. Algul sõnastab töösammude järgnevuse või selle tulemuse õpetaja, laps kordab ja osutab skeemile. Õpetaja roll järk-järgult väheneb. Pidevate korduste tulemusena kujuneb välja ülesannete täitmise stereotüüp.
Kaksiktäishäälikute õigekiri. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.	Oluline on: 1) Ühendi äratundmine nii kirja pildi järgi kui suuliselt öeldud sõna des, eristamine teistest ühenditest ja kahekordsetest tähtedest; 2) kaksiktäishäälikuga sõnade lugemine ja sõnatähtsuse täpsustamine; 3) ühendi õigekiri ühe- ja kahesilbilistes sõna des. Eesti keele tööraamat 2. klassis, 2. osa
Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekiri. Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahesilbilistes) sõna des pärast analüüsi. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.	Käsitlemine on sarnane täishäälikute õigekirja õpetamisega. Kaashäälikute käsitlemisel omandatavad oskused: Eesti keele tööraamat 2. klassis, 3. osa lk. 3 Eesti keele tööraamat 2. klassis 3. osa
Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri.	Sarnane kaksiktäishäälikuühendite õigekirja käsitlemisele.

	Erinevus: suluta kaashäälikute ühendis viitab kolmandale vältele esimene komponent (diftongis teine komponent). Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 68-70 Eesti keele tööraamat 2. klassis, 3. osa
Sulghäälikute (“roheline” häälikute) õigekiri.	Õpetamine toimub üldjoontes samamoodi nagu täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul. Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 70-74 Eesti keele tööraamat 2. klassis, 4. osa
Enesekontrollioskuse kujundamine. Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs. Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 20-23 – Enesekontrollioskuse kujundamine. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik <i>Kontrollin ja kirjutan</i>. Eesti keele tööraamat 2. klassis. 2. -4. osa
Kirjalikud tööd	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 26-31 - Kirjalikud tööd Soovituslik kirjalike tööde kogumaht õppetunnis: I trimester – kuni 10 sõna, II trimester – 10-15 sõna, III trimester – kuni 20 sõna. Harjutustes ei tohi piirduda ainult tähe- või sõnalünkade täitmisega, vajalik on kirjutada terviksõnu. Eesti keele tööraamat 2. klassis, 1.-4. osa

2.3 Kirjatehnika	
Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine. Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine. Kirjutamise tempo tõstmine. Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile. Kirjalike tööde vormistamine.	Kirjatehnika on tähtede graafiliselt õige kirjutamine õige pliiatsihoiu ja istesendiga. Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 34-36 – Kirjatehnika

3. Praktiline lauseõpetus

Eesmärk on suunata ja/või õpetada lastele keelenormile vastavaid grammatilisi vahendeid ära tundma, nende grammatilist tähendust mõistma ja kõnes kasutama.

Õpitulemus:

Õpilane mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine. Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (<i>Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom</i>). Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>).	Kujundatakse teadmised, et esemeid me vaatame, näeme, katsume jne. Sõnu aga kuuleme, hääldame ja häälime, kirjutatud sõnu ka näeme. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
<u>Lause</u> äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest. Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 75-76 – Praktiline lauseõpetus

Lausetähenduse mõistmine <u>sensomotoorsele</u> kogemusele toetudes. Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks. Lausete skemaatiline kujutamine. Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel. Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon. 3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine.	Tööd alustatakse 2-sõnaliste baaslausete moodustamisega. Lauseid laiendades jõutakse 3-5-sõnaliste lausete kasutamiseni. Lauseid koostatakse tegevuse põhjal, piltide ja skeemide abil. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega. Käsitletavad lausemallid: • alus + öeldis • alus + öeldis + sihitis • alus + öeldis + kohamäärus • alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus • alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (<i>Koer on kassi taga. Kass on koera ees.</i>). Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis. Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>).	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 77-78 – Praktiline lauseõpetus. lk. 79-88 – Lausemallide metoodiline käsitlus lk. 84-85 – Lausemallide kujundamise harjutustüübid. Eesmärk on õpetada mõistma koha-, abinõu-/kaasolu- ja sihitismääruse rolli lauses tegevust täpsustava sõnana; harjutada nimetatud lausemallide kõnes kasutamist. Oluline on anda lastele lausete loomiseks vahendid, eelkõige tegusõnad, mis sobivad lausemallidesse.

	Lausete tähendust mõista aitavad konkreetsed näitlikud situatsioonid ja pildid. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Ruumisuhteid väljendavate keelendite <i>allpool-ülalpool, parem-vasak</i> mõistmine. Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine. Ruumis orienteerumine.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 85-87 – Ruumisuhted: <i>allpool-ülalpool</i> mõistmine; <i>vasak-parem</i> mõistmine. Ruumis orienteerumisoskuse kujunemiseks on vaja teadvustada: 1) oma kehaosade asendit keha suhtes (<i>parem jalg</i>), 2) esemete asendit oma keha suhtes (<i>Võta paremalt poolt.</i>), 3) esemete paigutust omavahel (<i>Pane pliiats raamatust vasakule!</i>). Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused. Omadussõna kasutamine öeldistäite (<i>Auto on punane</i>) ja täiendina (<i>See on punane auto</i>). Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (<i>Väike elevant on suurem kui suur sipelgas</i>). Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 88-89 – Objektide iseloomustamine. lk. 89 – Objektide omaduste võrdlemine. lk. 92-93 – Objektide ühised ja erinevad omadused. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa
Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad. Vastamine küsimustele <i>kes?, mis?, mida teeb?</i>.	Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat: lk. 93-95 – Tegevus/seisund ja vastav tegusõna. Tegevuse ja tegija eristamine.

Küsisõnade <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i> ja vastavate sõnavormide vastandamine. Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine. Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.	lk. 95-97 – Isikulised asesõnad ja vastavad tegusõnavormid. Praktiliste situatsioonide käigus peaks õpetaja koostöös lastega selgitama, kes räägib, kellele räägib ja kelle tegevusest räägitakse. lk. 97-98 – Kindla kõneviisi oleviku ja lihtmineviku vormid. Teemat tutvustatakse kui tegevuse/seisundi ajalist suhet kõnelemise ajaga: tegevus toimub kõnelemise ajal – nüüd, enne kõnelemist – varem. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 4. osa
--	---

4. Keeleteadmised ja oskused

1. Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses.
2. Lause lõpumärgid.
3. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine.
4. Vastamine küsimustele *kes?*, *mis?*, *mida teeb?*; küsisõnade *kes?*, *mis?*, *mida teeb?* ja vastavate sõnavormide vastandamine.
5. Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohtlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.

5. Lugemine ja kõnearendus

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;
- vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.
- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
5.1 Lugemistehnika	
Õpetaja lugemise kuulamine. Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine). Lauselõpu intonatsiooni harjutamine. Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.	Juhtiv lugemisviis on häälega veerimine, üleminekuga sõnahaaval lugemisele. Rakendatakse korduvat lugemist vahelduvalt kooris ja üksi, tahvlilt ning lugemikust, muutes seejuures hääletugevust (3-4 astet). Eesmärgiks on õpitud teksti lugemine lühikeste sõnade või kõnetaktide kaupa.
5.2 Orienteerumine tekstis	
Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel. Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine. Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega. Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast). Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses. Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil). 2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsides ja taastades.	Peamiseks töövõtteks on valiklugemine: küsimuste ja korralduste abil leitakse ja loetakse õpitud tekstist sõnu ja lauseid, järjestatakse sisu järgi pilte (koostatakse pildiseeria). Sisutaastavatele küsimustele vastatakse nii mälu järgi kui ka valiklugemisele toetudes.
5.3 Tekstilähedane jutustamine	
Lausetähenduse mõistmine.	Jutustamist peavad ette valmistama eelharjutused (teemakohase materjali valik,

Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia). Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses. Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades. Lausete lõpetamine, muutmine, järjestamine. Õpetaja ja õpilase koosjutustamine. Dialogi struktuuri teadvustamine (<i>kes? kellele? mida ütles?</i>).	järjestamine, lausete lõpetamine) näitvahendite abil. Lühiteksti taastatakse abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, skeemid, sõnalünkadega laused, lausete lõpetamised).
---	---

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

I trimester

1. trimestris on orienteeruvalt 11 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 5 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Lause ja sõnad. Laiendatud lihtlause koostamine (lausete ühendamise) Sõnajärg lauses. Lausemall: alus+öeldis+sihitis	5	Jaotab lauset sõnadeks. Eristab lauseid tekstist ja sõnu lausest. Jaotab ahellauset baaslauseteks. Teab, et sõnad on lauses harilikult kindlas järjekorras. Taastab lauset skeemi abil.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa

		Mõistab sihitise rolli lauses (tegevust täpsustava sõnana).	
Häälikud sõnas. • “Punased” häälikud ja tähed • Kui pikk võib olla “punane” häälik? • “Sinised” häälikud ja tähed • Kui pikk võib olla “sinine” häälik? • Häälimine “klaveril” (punane+sinine) • “Rohelised” häälikud ja tähed • Kui pikk võib olla “roheline” häälik? • Häälimine “klaveril” (punane+sinine+roheline)	10	Määrab häälikurühmi (“punane”, “sinine”, “roheline” häälik. Seostab häälikupikkusnoobi vastava ühe- või kahekordse tähega. Määrab häälikujärje sõnas. Määrab häälikujärje häälikute-tähtede tabeli alusel.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Sõnade ja lausete ära kiri	3	Teeb õpitud sõnade ära kirja. Kirjutab 3-4sõnalisi lauseid sõnade kaupa.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Lause ja sõnad. • Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kus?</i>); • Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kuhu?</i>); • Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kust?</i>); • Seest või pealt? • Lausemall: alus+öeldis+abinõu-/kaasolumäärus (<i>millega?</i>/<i>kellega?</i>);	10	Mõistab kohamääruse rolli lauses konkreetsetele situatsioonidele või piltidele toetudes. Mõistab abinõu- ja kaasolumääruse rolli lauses vastavatele situatsioonidele või piltidele toetudes; eristab kahte peamist suhet: vahendit (<i>millega?</i>) ja koosolemist (<i>kellega?</i>).	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa

Lausemall: alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>).		Mõistab sihitismääruse rolli lauses konkreetsetele situatsioonidele toetudes; eristab kahte peamist suhet: <i>kes?</i> (andis/rääkis), <i>kellele?</i> (andis/rääkis). Kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest 3-4 lausega.	
Kellel on mis? Lausete ühendamine.	1	Oskab koostada lauseid piltide vaatlusele toetudes. Ühendab lauseid näidise alusel.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Omadussõna. On <i>missugune?</i> Omadussõna öeldistäite ja täindina. Lausete sisestamine.	4	Nimetab objektide tunnuseid piltidele ja konkreetsetele situatsioonidele toetudes. Suudab lauseid sisestades muuta öeldistäite täiendiks piltidele ja skeemidele toetudes.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Ruumisuhted - Allpool-ülalpool - Parem-vasak	3	Nimetab geomeetrilisi kujundeid: <i>ring</i>, <i>kolmnurk</i>, <i>ruut</i>. Mõistab õpitud lausemalle. Suudab orienteeruda tööraamatu, lugemiku leheküljel.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa

		Orienteerub endast lähtuvalt ruumis konkreetsetele situatsioonidele toetudes.	
Võrdlemine.	2	Võrdleb esemeid tajutavate (eelkõige nähtavate) tunnuste alusel.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 1. osa
Suur algustäht nimedes	2	Eristab oma kogemuse piires nime nimetusest. Tunneb ja mõistab pereliikmete ja sugulaste nimetusi. Kirjutab suure algustähe inimeste nimedes.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa
Häälik ja täht A Häälik ja täht E Häälik ja täht I Häälik ja täht O Häälik ja täht U	15	Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades õpitava täishääliku pikkust. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. Kirjutab analüüsitud 1-2silbilise sõna häälikkoostist muutmata. Kontrollib kirjutatud sõna vastavust originaalile (tähtede arv, topelttähtede leidmine/võrdlemine).	Häälikupikkuste käsitlemise järjekord: • Ülipikk A • Lühike A • Lühike ja ülipikk A • Pikk A • Pikk ja ülipikk A • Lühike ja pikk A • Lühike, pikk ja ülipikk A. Käsitluse selline järjestus kehtib kõikide järgnevate täishäälikute

			puhul. Nimetatud järjekord kajastub tööraamatus. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa
--	--	--	--

2. Lugemine ja kõnearendus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Saare pere • Tähed ja sõnad • Seened • Sügis • Meie oleme õues • Lapsel on sünnipäev I klassis omandatud oskuste kinnistamine (aabitsajärgne periood). Väikeste trükitähtede ja eri šriftiga kirjutatud sõnade lugemine; sõnade ja lausete lugemine, nende eristamine. Sõnade ja lausete leidmine õpetaja juhendamisel. Eelharjutused jutustamiseks näitvahendite abil, küsimustele vastamine, lausete lõpetamine.	44	Loeb vaikselt veerides ja sõna kordamisega 1-2silbilisi eri šriftiga sõnu ja trükitähtedega esitatud teksti. Õpilane mõistab õpetaja kõnes/korralduses esinevaid termineid <i>täht, sõna, lause</i>. Leiab õpetaja suunamisel tekstist vajaliku sõna ja/või lause.	K. Pastarus. Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile Tallinn, Eksami-keskus 2010 I osa, II osa lk. 4-31

II trimester

2. trimestris on orienteeruvalt 11 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 5 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälik ja täht Õ Häälik ja täht Ä Häälik ja täht Ö Häälik ja täht Ü	5	Hääldab häälikuid täpselt. Seostab häälikut ja tähte. Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades õpitava hääliku pikkust. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. Kirjutab analüüsitud 1-2silbilise sõna häälikkoostist muutmata. Kontrollib kirjutatud sõna vastavust originaalile (tähtede arv, topelttähtede leidmine/võrdlemine).	Häälikupikkuste käsitlemise järjekord: • Ülipikk • Lühike • Lühike ja ülipikk • Pikk • Pikk ja ülipikk • Lühike ja pikk • Lühike, pikk ja ülipikk Käsitluse selline järjestus kehtib kõikide järgnevate täishäälikute puhul. Nimetatud järjekord kajastub tööraamatus. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa
Täishäälikute ühendid	3	Leiab ja nimetab täishäälikute ühendit 1-2silbilistes: 1) laotud ja kirjutatud sõnades, 2) kuuldu sõnades häälimisele toetudes. Muudab vältemärkidele toetudes ühendis vältekandja hääliku pikkust.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 2. osa

		Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa. Kirjutab täishäälikute ühendis tähed ühekordselt.	
Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i>	2	Eristab eset/olendit, nende pilti ja vastavat sõna. Seostab küsimusi <i>kes?</i>, <i>mis?</i> elusolendite ja asjade/esemetega.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
Sõnade ainsuse ja mitmuse nimetav vorm	2	Eristab sõnavormi alusel, kas juttu on ühest või mitmest esemest/olendist. Rühmitab ja konstrueerib keelendeid eeskuju järgi.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
Häälik ja täht L Häälik ja täht M Häälik ja täht N Häälik ja täht R Häälik ja täht S Häälik ja täht V Lühike ja ülipikk V	40	Määrab sõnas õpitava hääliku asukohta. Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades õpitava hääliku pikkust. Kirjutab analüüsitud 1-2silbilisi sõnu häälikkoostist muutmata. Kirjutab analüüsitud 3-4-sõnalisi lauseid (ära kirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade	Häälikupikkuste käsitlemise järjekord on sama, mis täishäälikute puhul. - Ülipikk L - Lühike L - Lühike ja ülipikk L - Pikk L - Pikk ja ülipikk L - Lühike ja pikk L - Lühike, pikk ja ülipikk L Vaid V-käsitlusel on järjestus: - Lühike V - Ülipikk V - Lühike ja ülipikk V Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa

		kaupa: tähtede arv, topelttähtede olemasolu.	
Suluta kaashäälikute ühendid	3	Leiab ja nimetab suluta kaashäälikute ühendit 1-2silbilistes 1) laotud ja kirjutatud sõnades, 2) kuulnud sõnades häälimisele toetudes. Hääldeb kõnetaktivariante, muutes ühendis vältemarkidele toetudes hääliku pikkust. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa. Kirjutab suluta kaashäälikute häälikute ühendis tähed ühekordselt.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa

2. Lugemine ja kõnearendus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Varsti on jõulud. • Me oleme viisakad lapsed. • Talvel on tore õues olla. • Talvel on liikluses suured ohud. • Varsti on kevad.	44		K. Pastarus. Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile Tallinn, Eksamikeskus 2010 II osa lk. 32-47, III osa
Õpitud teksti lugemine valdavalt sõnahaaval.		Loeb 1-kõnetaktilistest sõnadest koosnevat lühikest lauset valdavalt sõnahaaval,	

Lausete lugemine, kui lause on jaotatud kahele reale. Teksti lugemine lõikude kaupa.		toetub sõna rõhulis-rütmilise struktuuri määratlemisel graafilistele orientiiridele.	
Lausete transformatsioon: sõnade järjekorra muutmine loetud lauses, lausete lühendamine tuumlauseks. <u>Samaviiteliste sõnade sobitamine lünka graafiliste abivahendite toel.</u>		Muudab lauset õpetaja juhendamisel, mõistab samaviiteliste sõnade tähendust.	
Vastamine küsimustele, mille küsisõna on küsilause a) lõpus; b) alguses. Vastamine küsimustele, mis eeldab kahe lause teabe sidumist.		Vastab õpetaja küsimustele keelenormile vastava vastuslausega, muutes vajadusel sõnade järjekorda.	
Viisakusväljendite kasutamine tervitamisel ja lahkumisel.		Kasutab nii õppesituatsioonis kui praktikas teistega suhtlemisel elementaarseid viisakusväljendeid.	
Seeriapiltide järjestamine.		Mõistab tekstis kirjeldatud tegevusi, reastab pildid loogiliselt loetud teksti järgi.	
Eelharjutused jutustamiseks. Lausete järjestamine, <u>kontekstisidusaks</u> muutmine.			

III trimester

3. trimestris on orienteeruvalt 13 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 5 tundi.

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälik ja täht H	2	Määrab häälimisele toetudes H-häälikut sõna sees ja suluta kaashäälikute ühendis. Kirjutab tuttavaid H-häälikuga 1-2silbilisi sõnu.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
Häälik ja täht J - Lühike ja ülipikk J - I ja J - J “siniste” häälikute ühendis	3	Tunnetab J-häälikut sõna (silbi) alguses. Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades J-hääliku pikkust. Eristab I- ja J -häälikut sõnades võrdleva hääldamise võtte abil. Määrab J-hääliku asukoha “siniste” häälikute ühendis sõnaskeemi abil häälimisele toetudes. Eristab ja kirjutab analüüsitud 1-2silbilistes sõnades I ja J skeemile toetudes. Kirjutab analüüsitud 3-4-sõnalisi lauseid (ärakirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade kaupa.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa

Veahtlikud häälikud sõnas	2	Nimetab 2silbilistes sõnades esimest “punast” häälikut. Nimetab veahtlikud häälikud 1-2-silbilises sõnas sõnaskeemile toetudes. Tunnetab ja nimetab III-vätelistes 2-silbilistes sõnades vältekandjat (<i>saali, salli</i>) kahe sõna võrdlevale hääldamisele toetudes.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
Omadust väljendavad sõnad	3	Teab, et esemeid saab eristada värvuse, kuju, suuruse, maitse ja lõhna järgi; olendeid suuruse, kuju, käitumise ja iseloomu järgi. Rühmitab esemeid, olendeid nimetatud omaduse alusel. Iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel, valides selleks sobivaid omadussõnu.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 3. osa
Häälik ja täht P Häälik ja täht T Häälik ja täht K	24	Määrab õpitava hääliku asukohta sõnas. Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades õpitava hääliku pikkust. Vastandab häälikupikkuse ja vastava nõrga, ühe- või kahekordse tähe. Verbaliseerib tähevaliku. Kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist muutmata.	Häälikupikkuste käsitlemise järjekord: • Ülipikk P • Lühike P • Lühike ja ülipikk P • Pikk P • Pikk ja ülipikk P • Lühike ja pikk P • Lühike, pikk ja ülipikk P Käsitluse selline järjestus kehtib ka häälikute T, K puhul.

		Kirjutab analüüsitud 3-4-sõnalisi lauseid (ärakirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade kaupa: tähtede arv, nõrga tähe, topelttähtede olemasolu.	Nimetatud järjekord kajastub tööraamatus. Eesti keele tööraamat 2. klassile, 4. osa
Tegevust väljendavad sõnad	6	Eristab tegijat ja tegevust konkreetse situatsiooni või pildi alusel. Mõistab, et - üks tegija võib sooritada mitut tegevust, - mitmed tegijad võivad sooritada ühte tegevust.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 4. osa
Isikulised asesõnad: mina (ma), sina (sa), tema (ta), meie (me), teie (te), nemad (nad)	4	Teadvustab kõneleja ja kuulaja vahelduvat rolli konkreetse situatsiooni dialoogis: <i>kes räägib,</i> <i>kellele räägib,</i> <i>kellest räägib.</i> Kasutab suhtlussituatsioonist lähtuvalt (küsimustele toetudes) õigesti isikulisi asesõnu ja tegusõna pöördelõppe.	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 4. osa
Kindla kõneviisi oleviku ja lihtmineviku vormid	2	Teadvustab õpetaja suunamisel tegevuse ajalist suhet kõnelemise ajaga. Muudab sisult tuttavate 1-3-silbiliste tegusõnade ainsuse	Eesti keele tööraamat 2. klassile, 4. osa

		3. pöörde ajavormi õpetaja suunavate küsimuste või näidiste abil.	
Kordamine	6		

2. Lugemine ja kõnearendus

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkond: Lapsed õpivad koolis ja kodus.	65		K. Pastarus. Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile Tallinn, Eksamikeskus 2010, IV osa
Väikeste trükitähtedega trükitud teksti lugemine. Teksti analüüs koostevuses õpetajaga abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes. Teksti põhjal puuduva teabe tuletamine ühisvestluses. Kahe lause teabe seostamine.		Loeb õpitud teksti sõnahaaval, 3-(4)-silbilisi sõnu kõnetaktide kaupa.	
Küsilause valik lause juurde. Etteantud küsimuste esitamine kaaslastele. Saatelause ja ütluse eristamine kirjalikus dialoogis.		Vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt õpetaja küsimustele; pöörduv kaaslase poole küsimusega. Eristab lugemispalades saatelauseid ja repliike.	

Sõna(de) ja lause(te) leidmine õpetaja juhendamisel. Tegelaste tegevuse hindamine. Puuduva informatsiooni tuletamine. Teksti peamõtte ühine sõnastamine. Õpetaja ja õpilaste vahelduv jutustamine.		Kirjeldab tekstis nimetatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele toetudes, hindab õpetaja abiga nende tegevust; osaleb ühisvestluses tekstis puuduva teabe tuletamiseks; mõistab jõukohast analüüsitud teksti.	
---	--	--	--

Õpitulemused 3. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õppetegevus 3. klassis

3. klassi eesti keele ainekava töömahukamad lõigud on lugemise, õigekirja ja praktilise grammatika (sõna muutevormid, sõnaühend, lause) omandamine. Tõuseb praktilise grammatika osakaal, õigekirja omandamine on sellega võrreldes väiksema kaaluga. Õppetöö on endiselt praktilist laadi. Kuna õpilaste juhtivaks psüühiliseks protsessiks on tajumine, tuleb vaimsete ülesannete sooritamisel palju kasutada materialiseerimist ja näitlikke abivahendeid, tööd toetavad stereotüübid ja algoritmid. Õppetegevuses on oluline õpetaja suunamine ja õpilase-õpetaja koostöö.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K.Karle. Eesti keele tööraamat 3. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2020.

2. K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2016. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
2. K. Pastarus, M. Varik. Õpetamine eesti keele lugemik-tööraamatu järgi lihtsustatud õppe 3. klassis. SA Innove, 2014

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Õpitulemus:

Õpilane

- osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (*küsimus-vastus, teade-küsimus*), jätkab vestlust, kasutab viisakusväljendeid.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1 Kuulamine ja jälgimine	Enne tööjuhiste andmist on vajalikud eelkorraldused (<i>Vaata siia! Pane tähele!</i>), et õpilane hakkaks kohe õpetajat jälgima ja oleks selgituste ajal aktiivselt töö juures. Mitmesuguste objektide vaatlemisel süsteemsuse saavutamiseks on eelnevalt vajalik tutvustada vaatlusplaani, mille järgi õpilased saaksid töötada. Alustada tuleb kava järgi kirjeldamise õpetamist, kuid see vajab rohkesti
Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele – võimetekohaste korralduste täitmine (valdavalt ilma eelneva täiendava selgitusega).	
Esemete, objektide ja nähtuste vaatlemine etteantud plaani järgi, terviku ja selle osade nimetamine, eristamine, võrdlemine, rühmitamine erinevaid rühmitamisaluseid kasutades.	
Lugemise või jutustamise kuulamine, lugemise jälgimine õpetaja suunamisel.	
Kaaslase vastuse jälgimine, selle verifitseerimine (vastustele hinnangu (õige-vale) andmine) ja parandamine.	
1.2 Suhtlemine	

Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslasega suheldes. Dialoogis (<i>küsimus-vastus, teade-küsimus</i>) osalemine õpetaja suunamisel, dialoogi alustamine ja jätkamine vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga. Kutse koosteggevusele, sellele vastamine (nõustumise, keeldumise viisakas väljendamine), koosteggevuse reguleerimine. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine kaaslastele (5-6 lausungit). Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega.	verbaalseid abivahendeid (lausete alustamine, omadusi väljendavad sõnad jm). Õpetaja loob õppesituatsioone suhtlemiseks kaasõpilas(t)ega, osaleb ise dialoogis ja suunab vestlust.
---	--

2. Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Nägemis- ja ruumitaju Objektide ja esemete ning nende osade äratundmine, terviku jaotamine osadeks, osade ühendamine tervikuks. Üheaegne orienteerumine eseme horisontaal- ja vertikaalsuhetes (<i>all paremal, ülal keskel</i>). Eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimine .omandatud oskuste piires.	Ühiste ja individuaalsete tunnuste eristamine, võrdlemine, rühmitamine ning kirjeldamine toimub esitatud vaatlusplaani järgi.
2.2 Ajakujutlused Ajaühikute nimetused: aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, nädalad, ööpäev, tund (õppetund) ja minut. Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviimine. Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine.	

Orienteerumine ajaühikute järjestuses (<i>enne-pärast</i>).	
Orienteerumine tegevussituatsioonis: <i>samal ajal, praegu, enne, pärast</i> .	

Õppesisu, õpitulemused ja soovitused õppetöö läbiviimiseks

1. Häälikuõpetus

Õpitulemus:

Õpilane:

- häälib sõnu valdavalt iseseisvalt;
- nimetab sõnas veahtlikke häälikuid;
- muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust;
- kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu;
- kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1 Häälik- ja foneemanalüüs	
Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine. Foneemanalüüs Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veahtlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi,. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade	Häälikanalüüsi harjutamine toimub ülesannete raskusastet järk-järgult muutes: • erineva pikkusega sõnad, • üksikhäälikutest koosnevad ja häälikuühendeid sisaldavad sõnad; • analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt. Foneemanalüüsi raskusastmed: • analüüs koostegevuses, materialiseeritult, peast (lihtsamad variandid), • lühemad ja pikemad sõnad (valdavalt 3-silbilised),

rühmitamine veahtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (<u>ühe kõnetaktiga</u>) sõnades. Veahtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veahtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine. Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.	• erineva struktuuriga silbid sõnades. Tiiviku kasutamine: veahtlike häälikute pikkuse muutmine esitatud skeemide järjekorras: 1) vasak tiib, 2) parem tiib • alt üles vasak tiib, • alt üles parem tiib, • ülalt vasakult alla, alt paremalt üles, • horisontaalselt (ülipikk täishäälik + lühike suluta kaashäälik; lühike täishäälik + ülipikk suluta kaashäälik jne). • ühe- ja kahekordse tähe valimine vastavalt skeemile. Esitatud järjestus kajastub ka tööraamatutes. Lihthääliku pikkuse määramine ja lihthäälikutest koosnevate sõnade kirjutamine peab jõudma vilumuse tasemele. Arvestades püstitatud eesmarke, pööratakse põhitähelepanu sõna veahtlikele häälikutele. Täishäälikute, suluta kaashäälikute ja sulghäälikute käsitlemisel on töövõtete järjestus põhimõtteliselt sarnane 2. klassis kasutatud järjekorrale. 3. klassis kasutatakse rohkem pikemaid sõnu ja sõnade muutevorme. Täishäälikute, suluta kaashäälikute puhul diferentseeritakse häälikupikkusi esimest häälikut tutvustades paarikaupa, hiljem käsitletakse kolme häälikupikkust korraga,
---	---

	sulghäälikute pikkusi diferentseeritakse paarikaupa. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2.-4. osa
--	---

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane

- kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata;
- kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Ära kiri	
Sõnade ja lühikeste lausete ära kiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse järelkontroll.	Võrreldes 2. klassiga muutub töö raskusaste: • suureneb harjutuste pikkus ja kirjutamise iseseisvus; • rohkem tähelepanu pööratakse enesekontrolli oskuste kujundamisele; • õpilasi suunatakse õigekirja kommenteerima. Ära kirja ühikuks on sõna. Õpilane vaatab originaali nii õigekirja kontrollimiseks kui edasikirjutamise eesmärgil. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa
2.2 Õigekiri	
1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine.	Õigekirjaoskuse harjutamiseks sobivad järgmised harjutustüübid: järelehääldamine, lünk- ja sobitusharjutused, harjutavad etteütlused, korrektuurharjutused. Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on soovitatavalt 25-30 sõna. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1.-4. osa

Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). <i>k, p, t s</i>-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirja pildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine.	
2.3 Kirjatehnika	
Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.	Tähelepanu pööratakse suurte kirjatähtede kirjutamisele. Soovitatakse on pöörata iga kirjaliku töö puhul tähelepanu kirjatehnikale, pliiatsi hoiule ning isteseadisele. Vajadusel tuleb õpilastele õpetada õigeid tähekujusid ja tähtede seostamist. Käepärast võiksid olla vastavad näidised (kirjaleht, tabel). Kirjalike tööde õiget vormistamist aitab kujundada nii sobivalt kui sobimatult kujundatud valmistööde vaatlus ja analüüs.

3. Praktiline grammatika

Praktilise grammatika käsitlemisel ei õpita traditsioonilisi reegleid. Materjal esitatakse analoogia, üldistuste aluseks koostatakse ühiselt mitmesuguseid kokkuvõtvaid skeeme, hargmikke ja tabelleid, mis toimivad materialiseeritud reeglina ning võimaldavad keelendeid rühmitada ja eeskujul alusel konstrueerida.

Suuremat rõhku pööratakse tööle sõnaühenditega, laiendatakse märgatavalt sõnavara, õpetatakse sõnavorme moodustama ning neid lauses kasutama.

Keeleõpetuse tundides omandatud rakendatakse kõikides ainetundides, kusjuures eelkõige jälgitakse kasutatud muutevormide tähenduse mõistmist materjali selgitamisel ja töökorralduste esitamisel. Õpitava keelendi kõige tihedam rakendus on lugemistundides ja teiste ainete verbaalsetes ülesannetes.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse;
- koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis *kellele?* - andis lapsele; pani teki *kuhu?* – pani teki lapsele peale);
- on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutvormid;
- rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult;
- kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1 Lause	
5–6-sõnaliste lihtlauset (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa
3.2 Nimisõna käändevormid	
Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lauset ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kohasuhteid väljendavate tagasõnade <i>ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas</i> mõistmine ja rakendamine. Küsimuste <i>kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega,</i>	Nimisõnade iga grammatilise kategooria käsitlemisel sooritatakse harjutusi, mille abil kujundatakse esmal keelendi mõistmise ja seejärel selle kasutamise oskus: • lauset lugemine ja analüüs; • üldistuse tegemine vaatluse tulemusena ja selle fikseerimine skemaatiliselt (<i>pani</i> <i>sisse ehk</i> <i>/-sse</i>) • sõnavormide sobitamine sõnaühendites ja rakendamine lauses; • sõnavormide moodustamine algvormist konteksti või skeemi abil; • sõnavormide eristamine konteksti abil; • korrektuurharjutused. Käändevormid esitatakse ainsuses ja mitmuses. Harjutamisel pööratakse tähelepanu nii sõnade leksikaalsele sobivusele sõnaühendis ja lauses kui ka sõnavormi õigele kasutamisele.

<i>millega, kellele?, milleta?, kellele?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga. Küsimuste <i>kelle oma?, mille oma?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga. Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel. Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (<i>Muki – koer – koduloom – loom</i>), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.	Soovitatavad harjutustüübid: • Sõnavormide valimine sõnaühendisse ja lausesse; • ainsuse ja mitmuse vormide mõistmine, moodustamine ja kasutamine kaasteksti toel; • sõnavormide sobitamine sõnaühendis; • sõnalünga täitmine lauses sõnavormi tähenduse järgi; • suhteid väljendavate sõnavormide diferentseerimine tähenduse järgi. Käändevormide praktilisel käsitlemisel on vajalik sõna algvormi ja käändevormide struktuuri ja tähenduse võrdlemine, mille tulemusel leitakse formaalse tunnuse muutus, mis toob kaasa tähenduse muutumise. (<i>sig</i>a – (<i>andis</i>) <i>seale</i>; <i>kask</i> – (<i>jooksis</i>) <i>kaseni</i>). Grammatilised konstruktsioonid peavad leidma kasutamist sidusas kõnes. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa ja 2. osa
3.3 Omadust väljendav sõna	
Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad. Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes); Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.	Omadussõnade käsitlemine toetub esemete ja olendite vaatlusele ning võrdlemisele. Õpilased peavad jõudma teadmiseni, et ümbritsevaid esemeid saab eristada värvuse, suuruse, kuju, maitse ja teiste tunnuste järgi. Praktilised harjutused on suunatud vastavate omadussõnade õigele kasutamisele sõnaühendis koos esemete ja olendite nimetusega. Tuleb arvestada, et algvormis sõna laiendamine täiendiga on lihtsam kui muutevormis sõna laiendamine. Harjutuste tulemusena kujundatakse 3. klassis järgmised üldistused: • ühel ja samal esemel või olendil on palju omadusi,

Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina. Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.	• erinevatel esemetel või olenditel võivad olla sarnased omadused, • omadussõnade abil muutub meie väljendus täpsemaks. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
3.4 Tegevust ja seisundit väljendav sõna	
Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine. Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde.	Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiveerimine. Tegevust ja seisundit väljendavaid sõnu rakendatakse koos nimisõna ja isikuliste asesõnadega kindla kõneviisi oleviku pööretes ning lihtminevikus. Palju harjutamist vajab sõnavormi muutmine vastavalt kontekstile. Tegusõna vormistiku praktilise omandamisega paralleelselt esitatakse harjutusi verbi laiendamiseks. Seoses viimasega tutvuvad õpilased praktiliselt ka elementaarse sihitisosalausega, milles verb väljendab sensoorset (<i>nägi, et...; kuulis, et..., tundis, et...</i>) või kõnelist (<i>ütles, et...</i>) tegevust. Põhilised harjutustüübid: • lausete valik situatsiooni juurde, • verbi ja osalause sobitamine, • lausete lõpetamine, • tegusõna valik sõnalünka. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa
3.5 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade <i>mitu?</i> ja <i>mitmes?</i> sisuline mõistmine, küsimustele vastamine. (<i>Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu</i>	Tihe seos on matemaatikaga ja lapse esinevate eluliste situatsioonidega. Arvsõna vajab mõistmist ja aktiivset rakendust kõnes praktilistes olukordades. Vorme saab igapäevaselt kasutada kuupäevade sõnastamisel: <i>Mitu päeva? Mitmes päev?</i> Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa

<i>poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.).</i>	
3.6 Liitsõna	
Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.	Töös on vajalik keskenduda sõnaühendi ja liitsõna tähenduse mõistmisele (<i>kurja lõvi lõug, lilla lõvilõug</i>). Lugemise hõlbustamiseks on otstarbekas liitsõnu liigendada komponentsõnade liitumiskohalt: (<i>lõvi-lõug</i>). Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa

4. Keeleteadmised ja oskused

Häälikurühmade ja veaohlike häälikute/tähtede äratundmine.

Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine.

Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine.

k, p, t sõna alguses ja *s*-i kõrval.

5. Lugemine ja kõnearendus

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt;
- leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid;
- vastab sisutaastavatele küsimustele;
- järjestab sisu järgi pildid seeriaks;
- jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
5.1 Lugemistehnika	
Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine.	Juhtiv lugemisviis on sõnahaaval lugemine, pikemaid ja tähenduselt võõraid sõnu loetakse veel veerides, lühikestest sõnadest võivad moodustuda <u>süntagmad</u> . Seetõttu on eriti oluline jälgida loetava materjali keerukust.
Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt.	Kasutada tuleks endiselt graafilisi orientiire (märgid sõna kohal rõhulis-rütmilise struktuuri taastamiseks, pikkade sõnade liigendamine kõnetaktideks või liitsõna osadeks,

Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.	rõhutamist vajavate sõnade märgistamine joonimise, hääle kõrguse tõusu/languse märgistamine nooltega). Töövõtted: • korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi; • ülesanded ladususe saavutamiseks (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine); • ülesanded ilmekuse arendamiseks (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk). Korduval lõikude kaupa lugemisel selgitatakse ühisvestluses lausetevahelisi seoseid, tuletatakse õpetaja suunamisel tekstis puuduvat teavet.
5.2 Orienteerumine tekstis	
Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast. Lõikude sobitamine illustratsioonidega. Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga. Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine. Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele. Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga.	Peamiseks töövõtteks on valiklugemine, mille käigus õpetaja juhendamisel leitakse vajalik sõna etteantud lausest, lause lõigust või tekstist.
5.3 Tekstilähedane jutustamine	

Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegvusele, nõustumine-loobumine. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünkause, sõnaühendite abil. Analoogiajutukeste koostamine koostegvuses õpetajaga.	Tekstilähedasel jutustamisel on abiks: pildid, algus- ja lõpulaused, sõnaühendid. Kirjalikku dialoogi analüüsitakse õpetaja suunamisel, harjutatakse tekstis olevate väljendite valikut ja kasutamist sõltuvalt situatsioonist. Antakse jõukohaseid hinnanguid tegelaste käitumisele, ühisvestluses analüüsitakse konflikti vähendamist või ägenemist soodustavaid väljendeid; analüüsi kokkuvõtte sõnastab õpetaja. Dialoogi analüüsil tuleb pöörata tähelepanu ka suhtlejate emotsioonidele ja hoiakutele.
---	--

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 8 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

I trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Lause ja sõna. Lause õige intoneerimine. Lausete eraldamine tekstis. Lihtlause laiendamine. Lausete ühendamine. Lausete koostamine skeemi järgi.	8	Eraldab lihtlause tekstis. Eristab jutustavat, küsi- ja hüüdlause; valib ja kirjutab õigesti lause lõpumärgid ja suure algustähe.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa

Sõnade järjekord lauses. Jutustava, küsi- ja hüüdlause praktiline eristamine. Suur algustäht, lause lõpumärgid.			
Häälikud ja tähed. Häälikute grupid: “punased”, “sinised” ja “rohelised” häälikud ja vastavad tähed. Häälimine “klaveril”.	6	Eristab häälikugruppe. Häälib individuaalse tempoga jõukohaseid sõnu “klaveril”. Tunneb häälikute ja tähtede vastavust. Valib ja kirjutab sõnas noobile vastava ühe-/kahekordse, nõrga/tugeva tähe.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa
Sõnade ja lausete ära kiri	3	Kirjutab ära kirja algoritmi alusel analüüsitud sõnu ja lauseid sõnade kaupa. Kontrollib algoritmi alusel kirjutatud sõna või lauset, parandab vajadusel vea(d).	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa
Kohta väljendavad (taga)sõnad.	2	Mõistab tagasõnu: sees (sisse, seest), ees (ette, eest), peal (peale, pealt), all (alla, alt), taga (taha, tagant), kõrval (kõrvale, kõrvalt), kohal (kohale, kohalt), vahel (vahele, vahelt), otsas (otsa, otsast), juures (juurde, juurest), järel (järele, järelt) ja täidab praktilisi korraldusi.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa

		Kasutab valikuks antud tagasõnu lausetes õigesti.	
Kohta väljendavad sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja mitmuse seesütleva käände sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja mitmuse alalütleva käände sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja mitmuse sisseütleva käände sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja mitmuse alaleütleva käände sõnavormid	10	Mõistab ja eristab õpitavaid kohasuhet väljendavaid sõnavorme tähenduse järgi, moodustab sõnavorme küsimuste ja konteksti abil, kasutab õpitud kohasuhet väljendavaid ainsuse ja mitmuse sõnavorme sõnaühendites ja lausetes. Vastab küsimustele <i>kus?</i>, <i>kuhu?</i>. Väljendab kohasuhet nii tagasõna kui ka sõnavormiga. Eristab tähenduse järgi sees- ja alalütleva ning sisse- ja alaleütleva käände ainsuse ja mitmuse sõnavorme.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 1. osa
Häälik ja täht A - Hääliku ja tähe asukoht - Lühike ja ülipikk A - Pikk A - Lühike ja pikk A - Pikk ja ülipikk A	5	Muudab ja määrab sõnades A-hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (vasak tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja	Soovitatav käsitlus: - A hääliku pikkuse muutmine materialiseeritud abivahendite (noopide ja vältemärkide) abil - Häälikupikkuse määramine ja vastavalt sellele ühe-

Lühike, pikk ja ülipikk A		abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	/kahekordse tähe valik - Kirjutamise põhjendamine (kommenteerimine õpetaja abiga) - Tähelünkade täitmine - Vigade parandamine sõnades (korrektuurharjutus) Häälikupikkusi diferentseeritakse esialgu paarikaupa, seejärel käsitletakse kolme pikkust korraga. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Häälikud ja tähed E, I - Hääliku ja tähe asukoht - Lühike, pikk ja ülipikk E.	6	Muudab ja määrab sõnades õpitava hääliku pikkust noopide ja vältemarkide või tiiviku (vasak tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Käsitletakse iga hääliku kolme pikkust korraga. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Kohta väljendavad sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja mitmuse seestütleva käände sõnavormid - Nimisõna ainsuse ja	4	Mõistab ja eristab õpitavaid kohasuhet väljendavaid sõnavorme tähenduse järgi, moodustab sõnavorme küsimuste ja konteksti abil, kasutab õpitud kohasuhet väljendavaid ainsuse ja mitmuse sõnavorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa

mitmuse alaltütleva käände sõnavormid		Vastab küsimustele <i>kust?</i>. Väljendab kohasuhet nii tagasõna kui ka sõnavormiga. Eristab tähenduse järgi seest- ja alaltütleva käände ainsuse ja mitmuse sõnavorme. Eristab kohasuhteid tähenduse järgi; kasutab õpetaja suunamisel lauses erinevate käänete sõnavorme (<i>tõstis kotist lauale</i>).	
--	--	--	--

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad - Suvi - Kool algas - Loodus sügisel	4 6 12	Loeb õpitud jõukohast pala ladusalt, toetudes orientiiridele. Leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid lõigu tasandil. Järjestab sisu järgi pildid seeriaks ja taastab nende järgi tugisõnadele toetudes teksti.	K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile, 1. osa. SA Innove, 2016
Tähtpäevad novembris	22		K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile, 2. osa. SA Innove, 2016 lk. 4-33

II trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas on 4 tundi - kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed O, U, - Hääliku ja tähe asukoht - Lühike, pikk ja ülipikk O	6	Muudab ja määrab sõnades õpitava hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (vasak tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Käsitletakse iga hääliku kolme pikkust korraga. Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Kohta väljendavad sõnavormid Nimisõna rajava käände sõnavormid (<i>milleni?</i>)	2	Mõistab kohasuhet väljendava (tegevuse piiri märkiva) rajava käände ainsuse ja mitmuse sõnavorme; moodustab sõnavorme küsimuste ja konteksti abil, kasutab õpitud kohasuhet väljendavaid sõnavorme sõnaühendites ja lausetes. Vastab küsimustele (<i>liikus</i>) <i>kui kaugele?, milleni?, kelleni?</i> .	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Liitsõna	4	Mõistab liitsõna ja sõnaühendi tähenduslikku erisust näitlikule materjalile ja õpetaja selgitustele toetudes.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Kuuluvust väljendavad sõnavormid.	3	Mõistab nimisõna ainsuse ja mitmuse omastava käände	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa

<i>Kelle oma? Mille oma?</i> Nimisõna ainsuse ja mitmuse omastava käände sõnavormid		vormidega väljendatud kuuluvussuhet. Mõistab ja koostab mitme täiendiga sõnaühendeid. Kasutab moodustatud sõnaühendeid lauses.	
Arvsõna. <i>Mitu? Mitmes?</i>	3	Mõistab õpitavate põhi- ja järgarvude sisulist erisust, vastab küsimustele <i>mitu?</i> ja <i>mitmes?</i>.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Abinõu, kaas- ja ilmaolemist väljendavad sõnavormid. Nimisõna ainsuse ja mitmuse kaasaütleva käände sõnavormid (<i>millega?</i>, <i>kellega?</i>; <i>kellela?</i> <i>milleta?</i>)	4	Mõistab ja eristab ainsuse ja mitmuse kaasa- ja ilmaütleva käände vormidega väljendatud abinõu-, kaas- ja ilmaolusuhet; moodustab sõnavorme küsimuste ja konteksti abil, kasutab õpitud suhteid väljendavaid sõnavorme sõnaühendites ja lauses. Vastab küsimustele <i>millega?</i>, <i>kellega?</i>; <i>kellela?</i> <i>milleta?</i>.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Häälikud ja tähed Õ, Ä, Ö, Ü	3	Eristab sõnades käsitletavaid häälikuid, hääldab neid ise korrektselt. Muudab ja määrab sõnades õpitava hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (vasak tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa

Kaksiktäishäälik sõnas	3	Leiab ja nimetab kuulnud ja kirjutatud sõnades kaksiktäishäälikud (häälimisele ja häälikurühmade tundmisele toetudes). Kirjutab ühendid sõnades õigesti.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Sihitismäärusfunktsiooni väljendavad sõnavormid. Nimisõna ainsuse ja mitmuse alaleütleva käände sõnavormid (<i>kellele?</i>)	2	Mõistab sihitismäärusfunktsiooni väljendava alaleütleva käände ainsuse ja mitmuse sõnavormide tähendust, eristab kolme peamist suhet: <i>kes?</i> (andis/rääkis), <i>kellele?</i> (andis/rääkis), <i>kes?</i> (kuulis/sai). Moodustab sõnavorme küsimuste ja konteksti abil, kasutab õpitud sõnavorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 2. osa
Häälik ja täht L	3	Muudab ja määrab sõnades L-hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (parem tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Veaohtlikud häälikud sõnas	5	Nimetab kuulnud ja kirjutatud sõnas veaohtlikud häälikud häälimise ja/või skeemide abil, eraldab kirjutatud sõnas veaohtliku koha.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa

		Muudab sõna veaohlikke häälikuid “tiiviku” skeemide abil.	
Häälikud ja tähed M, N	6	Muudab ja määrab sõnades õpitava-hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (parem tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Detsembris on jõulud • Talv • Raamatud • Teatris	10 16 12 6	Loeb õpitud pala kõne tempos ladusalt, toetudes vajadusel orientiiridele. Leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid. Vastab sisutaastavatele küsimustele. Jutustab tekstilähedaselt analüüsitud pala, toetudes tugilauseitele ja -sõnadele teksti.	K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile, 2. osa. SA Innove, 2016. Lk. 34-57 K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile, 3. osa. SA Innove, 2016

III trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 52 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed R, S	4	Muudab ja määrab sõnades õpitava hääliku pikkust noopide ja vältemarkide või tiiviku (parem tiib) abil. Valib ühe- või kahekordse tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades suhteliselt iseseisvalt, kommenteerib õpetaja abiga abimaterjalile toetudes tähevalikut.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Omadust väljendavad sõnad	4	Väljendab õpitud omadussõnadega esemete ja olendite tajutavaid tunnuseid ja inimeste iseloomuomadusi. Moodustab sõnaühendeid ja kasutab lausetes.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Häälikud ja tähed I, J, V	3	Eristab ja kirjutab <i>I</i> -d ja <i>J</i> sõna alguses ja sees skeemidele toetudes. Eristab lühikest ja ülipikka <i>J</i> - ja <i>V</i> -häälikut, valib õigesti ühe- ja kahekordse tähe.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Suluta kaashäälikute ühendid	3	Leiab ja nimetab kuulnud ja kirjutatud sõnades suluta kaashäälikute ühendid (häälimisele ja häälikurühmade tundmisele toetudes). Kirjutab ühendid sõnades ühekordsete tähtedega. Kontrollib ühendi õigekirja algoritmi alusel.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Sõnade poolitamine	3	Poolitab sõnu õpitud mallide alusel.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 3. osa
Häälik ja täht P	6	Muudab ja määrab sõnades P-hääliku pikkust noopide ja	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa

		vältemärkide või tiiviku (täishäälik+sulghäälik) abil. Valib nõrga, ühekordse või kahekordse tugeva tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades õpetajaga koostegEVuses võrdleva häälduse ja abistavale materjalile (noopide-tähtede tabel) toetudes, kommenteerib õpetaja abiga tähevalikut.	
Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad. <u>Liitlause</u>. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega.	10	Leiab ja rühmitab tegevust väljendavaid sõnu lausetes. Seostab isikulise asesõna tegusõnasõna kindla kõneviisi vormiga. Kasutab tegevust ja seisundit väljendavaid sõnu ja isikulisi asesõnu kontekstist lähtuvalt õigesti. Sobitab tegusõna ja osalause, laiendab tegusõna sihitisosalausega.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa
Häälikud ja tähed T, K	10	Muudab ja määrab sõnades õpitava hääliku pikkust noopide ja vältemärkide või tiiviku (täishäälik+sulghäälik) abil. Valib nõrga, ühekordse või kahekordse tugeva tähe, täidab tähelüngad analüüsitud sõnades õpetajaga koostegEVuses võrdleva häälduse ja abistavale materjalile (noopide-tähtede tabel) toetudes, kommenteerib õpetaja abiga tähevalikut.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa
Nõrk või tugev täht täishäälikuühendi järel (<i>vaiba-vaipa; kleidi-kleiti, paiga-paika</i>)	3	Loeb õigesti õpitava vaohtlike häälikute struktuuriga sõnu orientiiridele toetudes, rühmitab sõnu orientiiridele (skeemidele) toetudes, valib ja kirjutab	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa

		sulghääliku tähe võrdlevale hääldusele toetudes. Kontrollib õpetaja suunamisel kirjutatut.	
K, P, T s-i kõrval	2	Leiab ühendit kirjutatud ja kuulnud sõnas. Kirjutab tugeva tähe s-i kõrvale.	Eesti keele tööraamat 3. klassile, 4. osa
Kordamine	4		

2. Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 52 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Kevad • Lõunamaa loomad • Meie õpime	4 10 34	Loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa. Leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid. Järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil. Taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused).	K. Pastarus, M. Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile, 4. osa. SA Innove, 2016
Kordamine	4		

Õpitulemused 4. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmaade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 4. klassis

Lihtsustatud õppetasemel on õppetegevus kontsentriiline, st varasemates klassides käsitletud teemad korduvad, nende käsitus on põhjalikum ja materjali poolest mahukam. Kuna õpilaste juhtiv psüühiline protsess on 4. klassis endiselt valdavalt taju, peab ka eesti keele lugemise ning keeleõpetuse tundides õppetöö toimuma toetudes kaemuslik-praktilisele mõtlemisele. Seega jääb 3. klassiga võrreldes samaks õpetamise praktiline suunitlus: kasutatakse materialiseerimisvahendeid, minimaalselt termineid. Õpilaste arengus hakkab aga üha enam rakenduma mälu ja see teeb võimalikuks kujundilise mõtlemise kasutamise.

4. klassis suureneb märgatavalt töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde

sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).

Peamiseks tööviisiks jääb endiselt praktiline harjutamine. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. K. Karlep, A. Kontor Eesti keele tööraamat 4. klassile 1.-4. osa. OÜ Puffet, 2017.
Õppevara väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium.
2. K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 4. klassile I-IV osa. Tartu, Studium, 2014.
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
5. K. Plado, K. Sunts. Õpetajaraamat 4. klassi eesti keele lugemik-tööraamatu juurde. Tallinn, SA Innove, 2014
<https://hev.edu.ee/get/618/OpRaamat4klassi-eestik.pdf>

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Õpitulemus:

Õpilane:

- osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis;
- kirjeldab kogetut ja annab jõukohaseid hinnanguid tegevustele.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Suhtlemine koostevuses nii õpetaja kui ka kaasõpilastega: tegevuse vastastikune reguleerimine	Õpetaja loob õppesituatsioone. Õpilasi kaasatakse eri tegevustesse, suunatakse neid omavahel eritüübilistes

(teade-teade-dialoog). Mina ja teised. Kokkuvõtte tegemine ühistegevusest - tegevuse eesmärk, tingimused, tegevus ja resultaat. Ühise jutukese koostamine kollektiivse kogemuse põhjal. 6-7-lauselise jutukese koostamine kogemuste ja/või pildiseeria põhjal. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitisosalause abil koos isikuliste asesõnade asendamisega.	dialoogides suhtlema, jälgides viisakat ja kaaslasest hoolivat suhtlusstiili. Ühistegevusest jutukese koostamisel analüüsitakse esmalt ühiselt, millest rääkida ja mis järjekorras. Abiks on otstarbekas koostada jutukese graafiline kava (skeemkava), millele kantakse ka sobivad keelelised väljendusvahendid.
---	---

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti).

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal. Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine. Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel). Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine. Matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses kasutatavate mõõtühikute	Objektide kirjeldamine toimub esmalt esitatud plaani järgi, hiljem üleminekuga iseseisvale kirjeldamisele. Kirjeldamisel vajavad õpilased abistavaid materjale (kirjeldamisplaani).

tundmine ja sooritatud mõõtmiste verbaalne väljendamine. Kontrolli ja enesekontrolli võtete kasutamine tuttavas tegevuses. Tähelepanu keskendamine selgituse või töövõtte sooritamise ajaks. Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine. 2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse suhteliselt iseseisev täitmine.	
--	--

Õppesisu, õpitulemused ja soovitud õppetöö läbiviimiseks

1. Häälikuõpetus

Õpitulemus:

Õpilane:

- muudab ja määrab veahtlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades;
- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.

Õppesisu	Soovitud õppetöö läbiviimiseks
1.1 Häälik- ja foneemanalüüs	
Häälikurühmad. Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud sõnas.	Käsitletakse 4-silbilisi sõnu, millest analüüsitakse esimest <u>kõnetakti</u>. Käsitus toimub algul häälikurühmade, seejärel veahtlike häälikute kaupa. Rohkesti on vaja harjutusi foneemanalüüsi automatiseerimiseks.

Veaotlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks. ”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik). Täishäälik ja suluta kaashäälik veaotlike häälikutena. Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades. Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine. Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaotlike häälikutena. Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri. Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi. Täishäälik ja sulghäälik veaotlike häälikutena Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa, “Tarkvara mapp” õpilasele. Lisalehed väljalõikamiseks: • Häälikud ja tähed • Häälimisalus • “Klaver” • Täishäälikud • Suluta kaashäälikud • Sulghäälikud • Täishäälikuühend - kaksiktäishäälik • Kaashäälikuühend • Veaotlikud häälikud sõnas • “Tiivikud” Eesti keele tööraamat 4. klassile 1. osa: lk. 3 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 1. tööraamatu kasutamiseks.</i> Tähevalik toetub järgmistele analüüsioskustele: 1) häälimine, häälikute ja nende järje määramine, 2) häälikute rühma (“punased”, “sinised”, “rohelised”), lihthääliku või häälikuühendi määramine, 3) veaotlike häälikute leidmine, 4) võrdlev hääldamine, häälikupikkuse määramine. Õpilastele on abiks graafilised vahendid: skeemid, “tiivik”, “klaver”, noobid, vältmärgid, täherühmade tabelid. Otsatrbekas on kasutada “Tarkvara mappi”, suunata õpilasi läbima seal näidatud töösamme. Õpilaste teadlikkuse suurendamist toetavad ülesannete täitmise korraldused sammude kaupa ja suunavad küsimused: • Mida on vaja teha? • Mida sa teed/tegid? • Mida sa teed järgmisena? Töö käigus tuleb pidevalt pöörata tähelepanu sõnade, sõnavormide, sõnaühendite ja lausete
--	---

	tähenduse sõltuvusele hääldamisest ja sõna tähtkoostisest.
	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. ja 2. osa

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
- sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust;
- tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks “tiivikut” või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Ära kirja	
Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.	Ära kirja ühikuks on valdavalt sõna . Kirjutamise sammud on ära kirja puhul osaliselt erisugused kui kirjutamisel kuulmise või hääldamise järgi. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa „Tarkvara mapp“ õpilasele. Lisalehed väljalõikamiseks. • Lausete ära kirja.
2.2 Õigekiri	
Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri.	Kirjutamisprotsess on soovitatav jaotada kolmeks etapiks: analüüsimine enne ja pärast kirjutamist, kontrollimine pärast kirjutamist. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa, “Tarkvara mapp” õpilasele. Lisalehed väljalõikamiseks. • Kirjutamise skeemid. • Lüngaga sõnade õigesti kirjutamine lausetes. • Veaga sõnade leidmine ja õigesti kirjutamine

<i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.	- Sõnade poolitamise reeglid Kasutatavad harjutused: - sobitusharjutused, - lünkharjutused, - harjutavad etteütlused, - korrekatuurharjutused. Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 30-35 sõna.
2.3 Kirjatehnika	
Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.	Jälgitakse omandatud kirjatehniliste oskuste rakendamist kirjalike tööde sooritamisel. Pööratakse tähelepanu kirjalike tööde korrektsele vormistamisele.

3. Praktiline grammatika

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks;
- analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

3.1 Lause

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1.1 Lihtlause	
Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa:

sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.	Lk. 4 - <i>Metoodilised juhised õpetajate 2. tööraamatu kasutamiseks.</i> Harjutada tuleb lause tähenduse võimalikult täpset mõistmist ja teabe konkreetset sõnastamist kuulajat või lugejat arvestades. Lause mõistmiseks on oluline, et laps tunneks lauses ära sõnad ja mõistaks nende võimalikku tähendust, looks seoseid põhisõna ja laiendite vahel ning mõistaks sõnade tähendust kontekstis (<i>tuli tuppa, tuli oli ahjus</i>) ja lause tähendust ning looks vastava kujutluse. Lühikeste fraaside ühendamise juures suunatakse last ära jätma korduvaid sõnu, moodustama sobivaid sõnavorme ja kombineerima sõnajärge. Tööraamatus esineb märgiseid <i>Suuliseks selgitamiseks õpilastele</i>. Tööraamatus on esitatud lauseõpetuse kohta teoreetilisi seisukohti, mille sõnastus ja informatiivsus võib olla 4. klassi õpilastel raske mõista. Nimetatud märgisega selgitused on suunatud eelkõige õpetajatele mõistmaks metoodilise lähenemise aluseid ja toetamaks teemakäsitluse individualiseerimist klassis. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
3.1.2 Liitlause	
Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otseskõne. Saatelause ja otseskõne leidmine tekstist. Otseskõne muutmine kaudseks. Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa: - Lk. 5 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 4. tööraamatu kasutamiseks.</i> Sihitisosalause kujutab endast pealause tegusõna “laiendit”. Lause tähenduse mõistmiseks on vaja: 1) leida pealauses põhisõna, mis väljendab tegevust; 2) seostada leitud tegusõna alistussuhtes osalausega, mis on võrreldav sõnaühendiga (<i>nägi varest – nägi, et vares ...</i>); 3) juhtida õpilaste tähelepanu sidendile, millest sõltub lauses sõnastatud seos.

osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.	Tööd on otstarbekas lõimida lugemistekstide analüüsimisega, kus on eriti oluline muuta otsekõne kaudseks (<i>Mati rääkis, et ta ...</i>). Kirjaliku dialoogi analüüsimisel on vaja lastel teadvustada • kes räägib, • kellele räägib (st kes kuulab), • kellest või millest räägib, • mis sõnad osutavad kuulajale, rääkijale, tegijale. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
---	---

3.2 Sõnade tähendus sõnaühendis ja lauses

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.2.1 Nimisõna käändevormid	
Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i>. Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis. Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht. Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted: • <u>atributiivsed suhted</u> (tunnused, kuulumus, osa tervikust); • kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhet; • ajasuhted; • lõpetatud ja lõpetamata tegevus; • hulk ja mõõt; • (millegi) valdaja; • seisund.	Eeltööna eristatakse reaalne maailm ja keelemaailm. Vastandatakse eset (olendit) ja seda märkivat sõna, pilti ja sõna. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa: • Lk. 3 – <i>Metoodilised juhised õpetajate 3. tööraamatu kasutamiseks.</i> Oluline on õpetada teadmist, et samast objektist, nähtusest, protsessist saab rääkida mitmesuguste sõnadega. Vaja on suunata lapsi eristama • reaalseid objekte ja nähtusi, nende pilte ning neid tähistavaid sõnu ja/või sõnaühendeid; • eri üldistusastmega sõnu, nime ja nimetust, nime tähenduse individuaalsust. Sõnavormide käsitlemise eesmärgiks on anda teadmisi sõnavormide koostisest ja

Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine. Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (<i>astus kuhu? – astus esikusse</i>). Morfoloogiaküsimus (<i>esikusse– millesse?</i>). Sõnade rühmitamine küsimuste abil. Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (<i>kes?, mis?</i>); algvormi moodustamine sõnaühendi <i>see on ...</i> abil. Enamlevinud vääramisi kasutatavate sõnade (<i>puder, taldrik, pliit</i> jne) algvorm. Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp. Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (<i>uue ...</i>) abil. Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest. Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (<i>poisi müts</i>), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (<i>ostis koti/ostab koti</i>), osa tervikust (<i>pruuni koti sang</i>), hulk või mõõt (<i>paki kommi</i>), koht (koos tagasõnaga: <i>metsa taga, poisi kõrval</i>). Sõnavormi leidmine <u>sõnaühendis</u> või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.	grammatilisest tähendusest, harjutada käändevormide mõistmist ja rakendamist sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi koostise analüüsi alustatakse sõnatüvest. Alati peab sellega kaasnema semantiline analüüs: - nimetatakse põhitähendust väljendav sõnaosa (tüvi) ja leitakse, millest on jutt; - nimetatakse sõnalõpp ja selgitatakse, missugust tähendust sõnavorm väljendab (kohta, tegevuse vahendit jne). Soovitavad harjutustüübid sõnaühendite käsitlemisel: - sõnaühendite moodustamine (sõnavormid on kas valikuks antud, sõnad on algvormis või sõnad leitakse iseseisvalt); - sõnavormide sobitamine sõnaühendiks; - sõnavormide moodustamine skeemi ja tähenduse järgi, moodustamine kaasteksti toel; - sõnavormide kasutamine sõnaühendis ja lauses; - mitmuse vormide moodustamine ainsuse vormidest (mitmuse tunnus valitakse skeemi alusel); - ainsuses ja mitmuses olevate sõnavormide tähenduslik-vormiline analüüs; - sõnalünkade täitmine, lausete laiendamine; - sõnavormide leidmine tekstist tähenduse järgi; - lause koostamine sõnaga antud vormis; - korrektuurharjutused. Käändevorme käsitletakse funktsioonide kaupa. Harjutusele kaasneb või järgneb sõnavormide tähenduse ja vormi analüüs ning küsimuste (morfoloogia-ja süntaksiküsimuste) esitamine.
---	--

Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine. Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus). Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (<i>peseb autot</i>), koht (<i>mööda teed</i>), aeg (<i>pärast lõunat</i>), eitus (<i>ei ole vihikut</i>). Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.	Küsimused jaotuvad kolmeks: - küsilause (<i>Mati sõitis kuhu?</i>), - süntaksiküsimus, et teadvustada seos põhisõna ja laiendi vahel (<i>sõitis linna – sõitis kuhu?</i>), - morfoloogiaküsimus, so küsisõna sõnavormi kohta (<i>mängis – mida tegi?, õega – kellega?</i>). Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa: - lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 4. tööraamatu kasutamiseks.</i> Muutevorm lisab sõnale tähenduse, mis sõltub sõnast ja kontekstist (<i>kooris noaga /noata /näppudega</i>). Muutevormide käsitlemisel on kolm eesmärki: - suunata vormi tähenduse mõistmist, - harjutada vormide moodustamist ja õigekirja, - harjutada vormide valikut ja sobitamist sõnaühendisse ja lausesse. Ainsuse ja mitmuse tüvevormide moodustamiseks on soovitatav kasutada nn suunavaid täiendeid: <i>uue</i> ja <i>uut</i>, <i>uute</i>. Mitmuse tunnuse valiku skeem on esitatud Eesti keele tööraamatu 1. osas ”Tarkvara mapis”. Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. ja 4. osa
3.2.2 Omadust väljendav sõna	
Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.	Teema käsitlemisel arvestada asjaolu, et keskkonda tajudes märkavad lihtsustatud õppe lapsed objektide tunnuseid piiratult, mõistavad ebatäpselt ja kasutavad oma kõnes omadussõnu vähe.

Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausetes laiendamine moodustatud sõnaühenditega. Küsimus <i>missugune?</i>. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa: Lk. 3 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 3. tööraamatu kasutamiseks.</i> Soovitav on lausetes ja õppetekstides esinevate omadussõnade mõistmiseks ja kõnes aktiveerimiseks kasutada omadussõna tunnuste eelnevat reaalset ja juhitud tajumist - <i>vaatlemine, kuulamine, kompimine, maitsmine, haistmine, selgitamine.</i> Eesti keele tööraamat 4. klassile 3. osa
3.2.3 Tegevust ja seisundit väljendav sõna	
Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu. Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel. Sõnade seos lauses. Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses. Tegijat väljendav sõna (alus) lauses. Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörded, öeldise vormi sõltuvus	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa: Lk. 3 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 3. tööraamatu kasutamiseks.</i> Tegusõnadega väljendatakse kellegi tegevust (<i>sööb</i>) või kellegi/millegi seisundit (<i>laps puhkab, päike paistab</i>). Õpilasi segab seisundite mõistmisel formaalne küsimus <i>mida teeb?</i>. Seisundi mõistmist soodustab abistav küsimus <i>Mis seisundis (keegi või miski) on/oli?</i> Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa

lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest). Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise. <i>kse</i>-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada. Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendtegusõna kasutamine lauses. Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.	
3.2.4 Arvsõna	
Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa: Lk. 3 - <i>Metoodilised juhised õpetajale 3. tööraamatu kasutamiseks.</i> Arvsõna käsitlemisel on oluline rõhutada järgarvu olemust. Näiteks nii <i>esimene</i> kui ka <i>viies</i> tähistavad hulga koostises ühte objekti, küll aga osutavad selle paigutusele teiste suhtes. Seda on vaja harjutada ka teistes ainetundides (matemaatika, kehaline kasvatus jt). Teadvustamist vajab ka sõnade <i>suurem</i> – <i>rohkem</i>, <i>väiksem</i> – <i>vähem</i> tähenduste erinevus. Oluline on pöördkonstruktsioonide kasutamine (<i>kui poiss on suurem, siis tüdruk on väiksem; kui õunu on rohkem, siis pirne on vähem</i>).

4. Keeleteadmised ja oskused

Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest.

Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (*kes?*, *mis?*, *missugune?*, *mida teeb?*) abil.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.

Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käänevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.

5. Lugemine ja kõnearendus

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid;
- vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel;
- tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
5.1 Lugemistehnika	
Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.	Juhtiv lugemisviis on sõnahaaval lugemine . Endiselt kasutatakse graafilisi orientiire, mis hõlbustavad sõnade sünteesi ja rõhulis-rütmilise struktuuri taastamist.
Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.	Korduva lugemise võtted: • lugemine vahelduvalt kooris ja üksi, • ülesanded ladususe saavutamiseks (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine) ja ilmekuse (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk sõltuvalt tähendusest) arendamiseks.
Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.	Varem häälega loetud teksti vaikne lugemine konkreetse ülesandega.
5.2 Orienteerumine tekstis	

Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel. Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses. Küsimuste esitamine teksti kohta (<i>kes?, mis?, millal?</i>). Konkreetses ülesandes täitmine vaikselt lugemise teel. Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega. Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.	Teksti mõistmiseks analüüsitakse seda lõikude (tegevusaktide) kaupa. Suunatakse leidma lõigu piire. Teksti analüüs toimub koos teksti mitmekordse lugemisega, mitte mälu järgi. Peamiseks töövõtteks on endiselt valiklugemine. Vaikselt lugemise ülesandeid antakse piiratud mahus tekstilõigu kohta (<i>loe vaikselt lõik ja leia ...</i>) Küsimuste esitamisel arvestatakse nende keerukust: • faktide taastamine; • tegevuse aja ja koha täpsustamine; • küsimused keeleliste väljendusvahendite leidmiseks ja nende tähenduse analüüsiks; • küsimused puuduva informatsiooni taastamiseks (arvestatakse laste teadmisi ja kogemusi); • küsimused põhjuse/tagajärje selgitamiseks; • küsimused lõigu mõtte leidmiseks/sõnastamiseks.
5.3 Tekstilähedane jutustamine	
Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.	Tekstilähedasel jutustamisel on abiks: pildid, graafiline ehk skeemkava, algus- ja lõpulaused, verbid, sõnaühendid. Endiselt on vajalik õpetaja suunamine. Ühiselt koostatakse kava (piltkava, skeemkava, verbaalne kava). Alustatakse piltide ja lõigu sobitamisest, misjärel toimub lõigu ja pealkirja sobitamine, seejärel lõikude ühine pealkirjastamine. Detailselt koostatud kava analüüsil on võimalik eristada olulised ja vähemtähtsad aspektid ja sel

	viisil järk-järgult üle minna teksti valikulisele jutustamisele.
--	--

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 8 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

I trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Häälimine “klaveril”.	6	Tunneb häälikurühmi. Häälib sõnu valdavalt abivahenditeta.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa
Veaohtlikud häälikud ja tähed sõnas.	6	Leiab veaohtlikud häälikud kuulnud sõnas ja veaohtliku koha kirjutatud sõnas abivahendite toel. Valib häälikupikkuse muutmiseks sobiva “tiiviku”.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa
Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlike häälikutena.	10	Muudab võrdlevalt hääldades veaohtlike häälikute pikkust õigesti valitud “tiiviku” abil. Määrab võrdlevale hääldusele toetudes sobiva skeemi. Seostab “tiiviku” skeemid kirjutamise skeemidega.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa

		Kirjutab analüüsitud sõnad kirjutamise skeemide toel õigesti. Kontrollib kirjutatu õigsust kirja pildist lähtuva lugemise ja skeemide toel.	
Täishäälikuühend veaohlikus kohas. Suluta kaashäälikute ühend veaohlikus kohas.	8	Muudab ja määrab häälikuühendite pikkust veaohlike häälikute skeemide alusel. Kirjutab analüüsitud sõnad kirjutamise skeemide toel õigesti.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 1. osa
Täishäälik ja sulghäälik veaohlike häälikutena.	10	Muudab võrdlevalt hääldades veaohlike häälikute pikkust kirjutamise skeemide abil. Määrab võrdlevale hääldusele toetudes sobiva skeemi. Kirjutab analüüsitud sõnad kirjutamise skeemide toel õigesti. Kontrollib kirjutatu õigsust kirja pildist lähtuva lugemise ja skeemide toel.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
Sulghäälik kaksiktäishääliku järel.	4	Muudab ja määrab diftongist ja klusiilist koosnevat sõna veaohlikku kohta skeemide abil. Kirjutab sõna skeemide toel õigesti. Kontrollib kirjutatu õigsust kirja pildist lähtuva lugemise ja skeemide toel.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemad	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Turvaliselt kooli. • Sügis taime ja loomariigis. • Kuidas jääda ausaks? • Sõnakuulelikkus ja sõnakuulmatus. • Novembrikuu tähtpäevad. • (Hilis)sügis metsas. • Võlusõnad.	8 12 6 2 4 6 4	Loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa. Leiab õpetaja suunamisel küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu ja lauseid; Annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele; Annab tekstilähedaselt abivahenditele toetudes edasi loetu sisu.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa lk. 4-35

II trimester

1. Kõneranedus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemad	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Sõnade poolitamine	4	Poolitab sõnu toetudes analoogiale ja “Tarkvara mapi” reeglitele. Oskab kasutada nimetatud abimaterjali.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
Laused ja sõnad	6	Eristab kirjalikus tekstis lauseid.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa

		Eristab lauses sõnad ja sõnade erinevad vormid. Mõistab sõnade ja sõnavormide tähendust. Moodustab kuni 6-sõnalisi lihtlauseid.	
Sõnajärg lauses	4	Kasutab küsimustele vastates ja oma koostatud lausetes korrektset sõnajärge.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
Pika lause lühendamine. Mitme lühikese lause ühendamine pikaks lauseks.	3	Oskab jaotada pika lause seal esineva teabe alusel mitmeks lühikeseks lauseks. Leiab lausetest korduvaid ja sama tähendusega sõnu. Mõistab, et pika lause moodustamiseks on vaja lisada lühikesele lausele mitu uut teavet.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
Ajaline järgnevus lausetes.	3	Mõistab ja kasutab ajalisi suhteid tegevuste järjestamisel (mis toimus enne tegevust, pärast tegevust, samal ajal tegevusega).	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 2. osa
Ese ja olend. Pilt ja sõna.	4	Eristab reaalseid objekte ja nähtusi, nende pilte ja neid tähistavaid <u>keeleüksusi</u> .	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Nimi ja nimetus. Suur algustäht.	6	Eristab elusolendite ja esemete/nähtuste nimetusi ja nimesid. Kirjutab suure algustähega inimeste, koduloomade, linnade, külade ja tänavate nimed.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Sõnade tähendus.	3	Mõistab, et samast olendist, objektist, nähtusest, protsessist saab rääkida mitmesuguste sõnadega. Mõistab, et erinevaid olendeid, objekte, nähtusi ja protsesse saab nimetada ühe sõnaga.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa

Omadussõnad ehk omadust ja tunnust väljendavad sõnad.	8	Mõistab, et paljudel esemetel ja olenditel võib olla sarnane omadus või tunnus. Mõistab, et ühel esemel või olendil on tavaliselt mitu omadust või tunnust. Kirjeldab tajutavaid esemeid, kasutab suuruse, värvuse, kuju ja maitset väljendavaid õpitud omadussõnu.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Kellegi või millegi võrdlemine.	3	Võrdleb tajutava tunnuse alusel kahte objekti/olendit. Kasutab võrdluse väljendamisel õpitud vastupidise tähendusega sõnu.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemad	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
- Ootame talve ja jõule. - Talverõõmud ja talvemured. - Kodumaa sünnipäev. - Hea sõna võibab võõra väe. - Kevadeootus.	8 16 6 10 4	Loeb õpitud teksti valdavalt süntagmade kaupa, õppimata teksti sõnahaaval. Leiab küsimuste ja korralduste abil tekstist sõnu, lauseid, lõike. Annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel. Jutustab skeemkava abil tekstilähedaselt loetud ja analüüsitud pala.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa lk. 36-70 Eesti keele lugemik-tööraamat, 3. osa

III trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 52 tundi

Õppesisu teemad	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Arvsõna	3	Mõistab põhi- ja järgarvu sisulist erisust. Kasutab oma kõnes õigesti arvsõnade õpitud muutevorme.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad Tegijat väljendav sõna lauses – alus. Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad lauses – öeldis.	10	Eristab tegevust (seisundit). Laiendab tegusõnu õpitud käändevormidega. Kasutab kaasteksti toel õigesti isikulisi asesõnu. Moodustab tegusõnade oleviku- ja minevikuvorme analoogia ja küsimuste toel. Mõistab tegusõna eitavate vormide ja <i>kse</i> -oleviku sisu. Leiab lauses aluse ja öeldise ning nende laiendid.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Küsisõna ja küsimus	3	Oskab koostada küsimusi. Oskab vastata küsimusele ühe sõnaga ja pikemalt.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 3. osa
Sõna algvorm	1	Rühmitab algvormis sõnu küsimuste <i>kes?</i> , <i>mis?</i> alusel. Moodustab muutevormides sõnade algvorme abistava sõnaühendi (<i>see on</i>) toel.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Sõna tüvi.	4	Mõistab sõnavormi põhi-ja lisatähendust.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa

Ainsuse tüvevormis sõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.		Moodustab ainsuse omastava käände vormi täiendi <i>uue</i> toel. Leiab ainsuse omastava käände vorme lausetes. Mõistab nimetatud sõnavormide tähendust, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Vastab süntaksi- ja morfoloogiaküsimusele.	
Mitmuse tüvi. Küsimustele <i>keda?</i> ja <i>mida?</i> vastavate sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.	4	Teab, et sõnad mitmuse vormides koosnevad kolmest osast: tüvi, tunnus, lõpp. Moodustab ainsuse osastava kääne vormi täiendi <i>uut</i> toel. Mõistab nimetatud sõnavormide tähendust, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Vastab süntaksi- ja morfoloogiaküsimusele.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Ainsus (<i>mida?</i>) ja mitmus (<i>mis?</i>) Mitmuse tunnus.	6	Eristab ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide tähendust. Kirjutab sõnades mitmuse tunnuse õigesti skeemi abil.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Kohta väljendavad sõnavormid: • On <i>kus?</i> Milles? • On <i>kus?</i> Millel? • Läheb (pane) <i>kuhu?</i> Millesse? • Asetab (läheb) <i>kuhu?</i> Millele?	6	Leiab kohta väljendavaid sõnavorme lausetes. Mõistab nimetatud sõnavormide tähendust, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Vastab süntaksi- ja morfoloogiaküsimusele.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa

• Võtab (tuleb) <i>kust?</i> Millest? • Võtab (tuleb) <i>kust?</i> Millelt? • Jookseb (liigub) <i>kui kaugele?</i> Milleni? Kohta väljendavad tagasõnad.			
Aega väljendavad sõnavormid.	4	Leiab aega väljendavaid sõnavorme lauses. Mõistab nimetatud sõnavormide tähendust, kasutab neid sõnaühendites ja lauses.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Kellele antakse? Kellel on? Kellelt saadakse? Kellega? Millega? Missugune? Kellela? Milleta? Kelleks? Kellena? Milleks? Millena?	3	Mõistab lauses ja sõnaühendites sihitisi-, kaasolu-, abinõu-, ilmaolu- ja öeldistäätemääruse funktsioonis olevate sõnavormide tähendust. Kasutab õpitud sõnavorme sõnaühendites ja lauses. Vastab süntaksi- ja morfoloogiaküsimusele.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Liitlause. Otsene kõne.	4	Eristab otsekõnet ja saatelauset. Muudab otsekõnet kaudseks abistava materjali toel.	Eesti keele tööraamat 4. klassile, 4. osa
Kordamine	4		

2. Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 52 tundi

Õppesisu teemad	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-----------------	-----------------	--------------	----------------

• Kevad on saabunud • Minu oma ja sinu oma • Emadepäev • Hoiame loodust • Muinasjutt • Suvele vastu • Kordamine	16 6 6 12 5 2 5	Loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, õppimata teksti vähemalt sõnahaaval. Leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid, lõike, sh peamõtet väljendavaid lauseid. Annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel. Annab tekstilähedaselt edasi loetu sisu	Eesti keele lugemik- tööraamat, 4. osa
---	-----------------------------------	--	---

Õpitulemused 5. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegEVuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegEVusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegEVuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegEVustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

ÕppetegEVus 5. klassis

Eesti keele tundides pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegEVuse õpetajapoolset reguleerimist. Jälgitakse suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmist. Sisekõne kujunemine võimaldab õpilastel arendada oma oskusi õpitegEVuse kavandamisel ja reguleerimisel. Oluline on nii orienteerumine ülesandes, ülesande täitmine kui ka selle kontroll. Harjutada tuleb algoritmide ja tuttavate abivahendite leidmist ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist. Enesekontroll peab muutuma igasuguse ülesande täitmise viimaseks töösammuks.

Võrreldes 4.klassiga on töökorraldused tööraamatutes muutunud pikemaks. Lausest arusaamiseks peab see korraks täpselt meelde jääma, kuid pikk lause võib ületada mõne lapse töömälu mahu ja jääda seetõttu vaid osaliselt mõistetavaks. Samas ei ole alati kõik ülesande täitmise sammud

töökorraldustes sõnastatud ja puudujäävad osad tuleb lapsel endal taastada. Seepärast peab õpetaja olema pidevalt valmis töökorraldusi täpsustama ja/või suuliselt ümber sõnastama.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tööraamat 5. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2018. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Tartu, Kirjastus *Studium*, 2018. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
3. K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5.klassile. Tallinn, SA INNOVE, 2016

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
5. K. Plado, K. Sunts. Õpetamine eesti keele lugemik-tööraamatu järgi. Lihtsustatud õppe 5. klass. Tallinn, SA INNOVE 2010.
https://hev.edu.ee/get/444/Plado,+Sunts_5.kl+lug+opetajarmt+2010.pdf

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- kasutab koostegEVuses eri tüüpi dialoogi repliike;
- sõnastab kokkuvõtteid ühistegEVusest.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
----------	----------------------------------

Esemerühmade ja loodusnähtuste ning esemepiltide kirjeldamine. Suuliste kokkuvõtete tegemine oma tegevusest, ühistegevustest. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine abiga (plaan, õpetaja suunavad repliigid). Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade – küsimus – vastus – jne dialoog). Dialoog: mõistmine, analoogiline vestlus kahe partneri vahel või õpilasrühmas. Suhtlemiseesmärkide (soov, palve, teave, korraldus, käsk, nõustumine-keeldumine) mõistmine ja väljendamine kõnes. Kõneleja, kuulaja ja tegevuse sooritaja eristamine (<i>kes – kellele – kellest või millest rääkis</i>). Otsekõne kaudne väljendamine.	Kirjeldamine ja jutukeste koostamine toimub plaani ja õpetaja suunavate repliikide abil. Suhtlemise õpetamiseks on vaja luua klassis erinevaid õppesituatsioone ja abistada dialoogi alustamist ning jätkamist. Eriti on vaja tähelepanu pöörata dialoogi alustamisele. Õpetajal on otstarbekas anda eri tüüpi dialoogide repliike õpilastele valikuks ja suunata neid oma valikuid põhjendama.
---	---

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- kontrollib oma tööd plaani või algoritmi alusel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Tähelepanu keskendamine õpitoimingu igale etapile: orienteerumine, täitmine, kontroll. Suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmine. Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised omadused ja erinevused – analüüs plaani järgi. Rühmade koostise muutmise sõltuvalt rühmitusalusest.	Töökorraldused tööraamatus võivad ületada mõne õpilase töömälu mahu, mistõttu on sageli vaja, et õpetaja esitaks töökorralduse konkreetset õpilast/õpilasi arvestavalt keeleliselt lihtsamalt.

<u>Keeleüksuste</u> võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel. Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning nende väljendamine ühisvestluses; oma tegude analüüs. Enesekontroll plaani või algoritmi abil, tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses. Teistes ainetes omandatud oskuste suuline kirjeldamine.	
---	--

Õppesisu, õpitulemused ja soovitud õppetöö läbiviimiseks

1. Häälikuõpetus

Õpitulemus:

Õpilane:

- leiab veahtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades;
- tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.

Õppesisu	Soovitud õppetöö läbiviimiseks
1.1 Hääl- ja foneemanalüüs	
Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis.	Häälikanalüüsi oskus peaks jõudma 5. klassis vilumuse tasandile, st täpset ja kirjutamise tempole vastavat häälimist. Veahtlikke häälikuid määratakse nii liitsõnas kui ka liitsõnas, tõstes järkjärgult analüüsi iseseisvust ja kiirust. Kaashäälikuühendeid käsitletakse rühmiti, materialiseeritult. Eesmärk on, et õpilane oskaks valida ja kasutada abivahendeid.

Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis. Sõnade rühmitamine veaohlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
--	--

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust;
- kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi;
- kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Ära kirja	
Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa. Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ära kirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 1. tööraamatu kasutamiseks.</i> Õpetamise käigus peab õpetaja arvestama asjaolu, et suuliselt esitatud sõna(de), sh etteütelse ja ära kirja analüüsi sammud ning nende järjestus on mõneti erinevad. Etteütelse kirjutamisel liigutakse hääldatud sõnalt kirjutatule (häälikutelt tähtedele), aga ära kirja sooritades toimub see vastupidi: kõigepealt loetakse sõna, st liigutakse tähtedelt häälikutele ehk häälimisele ja seejärel jälle kirjutamisele (häälimiselt tähtedele). Et hoiduda mehaanilisest kirjutamisest, on ka ära kirja õpetamisel vaja

	analüüsida sõnade, sõnaühendite ja lausete tähendust. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1.-4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
2.2 Õigekiri	
Veahtlike häälikute märkimine kirjas. Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine <u>koond-</u> ja <u>liitlauses</u> skeemide abil.	Jätkub eelmistes klassides õpitud tähekasutusreeglite rakendamise oskuste arendamine õigekirjavilumuste (automatiseerimise) suunas. Veahtlikke häälikuid märgivad õpilased kirjas iseseisvalt. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 1. tööraamatu kasutamiseks.</i> Enne kirjutamist on kindlasti vaja kuulnud/loetud lauset tervikuna korrata. Arvestades õpilase õigekirjaoskuse taset on vajalik kirjutamisel suunata õpilasi sooritama nii eelnevat kui ka kirjutamisega kaasnevat analüüsi ja tegema järelkontrolli. Abiks vt. algoritmid ja juhised nii tööraamatus kui ka tarkvara mapis. Oluline on õpetada ette nägema kirjutamisel tekkida võivaid vigu. Sel eesmärgil on soovitatav kasutada võimalike vigade läbikirjutamise (kuidas võid eksida sõna saapad kirjutamisel: <i>sabad, sapad, sappad</i>,

	<i>saabad, saapad</i>) ja kirjapildi järgi täpse lugemise võtet. Pööratakse tähelepanu õpilaste tehtud vigade analüüsimisele koos lapsega, põhjendades vigade tekkimise põhjusi (st seostada vead võimalike sooritamata või valesti sooritatud sammudega). Abistavaks vahendiks on tabelid ja skeemid. Igas tunnis kasutatakse „Tarkvara mappi“. Õpilasi on vaja harjutada seda kasutama ja selles orienteeruma (mida on vaja leida, kust leiab, mitmes juhend või mis leheküljel on konkreetne abistav materjal leitav). Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 40-45 sõna. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1.-4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
--	---

3. Praktiline grammatika

3.1 Lause

Teema käsitlemise eesmärk on luua kujutlused kolmest lauseliigist: **lihtlause**, **koondlause**, **liitlause**, mis omakorda jaotuvad alaliikideks.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust;

- sobitab lihtlauses osalaused tervikuks, ühendab lihtlaused lihtlauseteks.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.1.1 Lihtlause	
Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. Sõnade järjekord ja seos lauses. Lausete ühendamise. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Kõikide lausete moodustamine lihtlausest. Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. <u>Samaviiteliste sõnade</u> kasutamine sidusa teksti koostamisel.	Lihtlauset vaadeldakse 5. klassis teksti koostisosana: valitakse sobiv sõnade järjekord ja lauseid siduvad side- ning asesõnad, harjutatakse sünonüümide, erineva üldistusastmega sõnade ja asesõnade valikut sõnakorduste vältimiseks (<i>Muri – koer – loom – ta</i>). Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa: lk. 5 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 4. tööraamatu kasutamiseks.</i> Harjutatakse lausete mõistmist ja loomet, sh lausete ühendamist ja jaotamist, samuti laiendite lisamist. Lausete jaotamise korral on vajalik rõhutada, et kogu sõnastatud teave peab moodustatud lühikeste lausete kogumis olema säilitatud. Nimetatud ülesannete puhul on abiks graafilised vahendid, mis võimaldavad protsessi jaotada „sammudeks“, ning küsimused, et suunata õpilaste tähelepanu semantilistele seostele. Oluline on seejuures rõhutada põhisõna seost laienditega. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa
3.1.2 Koondlause	
Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (<i>ja, ning, või</i>). Koondlause kasutamine. Tekstiväline lause ja lause tekstis (<u>kontekstisidus lause</u>).	Tähelepanu pööratakse sidesõnade tähendusele, on vaja arutleda, mis laadi seosed sõnade või sõnaühendite vahel nende abil ilmnevad. Harjutatakse lausete koostamist: lihtlausete ühendamise, sõnalünkade täitmine, lausete lõpetamine, sidendite valik lünka. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa

3.1.3 Liitlause	
Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.	Lausete analüüsil ja koostamisel kasutatakse skeeme. Materjal rühmitatakse.
Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausest, sidesõnad (<i>ja, ning, aga, kuid, või</i>). Sidesõnade grammatiline tähendus.	Sidesõnade käsitlemisel tuua välja nende grammatiline tähendus, arutledes, mis laadi seosed lauseosade vahel nende abil ilmnevad.
Põimlause koostamine: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine.	Soovitatav on lisaks liitlause sõnastatud otsesele tähendusele arutada ka võimaliku situatsiooni, sündmuse või tegevuse üle laiemalt. <i>Mis võis toimuda enne? Miks see toimus? Mis võis olla tegevuse eesmärk?</i> jne.
Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa

3.2. Sõnade algvormid ja muutevormid

Sõnaliikide käsitlemise peamiseks eesmärgiks 5. klassis on luua üldistatud kujutlus nimi-, omadus-, tegu- ja arvsõnast ning anda ülevaade vastavate sõnade kasutamisest ehk funktsioonidest lauses.

Iga sõnaliigi käsitlemisel on vaja pöörata tähelepanu kahele olulisele tunnusele: sõnatähendus ja sõna grammatiline struktuur (sõnatüvi ja sõnalõpud, liited, häälikkoostise sõltuvus sõnavormist).

Õpitulemus:

Õpilane:

- analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust;
- tuletab sõnu õpitud liidetega;
- tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
3.2.1 Nimisõna	
Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemel ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused.	Eesti keele tööraamat 5. klassile 2. osa:

Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (<i>Emajõgi – jõgi – veekogu</i>).	lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 2. tööraamatu kasutamiseks.</i> Rõhutatakse, et nimi osutab ainult ühele isikule, olendile, piirkonnale jne ja selle abil saame märkida täpselt ühte tegelast/olendit. Sama nime võib kasutada ka mitmel juhul. Nimetuste puhul rõhutatakse kolme asjaolu: • Sama asja, nähtust jne saab nimetada eri üldistusastmes sõnadega (<i>puu, lehtpuu, kask</i>). • Nimetused rühmituvad valdkondade kaupa (<i>elusolendid, veekogud, ehitused</i> jne). • Nimetused eristuvad sama sõnatüvega omadus- ja tegusõnadest (<i>mäng, mängimine, mängija – mängib, mänguline</i>). Töö käändevormidega ning nende sõnaühenditesse viimine eeldab õpetajalt pidevat suunatud semantilist analüüsi – abiks on küsimused, korraldused, seletused, verbaalne kontekst. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited -<i>ja, -mine</i>. Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 3. tööraamatu kasutamiseks.</i> Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa:

Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis. Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp. Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine. Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri. Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine. Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid. Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus <i>-d</i>. Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud	lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 4. tööraamatu kasutamiseks.</i> Esmane eesmärk on kõnemõistmise ja -loome arendamine rõhuasetusega sõnavormi ja -ühendi, lause ja lauserühma tähendusele. Omaette eesmärgiks ei ole käänete tundmine vaid muutevormide semantika. Käändevorme moodustatakse ja kasutatakse ainsuses ja mitmuses. Moodustamisel ja analüüsimisel on abiks käändevormi skeemid ja/või kaastekst. Vajab rõhutamist, et üksikvormi moodustamisel ja koostise analüüsil kasutatakse morfoloogiaküsimust, vormide kasutamisel kaastekstis aga süntaksiküsimusi. Käändevormi käsitlemisel on vaja tähelepanu pöörata kahele aspektile: 1. Sõnavormi koostisse kuuluvate sõnaosade äratundmine, nende valik ja sobitamine. Tähelepanu on vaja pöörata sõnatüve variantide häälikulis-tähelisele koostisele, lõppudele, tunnustele. Tüvevormi moodustamisel on abiks toetumine analoogiale sõnarühmas (<i>sild – silla – silda, põld – põllu – põldu</i> jne). Probleemseks võivad osutuda ka ainsuse sisseütleva ja mitmuse osastava käände vormide variandid (<i>tuppa</i> või <i>toasse, maju</i> või <i>majasid</i>). Vormide sobivust on vaja lastega arutada. 2. Käändevormi grammatiliste tähenduste mõistmine. Tähendus sõltub sõnatähenduse valdkonnast ja kontekstist. Näiteks: <i>toolil</i> = <i>tooli</i> peal, <i>toolil</i> = <i>tooli</i> osad (<i>toolil on ...</i>).
--	---

tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust. Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i>, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus. Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse. Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord. Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus. Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub. Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht;	Sõnavormi tähenduse teadvustamist toetavad süntaksiküsimuste esitamine, täiendavate seletuste lisamine sõnaühendile või lausele. Oluline on võrrelda ja eristada sama sõna eri vormide tähendusi kontekstis, sõnaühendis, lauses. Näiteks: <i>rääkis õele (õega, õest), jalutab õega (õeta).</i> Õpilaste kõne arendamiseks on otstarbekas seostada iga põhisõna võimalikult paljude laienditega ja sama sõna kasutamine erinevates funktsioonides; vajadusel seletada täiendavalt sõnade ning sõnavormide tähendust. Õpilastele on vaja selgitada, et sõnaühendites eristatakse põhisõna ja laiendit (<i>istus diivanil</i>), kuid mitte kõik semantilises seoses olevad sõnad ei ole sõnaühendid (<i>üle silla, ei söö</i>). Neis ei ole võimalik eristada põhisõna ja laiendit, neid on tööraamatus nimetatud sõnapaarideks. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa ja 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
---	--

aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus. Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus, Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine. Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir. Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord. Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine. Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg.	
3.2.2 Omadussõna	
Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused. Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis. Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.	Eesti keele tööraamat 5. klassile 2. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 2. tööraamatu kasutamiseks.</i> Omadussõna tähenduse mõistmine sõltub lapse konkreetsetest kujutlustest ja teadmistest. Vajalik on juhtida tähelepanu omaduste suhtelisusele (Väike elevant on suurem kui suur koer). Otstarbekad on õpetaja lisaselgitused.

Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited -<i>lik</i>, -<i>line</i>, -<i>ne</i>), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.	Omadussõna otsingu probleemide korral on soovitatav esitada need valikuks. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
3.2.3 Tegusõna	
Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid. Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad. Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud. Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp. Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri. ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 2. tööraamatu kasutamiseks.</i> Oluline on suunata tähelepanu ka tegusõnadele, mille täpsemaks mõistmiseks on vaja kasutada konkretiseerivat sõna (<i>viskas ...</i>). Eristada on vaja 1) tegusõna, nimi- ja omadussõna tähendust (<i>rõõmustab – rõõm, rõõmus</i>), 2) üldisema ja konkreetsema tähendusega tegusõnu (<i>valmistab (sööki) – keedab, praeb...</i>). Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 4. tööraamatu kasutamiseks.</i> Aluse ja öeldise käsitlemise eesmärk on mõista vastavate sõnade semantilist funktsiooni lauses: kellest/millest räägitakse, mis tegevust sooritatakse või mis seisundis keegi/miski on.

Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses. Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik. Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses. Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis. Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.	Tegusõna on praktiliselt igas lauses öeldiseks. Öeldisel kui põhisõnal võib olla mitmeid laiendeid. Tegusõna tunnused ja funktsioonid vajavad teema käsitlemisel teadvustamist lisaselgituste ja näidetega. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa ja 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
3.2.4 Arvsõna	
Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis. Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 2. tööraamatu kasutamiseks.</i> Käsitlemise eelduseks on opereerimine tajutavate hulkadega. Soovitav on harjutada asjade ja graafiliste vahendite loendamist eri suundades (alt üles, paremalt vasakule ning vastupidi). Selgitada on vaja arvude, numbrite ja vastavate sõnade seost. Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
3.2.5 Liitsõna	
Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa: lk. 4 – <i>Metoodilised juhised õpetajale 2. tööraamatu kasutamiseks.</i>

Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veaohtlikud häälikud liitsõnas.	Käsitlemisel on rõhuasetus liitsõna tähendusel. Selgitamist vajab, et liitsõna esimene osa nimetab objekti mingit tunnust/omadust (<i>köögikapp, väikemees</i>). Liitsõna ja sõnaühendi võrdluses on tähelepanu tähenduslikul erisusel: sõnaühendiga saab tavaliselt edasi anda liitsõnast konkreetsemat tähendust (<i>männioks – noore männi oks</i>). Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
--	---

4. Keeleteadmised ja oskused

Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.

Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.

Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).

Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.

Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.

Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.

5. Lugemine ja kõnearendus

Lugemise õpetamise ja kõnearenduse raames tehtava töö eesmärgiks on keele praktiline valdamine, st vajalik on arendada õpilase kõnetaju ja kõneloomet nii suulises kui kirjalikus vormis. Eriti tähtsustub lugemistundides tekstide analüüsi oskuse ja eneseväljenduse kujundamine.

Kõnelise aktiivsuse piiratus tingib vajaduse stimuleerida kõneloomet, abistada ütluse koostamisel nii mõtte kui semantilise süntaksi tasandil.

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
5.1 Lugemistehnika	
Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa. Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.	K. Plado, K. Sunts. <i>Õpetamine eesti keele lugemik-tööraamatu järgi. Lihtsustatud õppe 5 .klass</i> . Tallinn, SA INNOVE, 2010. Kuna tekstid võrreldes varasemaga on muutunud nii sisult kui sõnastuselt keerukamateks, kuid õpilaste lugemisoskus ei ole automatiseerunud, on endiselt otstarbekas kasutada graafilisi orientiire (vältemärgid, liigendused kõnetaktideks, liitsõnade piiri tähistamine, süntagmakaared) või muid trükitehnilisi võimalusi (värvid, teksti suurus ja paksus) lugemise õigsuse saavutamiseks ja tempo tõstmiseks. Järk-järgult hakatakse loetud lõigu piires kasutama vaikse lugemise abil täidetavaid ülesandeid.
5.2 Orienteerumine tekstis	
Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele). Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.	K. Plado, K. Sunts. <i>Õpetamine eesti keele lugemik-tööraamatu järgi. Lihtsustatud õppe 5. klass</i> . Tallinn, SA INNOVE, 2010. Eesmärgiks on õpilaste suunamine teksti teadlikuks analüüsiks.

Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine. Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist. Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt. Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.	Vajalik on selgitada või täpsustada keeleüksuste tähendust, kujundada nende valimise ja nendega kombineerimise oskust. Vajalik on õpetada tuttavate õpitoimingute sooritamist suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh suunatakse õpilasi osalema tegevuse planeerimisel. Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest, rõhuasetusega põhjus-tagajärjeseoste tuletamisele ning <u>metakeeleliste ülesannete</u> täitmisele.
5.3 Tekstilähedane jutustamine	
Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid). „Sõnaliste piltide“ maalimine. Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Õpilase jutustuse võrdlemine autoritektiga.	K. Plado, K. Sunts. <i>Õpetamine eesti keele lugemik-tööraamatu järgi. Lihtsustatud õppe 5. klass</i>. Tallinn, SA INNOVE, 2010. Vajalik on aktiveerida õpilaste verbaalset väljendust, toetades kõikide tekstiloomete operatsioonide sooritamist: • Materjali kogumine ja valik. • Järjestamine. • Keelevahendite valik ja seostamine. • Jutustamine. Kasutatakse skemaatilise ja verbaalse näitlikkuse kombinatsiooni. Näitmaterjal peab täitma nii semantiseerivat, situatsiooni taastavat kui ka ütluse moodustamist (sõnastamist) abistavat funktsiooni, st

Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.	toetama nii teksti analüüsi, stseenide järjestamist kui olema mälutoeks jutustamise ajal. Otstarbekas ei ole küsimusi esitada lapse jutustamise ajal. Õpetaja esitatud küsimus lapse jutustamistõrke ajal võib olla isegi pidurdava iseloomuga: laps hakkab vastama küsimustele (õigesti!), kuid ta enda tekstiloo protsess laguneb täiesti. Paremini abistavad võtted on osutamised skeemile, lauset alustavate või lauseid siduvate täiendavate sõnade kandmine tahvlile (skeemile) lapse jutustamise käigus, õpetaja osalemine jutustamisel järgmise lause alguse etteütlemisega vm tegevus. Vajalik on alustada eeltööd kokkuvõtliku jutustamise õpetamiseks vanemates klassides. Selleks suunab õpetaja oluliste lausete leidmist tekstist ja nende seostamist.
--	--

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 7 tundi nädalas, sellest I ja II trimester kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi; III trimester kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

I trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Veaohklikud häälikud sõnas.	8	Häälib sõnu kirjutamise tempos. Leiab veaohklikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.

Veaohtlike häälikute õigekiri Veaohtlik koht on: • Täishäälik ja suluta kaashäälik • Täishäälikuühend ja suluta kaashäälik • Täishäälik ja suluta kaashäälikute ühend • Täishäälik ja sulghäälik • Täishäälikuühend ja sulghäälik	10	Muudab ja määrab veaohtlike häälikute pikkust abistava materjali toel ja ilma. Valib vajaliku abistava algoritmi või skeemi Tarkvara mapist, kasutab seda ülesannete täitmisel ja kontrollimisel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Veaohtlike häälikute õigekiri. Veaohtlik koht on: täishäälik ja sulghäälik kaashäälikuühendis. Õigesti kirjutamine algoritmi alusel. Sõnade ja lausete kirjutamine tabelite (1-4) abil.	12	Tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades. Orienteerub kaashäälikuühendite õigesti kirjutamise tabelites, kasutab neid sõnade kirjutamisel. Orienteerub sõnade ja lausete kirjutamise abimaterjalides, valib neid sõna veaohtlikust kohast lähtuvalt.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 1. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Nimisõna. Nimisõnaliide – <i>ja</i>. Nimisõnaliide – <i>mine</i>. Nimisõnade muutevormid.	10	Mõistab nimisõna üldistatud tähendust millegi või kellegi nimetuse või nimena. Tuletab õpitud liidetega nimisõnu tegusõnadest algoritmi alusel. Mõistab ja kasutab liidetega ja muutevormis	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.

		nimisõnu sõnaühendis ja lauses.	
--	--	---------------------------------	--

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad I osa: • Uues koolis. • Sügis looduses. • Muinasjutt. II osa • Muinasjutt (Hansuke ja Greteke).	8 12 10 3	Õpilane jälgib õpetaja ja kaaslaste lugemist, märkab lugemisvigu. Leiab tekstist tähenduselt võõraid sõnu ja väljendeid. Valib antud väljendite hulgast sobiva(d) asenduse(d) autori sõnastusele. Leiab tekstis lõigu piirid etteantud kriteeriumide järgi (tegelase vahetus, tegevuse aja või koha muutus vms). Nimetab muinasjuttu tunnuseid, eristab muinasjuttu teistest tekstiliikidest. Annab tekstilähedaselt edasi loetud pala sündmustiku, kirjeldab loodust etteantud plaani ja väljendeid kasutades.	K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile, 1. osa K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile, 2. osa lk. 64-77 Jutustamisel on vaja vältida originaalteksti taastamist peast, tunnustada tuleb lapse oma sõnastust. Selle oskuse kujundamiseks on otstarbekas analüüsida autoriteksti ning õpilastele ette anda rohkesti võimalikke verbaalseid vahendeid originaalsõnastuse muutmiseks, õpetada neid keelelisi väljendusvahendeid valima ja kombineerima.

II trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas on 4 tundi - kokku 44 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Omadussõna. Omadussõnaliide - <i>lik</i> . Omadussõnaliide - <i>line</i> . Omadussõnaliide - <i>ne</i> .	12	Mõistab omadussõna üldistatud tähendust millegi või kellegi tunnust või omadust märkiva sõnana. Tuletab õpitud liidetega omadussõnu algoritmi alusel. Mõistab omadussõna vormide tähendust ning kasutab liidetega ja muutevormis omadussõnu sõnaühendis ja lauses.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Tegusõna. Õeldis lauses. Alus lauses.	6	Mõistab tegusõna üldistatud tähendust tegevust ja seisundit märkiva sõnana. Leiab lauses aluse ja õeldise.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Arvsõna.	4	Mõistab arvsõna üldistatud tähendust hulka ja järjekorda märkiva sõnana. Kasutab õpitud arvsõnade muutevorme õigesti kaasteksti toel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Liitsõna.	4	Mõistab ja selgitab liitsõna tähendust. Moodustab liitsõnu skeemide abil.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 2. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete

			täitmiseks koolis ja kodus.
Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sõna põhi- ja lisatähendus. Ainsuses ja mitmuses sõnavormi koostis.	3	Mõistab nimisõna algvormi ja muutevormide tähendust. Analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Mitmuse tunnus.	4	Valib ja kirjutab mitmuse muutevormi sobiva mitmuse tunnuse abimaterjali toel. Rühmitab sõnu mitmuse tunnuse alusel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Sõna algvorm ja mitmus. Nimetav kääne.	3	Mõistab sõna põhi- ja lisatähendust. Mõistab ja rakendab algvormis sõna aluse, öeldistäite või sihitisena. Kirjutab mitmuse nimetavas käändes sõna lõppu -d.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Omastav kääne.	4	Moodustab ja leiab skeemi toel sõnavormis ainsuse omastava tüve. Mõistab ja kasutab õigesti ainsuse omastava käände sõnavorme.	Eesti keele tööraamat 5. klassile 3. osa. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Osastav kääne	4	Mõistab ja kasutab õigesti ainsuse osastava käände sõnavorme. Eristab ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände sõnavorme tähenduse järgi (üks ja mitu).	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete

		Kirjutab lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i> õigesti abistavale materjalile ja kaastekstile toetudes.	täitmiseks koolis ja kodus.
--	--	--	-----------------------------

2. Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: • Sõprus. • Jõulud. • Talv.	10 10 13	Loeb latusalt (kõne tempos) õpitud teksti. Vastab õpetaja küsimusele tekstis sisalduva(te) lause(te)ga. Annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele ja põhjendab neid. Sobitab <i>miks?</i> ja <i>milleks?</i> küsimusi lõiguga. „Maalib“ suuliselt looduspilte etteantud plaani ja keeleüksusi kasutades. Teab peast ja jutustab loetud ning analüüsitud pala abivahendite toel tekstilähedaselt ja valikuliselt.	K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile, 2. osa K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile, 3. osa lk. 5-97

III trimester

1. Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Sisseütlev kääne. Seesütlev kääne. Seestütlev kääne.	3	Mõistab ja kasutab õigesti sisekohakäänete ainsuse ja mitmuse sõnavorme. Kirjutab õigesti sõnalõpud.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Alaleütlev kääne. Alalütlev kääne. Alaltütlev kääne.	3	Mõistab ja kasutab õigesti väliskohakäänete ainsuse ja mitmuse sõnavorme. Kirjutab õigesti sõnalõpud.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 3. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Saav kääne. Rajav kääne. Olev kääne.	3	Mõistab ja kasutab õigesti õpitavate käänete ainsuse ja mitmuse sõnavorme. Kirjutab õigesti sõnalõpud.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Ilmaütlev kääne. Kaasaütlev kääne.	2	Mõistab ja kasutab õigesti õpitavate käänete ainsuse ja mitmuse sõnavorme. Kirjutab õigesti sõnalõpud.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Tegusõna muutevormid.	6	Leiab lauses öeldise ja aluse. Mõistab ja selgitab tegusõna põhi- ja lisatähendust. Mõistab ja seostab õigesti tegusõna pöördvormi ja isikulise asesõna.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.

		Seostab tegusõnavormi ja küsimuse vormi kohta.	
<i>ma</i> -tegevusnimi <i>da</i> -tegevusnimi	4	Moodustab abistavale materjalile ja analoogiale toetudes tegusõna <i>ma</i>- ja <i>da</i>-tegevusnime vormid. Rakendab õpitud sõnavorme sõnaühendites ja lausetes. Kirjutab <i>-da/-ta</i> analoogia alusel õigesti.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Tegusõna jaatav ja eitav kõne.	1	Mõistab ja selgitab kõne vormide tähendust. Muudab lausetes jaatava kõne vormid eitavaks ja vastupidi.	Eesti keele tööraamat 5. klassile 4. osa. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Tegusõna oleviku- ja minevikuvormid.	2	Mõistab oleviku- ja minevikuvormidega väljendatud tegevuse toimumise aega. Moodustab vastavad sõnavormid abistava materjali ja küsimuste toel. Rakendab tegusõna oleviku- ja minevikuvorme sõnaühendites ja lausetes. Kirjutab õigesti pöördvormide lõpud.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Tingimust väljendavad sõnavormid.	2	Mõistab tegusõna tingimust väljendavate sõnavormide tähendust kaasteksti toel. Rakendab sõnavorme sõnaühendis ja lauses.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.

		Kirjutab õigesti kõneviisi tunnused ja pöördelõpud.	
Lause. Lihtlause.	4	Koostab kuni 6-sõnalise <u>lihtlause</u> , kasutades õpitud käändevorme. Ühendab lühikesi lauseid. Muudab pikki lauseid lühikesteks lauseteks. Moodustab küsilauseid ette antud küsisõnade toel.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Koondlause.	2	Ühendab ühele ja samale küsimusele vastavad sõnad <u>koondlauseks</u> . Mõistab ja selgitab õpitavate sidesõnade tähendust, kasutab neid koondlauses õigesti.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Liitlause.	3	Mõistab ja koostab algoritmile toetudes õpitavaid rind- ja põimlauseliike. Mõistab ja selgitab õpitavate sidesõnade tähendust, kasutab neid osalausete sidumisel õigesti.	Eesti keele tööraamat 5. klassile, 4. osa Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus.
Kordamine.	4		

2. Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 4 tundi, kokku 52 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: III osa:			K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5.

• Talv. • Lemmikloomad. • Seikluste otsingul.	10 10 6	Loeb õpitud teksti ladusalt (kõne tempos) kirjavahemärke arvestades. Leiab eelnevalt loetud tekstist teavet vaikse lugemise käigus. Leiab tekstist olulisi lauseid, sõnastab neid ümber õpetaja suunamisel. Annab edasi (jutustab valikuliselt) tekstilõikude sisu, pealkirjastab lõike ja osaleb sõnastuse täpsustamisel. Jutustab tekstilähedaselt ja valikuliselt, kasutades ühiselt koostatud näitvahendeid.	klassile, 3. osa lk. 99-126 K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile, 4. osa
IV osa: • Kevad • Lihavõtted • Suveplaanid	12 10 2		
Kordamine	2		

Õpitulemused 6. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 6. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K. Plado. Eesti keele tööraamat 6. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2016
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile. Tallinn, INNOVE, 2016

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
5. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Seinatabelid. Tartu, Studium, 2018
6. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Jaotvara õpilasele. Tartu, Studium, 2018
7. K. Plado, K. Sunts. Õpetamine lugemik-tööraamatu järgi lihtsustatud õppe 6. klassis. 2012.
https://hev.edu.ee/get/567/Plado.Sunts_6.kl_lug_6petajarmt_2012.pdf

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt, valikuliselt ja suunamisel kokkuvõtlikult. Õpilaste suunamine teabe küsimisele. Väljendusvahendite kasutamine dialoogis sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja -normidest	Suhtlemisoskuste kujundamisel toetatakse kirjaliku dialoogi repliikide suunatud analüüsile: mida ja milleks öeldakse, kuidas eesmärk realiseeritakse (strateegia). Arutletakse, kuidas repliiki sõnastaks kõneleja/kuulaja.

koostegevuses; koolis ja väljaspool kooli. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.	Tähelepanu pööratakse otseselt sõnastamata teabe tuletamisele. Kirjaliku dialoogi analüüsimise oskustele toetudes harjutatakse sobivate repliikide valimist olenevalt kirjeldatud situatsioonist.
---	---

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- esitab küsimusi, jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid;
- osaleb õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- küsib abi, valib otstarbekaid abivahendeid ja kasutab neid.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Õpiülesannete täitmine esitatud suuliste ning kirjalike juhendite ja/või plaani järgi. Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine. Ilukirjanduslike tekstide seostamine ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg-seoste selgitamine ning täpsustamine ühistegevuses. Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal. Tegevusplaani koostamine ja oma töö kontrollimine. Teistes õppeainetes omandatud teadmiste kasutamine keeleõpetuse harjutustes. Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.	Tähelepanu keskendamine iseseisvaks tööks tekstiga, milleks esitatakse erilaadseid ülesandeid.

Õppesisu, õpitulemused ja soovitud õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

1.1. Lause

Õpetuse eesmärgiks on kontekstisidusate lausete moodustamine. Tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab kaheosaliste liitlause tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid.

Õppesisu	Soovitud õppetöö läbiviimiseks
1.1.1 Lihtlause	
<u>Sõnaühend</u> ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. <u>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse</u> esitamine sõnavormist lähtuvalt. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Jutustava lause muutmine küsilauseks. Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Lausete muutmine <u>kontekstisidusaks</u>.	Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Eesti keele tööraamat, 4. osa

1.1.2 Koondlause	
Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (<i>ja, ning, või, ega, ehk</i>) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlauses. Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.	Õpetatakse leidma ja kasutama korduvaid laiendeid. Analüüsiharjutuste eesmärk on korduvate lauseliikmete leidmine ja seoste määramine põhisõna või laiendiga. Lauseste koostamisel kasutatakse skeeme ja näidiseid. Raskusi valmistavad tavaliselt sidesõnade <i>ega</i> ja <i>või</i> tähenduste erisuse mõistmine (<i>ega</i> märgib lauses eitavat sisu, <i>või</i> näitab valikut) ja kasutamine lausetes. Sidesõnade grammatilise tähenduse mõistmiseks on soovitatav lauseid sisuliselt analüüsida ja võrrelda. Eesti keele tööraamat, 4. osa
1.1.3 Liitlause	
Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine liitlauses: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil. Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine. Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause).	Liitlausete õpetamisel võetakse aluseks nende <u>struktuur-semantiline rühmitus</u>. Kaheosaliste liitlausete mõistmist ja moodustamist harjutatakse analoogialega toetudes mallide kaupa, lähtudes nende grammatilisest tähendusest. Selgitatakse osalausetega väljendatud suhteid, moodustatakse lauseid. Lausete analüüsil ja koostamisel kasutatakse lauseskeeme. Soovitatavad on järgmised harjutustüübid: • osalausete sobitamine, • osalausete lõpetamine, • kõrvallausete valik või tuletamine sama pealause juurde,

Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus). Sidendid <i>kes?</i>, <i>mis?</i> ja nende käändevormid. Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.	lausete koostamine skeemide järgi õpetaja küsimuste abil. Osalausete sobitamise või lõpetamise harjutuste sooritamisel tuleb tähelepanu pöörata sidendi tähendusele. Eesti keele tööraamat, 4. osa
--	--

1.2. Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme;
- esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga).

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.2.1 Sõnaliigid	
Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused. Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.	Süvendatakse teadmisi sõnaliigi tunnuste kohta: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, Sõnaliikide käsitus on suunatud tööle sõnaliigi tunnustega: grammatiline tähendus, muutmisviis, roll lauses. 6. klassis ei tegelda veel sõnaliigi määramisega. Õppematerjalis esinevad nimetused on eeltööks järgmistes klassides õpetavale. Eesti keele tööraamat, 2. osa lk. 3
1.2.2 Nimisõna	
Nimi ja nimetus.	Käändevorme käsitletakse tervikuna: formaalseid e vormilisi tunnuseid ja kõiki funktsioone vaadeldakse koos, seejärel

Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes. Nimisõna algvorm, küsimused. Nimisõna käändevormid. Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp). Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus. Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus <i>kõne</i> ja <i>tütar</i> tüüpi sõnades. Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil. Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses. Nimisõna tuletamine (<i>-ja, -mine, -ik, -nik</i>). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist. Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.	rühmitatakse sõnavormid grammatilise tähenduse alusel. Otstarbekad on järgmised harjutustüübid: • sõnaühendite analüüs sõnavormi koostise ja käändevormi tähenduse väljaselgitamiseks; • käändevormide süntaktilise seose määramine sõnaühendites ja lausetes; • käändevormi moodustamine ja kasutamine sõnaühendites ja lausetes; • sõnaühendite rühmitamine nende grammatilise tähenduse (käändevormi funktsiooni) alusel; • sõnalünkade täitmine; • lähedasi suhteid väljendavate käändevormide eristamine ja kasutamine (kohasuhe: <i>põllule, põlluni jne</i>); • korrektuurharjutused sõnade leksikaalse ja vormilise sobivuse teadvustamiseks. Eesti keele tööraamat, 2. osa ja 3. osa.
1.2.3 Omadussõna	
Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused. Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.	Pööratakse tähelepanu omadussõnaga sõnaühendite õigele kasutamisele kõnes.

Omadussõna roll allrühmade nimetustes (<i>kõrged/madalad majad</i>). Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (<i>-nik; -lik, -ne, -line</i>). Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses. <i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i>vormid täiendina. Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus). Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega. Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist. Võrdluspöördkonstruktsioonid (<i>Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.</i>).	Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.4 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires). Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi. Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad. Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.	Pööratakse tähelepanu numbrite ja arvsõnade kirjutamise kõrval ka nende õigete muutevormide kasutamisele ja põhisõnaga ühildumisele eelkõige suulises tekstis. Teema käsitus on vaja tihedalt lõimida matemaatikas, töö- ja kunstiõpetuses käsitletavaga. Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.5 Tegusõna	
Tegusõna roll lauses. Tegusõna ja selle laiendid lauses.	Käsitlemist alustatakse sõnaliigi mõiste ja grammatiliste kategooriate kordamisega. Minevikuvormide puhul eristatakse tähenduslikult lihtmineviku-, täismineviku- ja

Tegusõna arv ja pöörded. Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne. Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajateljle abil. Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal. Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses. Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses. Ühendtegasõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendtegasõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.	enneminevikuvorme; selgitatakse neid tekstides ja skeemidel. Vormide moodustamisel toetutakse analoogiale ning materjali rühmitamisele sarjadesse. Soovitav on kasutada järgmisi rakendusharjutusi: • sõnalünkade täitmine, • tekstis tegusõna aja muutmine, • sobivate sõnavormide valimine ja moodustamine nii situatsioonide alusel kui ka tekstis. Umbisikulise tegumoe, ühendtegasõna ja tingiva ning kaudse kõneviisi käsitlemisel on oluline 1) selgitada situatsioone, milles üht või teist vormi kasutatakse, 2) moodustada ja kasutada sõnavorme vastavalt situatsioonile. Ühendtegasõna võrreldakse tähenduslikult lihttegasõnaga, leitakse laiendite erinevus (<i>kirjutan kirja, kirjutan kirjale alla</i>); harjutatakse ühendtegasõnade kasutamist lauses, pöörates tähelepanu õige sõnajärje määramisele. Omandatud ühendtegasõnu on soovitatav kasutada ka tingivas ja kaudses kõneviisis. Eesti keele tööraamat, 3. osa
1.2.6 Liitsõna	
Liitsõna tähendus, koostis. Liitsõna kohta küsimuse esitamine. Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.	Liitsõnade teema käsitlemisel on otstarbekas kasutada teiste õppeainete sõnavara.

Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: <i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i> vormid täiendina <i>(koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline).</i> Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine. Veaohtlikud häälikud liitsõnas.	Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.7 Võõrsõna	
Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.	Võõrhäälikutega tutvumisel harjutatakse nende hääldamist eraldi, silpides ja sõnades. Tähelepanu pööratakse kõnes enamlevinud sõnade tähenduse tundmisele ja nende kasutamisele. Eesti keele tööraamat, 1. osa

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- märgib kirjas õigesti veaohtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi;
- teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;
- kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;
- kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Foneemanalüüs	

Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. Häälikute kolm pikkust. Veaohalikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87). Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Veaohlike häälikute õigekiri ja enesekontroll. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades. Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks. Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine. Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll. Tähestik.	Õpilasi suunatakse vajadusel analüüsiks sobivat abivahendit leidma ja kasutama. Harjutatakse veaohlike häälikute määramist sõnas abivahendite toeta. Abivahendeid kasutatakse valikuliselt kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Soovitav on jätkata ka 5. klassi õppekomplektist Eesti keele tarkvara mapi (TM) kasutamist. A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus. Tartu, Kirjastus <i>Studium</i>, 2018. Eesti keele tööraamat, 1. osa
2.2 Ärakiri	
Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.	Ärakirjaoskusi rakendatakse kirjalike ülesannete täitmisel kõikides õppeainetes. Eesti keele tööraamat, 1.-4. osa
2.3 Õigekiri	
Veaohlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine. Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine.	Õpilasi suunatakse märkama õigekirja seisukohalt keerulisi häälikkoostisi sõnades enne kirjutamist, sooritama valikulist enesekontrolli. Vigade võimaliku põhjuse leidmiseks analüüsitakse, missugused tegevussammud on sooritamata või valesti sooritatud.

Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: <i>g, b, d</i> sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis. Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses.	Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 45-55 sõna. Eesti keele tööraamat, 1.-4. osa
---	---

3. Keeleteadmised ja -oskused

Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.

Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.

Alus- ja öeldisrühma ning osalause äratundmine.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);
- valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid;
- kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Lugemistehnika	
Lugemistehnika	Eesmärk on harjutada (uue) teksti ladusat häälega lugemist . Lugemiskiiruse reguleerimisel lähtutakse iga õpilase suulise kõne tempost. Alustatakse lihtsate

Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmaade kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist). Väljendite mõistmine Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel). Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel. Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, <u>arhaismid</u>, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised. Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates. 5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.	tekstilõikude vaikset ülesandega lugemise (s.o teabe otsimine) õppimist. Õpitakse leidma tekstist tundmatu tähendusega sõnu ja tuletama nende tähendust konteksti põhjal, märkama ja parandama semantilisi eksimusi sõnaühendites ja lausetes. Teksti mõistmiseks olulisi võõraid sõnu ja väljendeid selgitatakse enne teksti lugemist. Väljendite tähendusnüansse ja emotsionaalset värvingut selgitatakse kaasteksti toel. Otstarbekas on võrrelda vestluses kasutatud sõnu ja autori sõnavara tekstis. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine vajab veel õpetaja <u>parafraseerimist</u>, st kokkuvõtlikku sõnastamist ja konkretiseerimist. Korduval häälega lugemisel püütakse jõuda elementaarse ilmekuseni, mis suures osas sõltub lapse oma kõne ilmekusest ja teksti eelneva analüüsi tulemustest.
4.2 Orienteerumine tekstis	
Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes. Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine. Seletuste põhjendamine valiklugemise teel. Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.	Arvestada tuleb, et iseseisvalt õpilased kirjalike tekstidega veel töötada ei suuda. Järelikult vajavad nad õpetaja toetust, analüüsi ja järelduste suunamist, mitmesuguseid abivahendeid (eelkõige graafilist näitlikkust).

Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt. Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile). Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust. Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel). Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt. Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine. Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine. Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse,	Õpetamise käigus on rõhuasetus lausetevaheliste mõtteseoste leidmisel ja puuduva teabe tuletamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis orienteerumise peamiseks töövõtteks on valiklugemine. Õpetaja küsimustele otsitakse vastuseid tekstist või kontrollitakse mälu abil antud vastust loetud teksti järgi. Alustatakse konspekterimise õpetamisega. Sel eesmärgil on soovitatav lugeda ”pliiatsiga”, st lugemise käigus õpetada tegema märkmeid. Dialoogi analüüsil on vaja tähelepanu juhtida kõnetegevust väljendavatele verbidele (<i>ütles, rõhutas, meenutas, soovitas...</i>) ja nende vastavusele repliigi sisuga. Õpilaste väike sõnavara ei sisalda aktiivseid sünonüüme, seetõttu tuleb eelnevalt (juba pikema aja jooksul, mitte ainult ühes tunnis) õpetajal neid sõnu ise oma kõnes kasutada ja võimalusel ka nt tahvlile üles märkida, et siis vajadusel sobivaid valida.
---	--

tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel). Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust). Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt. Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi). Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras. Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses. Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.	Teksti jaotamisel lõikudeks tuleb eelnevalt juhtida tähelepanu lõigu piiride tunnustele: muutub tegevuse koht, lisandub tegelane vms. Küsimuste esitamisel on abiks valikuks antud küsisõnad. Hinnangute andmisel on otstarbekas siduda loetud situatsioone õpilaste endi elukogemustega.
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine). Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälukava”). Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine. Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine,	Nii suulise kui ka kirjaliku eneseväljenduse õpetamisel tuleb tegeleda osaoskuste kujundamisega. <u>Sobivad harjutused:</u> • erisuguse sõnastusega tekstide sobivuse võrdlemine, • lausete ja lõikude järjestamine, • lausete seostamine, • mõttelünkade sisu tuletamine ja sõnastamine, • koostatud teksti sisuline ja formaalne parandamine. Tegelaskujude iseloomustusel tuleks aktiveerida õpilaste passiivses kõnes olevaid

lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine. Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritektstiga). Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi. Kirjaliku teksti koostamine: Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.	väljendeid. Vajadusel tuleks verbaalne materjal valikuks ette anda. Tõenäoliselt vajab abi ka lausete alustamine ja omavaheline seostamine. Esitatud abimaterjal on toeks ka kirjaliku ümberjutustuse koostamisel.
--	---

Soovituslik õppesisu jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Tähestik.	4	Teab, et eesti keeles jagunevad häälikud täis- ja kaashäälikuteks. Teab, et täishäälikuühendit moodustavad häälikud ja tähed kuuluvad ühte silpi. Reastab sõnu tähestikulises järjekorras.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa
Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.	3	Tutvub võõrhäälikute, -tähtede ja -sõnadega.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa

		Rühmitab võõrsõnu tunnuste alusel. Tunneb õpitud võõrsõnade tähendust.	
Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri: - Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlikus kohas. Ülipikk täishäälik ühesilbilise sõna lõpus. Ülipikk suluta kaashäälik ühesilbilise sõna lõpus. - Täishäälik ja sulghäälik veaohtlikus kohas. - Kaksiktäishäälik ja kaashäälik veaohtlikus kohas. - Täishäälik ja kaashäälikuühend veaohtlikus kohas.	12	Määrab suhteliselt iseseisvalt veaohtlikud häälikud sõnades, sh liitsõnades. Valib suhteliselt iseseisvalt ja kasutab häälikupikkuste muutmisel ja kirjas märkimisel nelja tabelit, sobivaid skeeme. Sooritab enesekontrolli skeemidele toetudes.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa
Nimisõna.	3	Mõistab nimisõna tähendust kui inimesi, olendeid, asju, nähtusi nimetava sõnana. Eristab nimisõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Kasutab jutumärke ajalehtede, ajakirjade ja raamatute pealkirjades.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa

		Mõistab õpitud tuletusliidetega sõnade tähendusnüansse, kasutab sõnu lauses.	
Liitsõna.	2	Teab, et liitsõna koosneb põhisõnast ja seda täpsustavast sõnast. Moodustab sõnaühenditest liitsõnu ja vastupidi.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Omadussõna.	6	Mõistab omadussõna tähendust kui inimeste, olendite, asjade, nähtuste omadusi ja tunnuseid märkiva sõnana. Eristab omadussõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Moodustab omadussõnu nimi- ja tegusõnadest. Moodustab enamlevinud omadussõnadest võrdlusastmed, mõistab ja kasutab neid lauses. Kasutab lauses omadussõna koos nimisõnaga sobivates vormides.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Arvsõna.	3	Mõistab arvsõna tähendust kui hulka, mõõtu ja järjekorda märkiva sõnana. Eristab arvsõna tähenduse järgi teistest sõnaliikidest. Rakendab kirjutamisel arvsõna kokku- ja lahkukirjutamise reeglit.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Kodus ja puhkusel. - Mis su nimi on? - Kutse. - Vanasti ja tänapäeval.	11 6 4 12	Loeb õpitud teksti kõne tempos, loeb analüüsitud teksti endamisi (või sosinal) ja täidab tekstipõhiseid sisulisi ülesandeid. Võrdleb teksti abiga eri nähtusi, sõnastab need õpetaja abiga või etteantud võrdluskonstruktsioone kasutades. Annab oma sõnastuses edasi loetud teksti sisu.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 1. osa lk. 4-65 Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 2. osa lk. 4-41

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Sõnaühend.	3	Teab, et sõnaühend koosneb kahest või enamast sõnast. Moodustab sõnaühendeid põhisõna täpsustavate sõnadega. Laiendab kahesõnalist sõnaühendit täiendeid kasutades.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa

Käändsõnade algvorm ja tüvi. Algvorm ja muutevormid. Tüvevormis sõna lisatähendused. Väljendab: • kuuluvust, • olendit või eset, kellele tegevus on suunatud, • aega, • mõõtu, • kohta (koos kaassõnaga).	7	Teab, et igal sõnal on algvorm ja muutevormid. Teab, et tüvevorm moodustatakse sõna algvormist. Mõistab ja selgitab tüvevormis sõna tähendust sõnaühendis ja lauses.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Sõnatüvi mitmuses. Mitmuse tüvevormis sõna lisatähendused: • täpsustab koos tegusõnaga tegevust, • väljendab koos arvu või mõõtu märkivate sõnadega millegi hulka; koos eelneva kaassõnaga kohta ja aega; koos sõnadega <i>ei ole, pole</i> puuduvat eset, olendit või sündmust. Mitmuse tunnus.	7	Tunneb ära mitmuses olevad sõnad, eristab mitmuse tunnust. Mõistab ja selgitab mitmuse tüvevormis sõna tähendust sõnaühendis ja lauses. Tunneb mitmuse tunnuse valiku algoritmi, kirjutab abistavale materjalile toetudes mitmuse tunnused sõnades õigesti.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Sõna käändevormid: • väliskohakäänete vormid, • sisekohakäänete vormid, • rajava, oleva, saava ilma- ja kaasaütleva käände vormid. Käändevormide rühmitamine väljendavate suhete järgi (koha-, ajasuhted jne).	16	Mõistab ja kasutab sõnade käändevorme sõnaühendites ja lausetes. Rühmitab sõnavorme küsimuste ja grammatilise tähenduse alusel.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Käändelõppude õigekiri.			
-------------------------	--	--	--

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Talvevalgus. - Jõulud. - Lugedes saan teada (teabetekstid). - Muinasjutt ja muistend. - Eestlane olla on uhke ja häa.	5 7 10 8 3	Loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt. Täidab endamisi lugedes jõukohaseid keelelisi ülesandeid. Loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa. Kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel. Teab ja esitab peast vähemalt ühe luuletuse.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 2. osa lk. 9-69, Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 3. osa lk. 4-75

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Tegusõna muutevormid: olevik, lihtminevik. Tegusõna eitavad vormid.	15	Mõistab tegusõna tähendust kui kellegi või millegi tegevust, seisundit, kõnelemist märkiva sõnana.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Tegusõna liitvormid: moodustamine tegusõna <i>olema</i> abil. Tegusõna umbisikulised vormid. Ühendteigusõna. Tingimust väljendavad tegusõna vormid. Tingimust väljendavate sõnade eitava vormi moodustamine. Kaudne kõneviis.		Eristab tegusõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Kasutab lauses ja dialoogis õigesti isikulisi asesõnu ja tegusõna pöördelisi vorme. Moodustab tegusõna jaatavatest vormidest eitavaid vorme ja vastupidi. Mõistab umbisikuliste vormide tähendust lauses. Mõistab ja selgitab käsitletud ühendteigusõnade tähendust. Mõistab ja moodustab analoogia alusel tingimuslauseid. Mõistab ja selgitab kaudses kõneviisis väljendatud tegusõnade tähendust lauses.	
Lihtlause. Alus ja öeldis. Sõnade seos lauses.	6	Mõistab, et lauses peavad olema omavahel sobivad õiges vormis ja õiges järjekorras tähendusega sõnad. Laiendab baaslauset õpitud käändevormidega küsimuste ja sisulise sobivuse alusel.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa
Koondlause.	6	Eristab koondlauset lihtlausest.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Korduvad lauseliikmed. Sidesõnad koondlauses. Korduvate lauseliikmete laiendid.		Eristab tähenduse järgi ja selgitab sidesõnade kasutamist. Moodustab koondlausest mitu lihtlauset.	
Liitlause: - vastandava teabega liitlause - põhjust väljendav liitlause - eesmärki väljendav liitlause - täiendkõrvallause	9	Mõistab, et üht ja sama mõtet saab väljendada kas mitme lühikese lausega või ühe liitlausega. Eraldab liitlauses osalaused. Mõistab ja selgitab vastandava teabega, põhjust ja eesmärki väljendavate liitlausete sisu ja kasutatavaid sidesõnu. Koostab skeemide abil vastandavat teavet sisaldavaid, põhjust ja eesmärki väljendavaid liitlauseid. Laiendab lihtlauseid täiendkõrvallausega.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa
Kordamine	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Minu sõber raamat. - Teatris.	6 7 6	Loeb jõukohast teksti valdavalt süntagmade kaupa.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 3. osa lk. 76-91

• Kevad läheneb. • Kelleks tahan saada? • Suvele vastu.	12 8	Annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine). Valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid. Hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 4. osa lk. 4-99
---	---------	--	--

Õpitulemused 7. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördedorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Õppetegevus 7. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus automatiseerub, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine. Kui keeleõpetuses oli 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine, siis 7. klassis tõuseb

peamiseks teemaks liitlause. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Tekstikäsitluse eesmärkideks on 7. klassis eri mõistmisstrateegiate kasutamine. Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine toimub õpetaja suunamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. K. Männiksaar, R. Lill. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1.-3. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2013
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 1.-4. osa Tallinn, INNOVE, 2014

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
5. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Seinatabelid. Tartu, Studium, 2018
6. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Jaotvara õpilasele. Tartu, Studium, 2018
7. K. Plado, K. Sunts. Õpetamine lugemik-tööraamatu järgi lihtsustatud õppe 7. klassis. SA Innove, 2012
<https://hev.edu.ee/237-2/>

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- saab aru selget teavet sisaldavast igapäevasest kõnest;
- mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;
- otsib teavet teistelt inimestelt;
- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, osaleb dialoogis õpitud lausemallide põhjal.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele. Oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine. Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbit hoidumine. Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või - paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine, osalemine dialoogis ja polüloogis (rohkem kui kahe inimese vestluses). Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt. Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt. Teistes õppeainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine eesti keele tundides.	Kasutatakse igapäevases suhtlemises esinevaid situatsioone, nende kirjeldusi ja harjutusi.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes;
- kasutab õpetaja suunamisel teabe hankimiseks teksti, teabekirjandust või interneti.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast. Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus,	

üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas. Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine. Teabekirjanduse kasutamine. Interneti ja meedia võimalused.	Soovitav on kasutada tunni organiseerivas etapis või õpetuse selgitamisel teemaga seostuvaid taju ja mälu arendavaid ülesandeid.
--	---

Õppesisu, õpitulemused ja soovitused õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

1.1 Lause

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab kaheosaliste liitlauseste tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid;
- orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1.1 Lihtlause	
Alus- ja öeldisrühm. Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (<i>kas? ega?</i>) ja	Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele sõltuvalt eelnevast lausest, lausete transformeerimisele, st lause või lauseosa grammatilisele teisendusele, mille puhul lause põhitähendus ei muutu. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme.

avatud (<i>kes? kus?</i> jne) küsimuste rühmad. Lihtlause kaastekstis.	Praktilises grammatikas harjutatakse situatsioonist lähtuvat küsimuste esitamist etteantud küsisõnadega. Küsilause moodustamisel väitlausest soovitatakse järgnevaid võtteid: • umbmääraste asesõnade ja küsisõnade tugi (<i>Keegi jooksis staadionil. Kes?</i>); • väit- ja küsilause sobitamine; • küsilause moodustamine sõnast lähtudes (<i>Poiss jooksis staadionil</i>); • küsilause iseseisev moodustamine. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
1.1.2 Koondlause	
Loetelu. Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited. Korduvate lauseliikmete laiendid. Sidesõnad <i>ja, ning, ega, ehk, või, kui ka</i>. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast. Koma kasutamine. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.	Luuakse situatsioone koondlause kasutamiseks kõnes. Sidesõnade tutvustamiseks on soovitatav lauseid täenduslikult analüüsida. Analüüsiharjutuste eesmärk on korduvate lauseliikmete leidmine ja seoste määramine põhisõna või laiendiga. Lausete koostamisel kasutatakse skeeme jt graafilisi abivahendeid. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
1.1.3 Liitlause	
Liitlause leidmine tekstist, nende mõistmine. Liitlause moodustamine lihtlausest ja/või skeemide järgi. Ajasuhteid väljendavad liitlauseid.	Liitlause mõistmist ja moodustamist harjutatakse mallide kaupa, lähtudes nende grammatilisest tähendusest.

Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad <i>ja, ning</i>. Ajasuhete väljendamine põimlausega: sidendid <i>ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui</i>. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine. Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid <i>ja, ning, sellepärast, sest</i>. Lausete mõistmine, koostamine. Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauseid. Sidendid <i>et, selleks et</i>. Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalause eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine. Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlauseid. Sidendid <i>aga, kuid, ent, vaid, ja, või</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Objektisuhteid väljendavad liitlauseid. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid <i>et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Atributiivsust väljendavad liitlauseid. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid <i>mis (mille jne), kes (kelle jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks.	Lausete koostamisel selgitatakse osalause tähendust ja nende abil väljendatud suhet. Lausete analüüsil ja koostamisel toetutakse analoogiale, kasutatakse lauseskeeme. Soovitavad harjutustüübid: • lausete grammatilise tähenduse ja struktuuri selgitamine, lauseskeemi koostamine; • osalause sobitamine; • lausete lõpetamine ja alustamine; • pealause laiendamine eri suhteid väljendavate kõrvallausetega; • kõrvallause moodustamine küsimustele toetudes; • kõrvallause moodustamine sidendite abil; • liitlause koostamine lihtlausest; • lause koostamine skeemi järgi; • lausete transformeerimine; • korrektuurharjutused. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
--	--

Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.	
---------------------------------------	--

1.2. Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- tuletab sõnu õpitud liidetega;
- moodustab liitsõnu;
- teab muutevormi grammatilist tähendust;
- kasutab sõnade käände- ja pöördedorme, analüüsib sõnavormide koostist.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.2.1 Sõnaliigid	
Kujutlused sõnaliikide <u>üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest</u> ning formaalsetest tunnustest. Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände- ja pöördedormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).	Sõnaliikide käsitus on suunatud tööle sõnaliigi tunnustega: kategoriaalne tähendus, muutmisviis, roll lauses. Sõnade tuletamisel laiendatakse tuletusliidete hulka. Sõnade tuletamiseks kasutatakse vajaduse korral skeeme ja näidiseid. Sõnavormide moodustamisel on abiks morfoloogiaküsimused, skeemid või tabelid. Tuletisi rühmitatakse tähenduse alusel, muudetakse, kasutatakse sõnaühendites ja lausetes ning loovtöodes. 7. klassis ei tegelda veel sõnaliigi määramisega, kuigi õppematerjalis esinevad nimetused, mis on eeltööks järgmistes klassides õpetavale. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.2 Nimisõna	
Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid.	Käändedorme käsitletakse tervikuna: formaalseid tunnuseid ja kõiki funktsioone vaadeldakse koos, seetõttu rühmitatakse sõnavormid grammatilise tähenduse alusel. Otstarbekad on järgmised harjutustüübid:

Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõnade moodustamine liidete abil: -<i>ja</i>, -<i>mine</i>, -<i>la</i>, -<i>nik</i>, -<i>kond</i>, -<i>stik</i>. Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus. Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. <u>Süntaksiküsimuste</u> esitamine sõnavormide täpsustamiseks, <u>morfoloogiaküsimuste</u> esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.	• sõnaühendite analüüs sõnavormi koostise ja käändevormi tähenduse väljaselgitamiseks; • käändevormide süntaktilise seose määramine sõnaühendites ja lausetes; • käändevormi moodustamine ja kasutamine sõnaühendites ja lausetes; • sõnaühendite rühmitamine nende grammatilise tähenduse (käändevormi funktsiooni) alusel; • sõnalünkade täitmine; • lähedasi suhteid väljendavate käändevormide eristamine ja kasutamine (<i>põllule</i>, <i>põlluni jne</i>); • korrektuurharjutused sõnade leksikaalse ja vormilise sobivuse arvestamisega. Eesti keele tööraamat 7. klassile
1.2.3 Liitnimisõna	
Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis. Allrühmade nimetuste moodustamine.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.4 Omadussõna	
Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited -<i>ne</i>, -<i>lik</i>, -<i>line</i>, -<i>jas</i>, -<i>kas</i>.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kirjelduste koostamine.	
1.2.5 Arvsõna	
Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I-XXV). Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.	Pööratakse tähelepanu numbrite ja arvsõnade kirjutamise kõrval ka nende õigete muutevormide kasutamisele ja põhisõnaga ühildumisele (eelkõige suulises tekstis). Teema käsitus on vaja tihedalt lõimida matemaatikas, töö- ja kunstõpetuses käsitletavaga. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.6 Tegusõna	
Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel. Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses. Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis. Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist. Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.7 Võõrsõna	

Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.	Võõrhäälikutega tutvumisel harjutatakse nende hääldamist eraldi, silpides ja sõnades. Tähelepanu pööratakse tööraamatutes kasutatud võõrsõnade tähenduse tundmisele ja nende kasutamisele. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa
--	---

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid;
- kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;
- kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Foneemanalüüs ja õigekiri	
Veaohtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d s-i</i> kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i ja j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.	Veaohtlike häälikute analüüsi- ja õigekirjavilumuse kujundamiseks kasutatakse individuaalseid abivahendeid ja ülesandeid. Õigekirjas kasvab reeglite rakendamise osatähtsus: • <i>k, p, t s</i> ja <i>h</i> kõrval; • <i>g, b, d s-i</i> kõrval; • liitsõnade õigekiri; • <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri; • võõrsõnade õigekiri. Vastavalt vajadusele kasutatakse üldistatud skeeme. Reegli omandamine algab <u>ortogrammide</u> vaatlusega ja selle põhjal reegli sõnastamisega. Järgnevad ortogrammi leidmise, reegli rakendamise, ortogrammide eristamise ja vigade leidmise ning parandamise harjutused. Harjutatakse ennetavat enesekontrolli, pidevalt suunatakse kaasnevat ja resultaadikontrolli teostamist.

	Soovitav on õpitavatest reeglitest koos näidistega koostada õpilasel pidevalt kasutatav reeglite kogumik.
--	---

3. Keeleteadmised ja -oskused

Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine.

Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik *s*-i kõrval, liitsõnade õigekiri, *h* ja *j*-i kasutamine, liidete õigekiri (nt *käija*).

Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses.

Sõnatuletus õpitud liidetega.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega;
- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike;
- jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu;
- valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava);
- kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Lugemistehnika	
Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist). Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).	Otstarbekas on anda individuaalseid ülesandeid lugemistehnika arendamiseks. Teksti erinevate ülesannetega korduvalt lugedes harjutatakse ladusust ja ilmekust, muudetakse teadlikult lugemise tempot.

4.2 Orienteerumine tekstis

Sõnavara

Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatäheanduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.

Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).

Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.

5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades.

Teksti analüüs

Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.

Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.

Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.

Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.

Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.

Oletuste ja järelduste sõnastamine.

Dialoogi analüüs

Teksti analüüsil selle peamõtte või allteksti mõistmiseks on vajalik oluliste sõnade selgitamine enne lugemist.

Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?).
Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).

Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).

Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).

Valik- ja temaatiline lugemine

Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).

Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.

Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.

Tegelaste käitumise analüüs

Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust).

Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).

Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus). Teksti peamõtte sõnastamine Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.	
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Teksti kavastamine Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine. Teksti taastamine Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine. Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest). Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine. Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine). Kirjaliku teksti koostamine	Alustatakse kokkuvõtliku jutustamise õpetamist, kuigi valdavalt annavad õpilased teksti sisu edasi tekstilähedaselt, valikuliselt või temaatiliselt. Abistavad võtted: • kava, • sõnaühendid, • tugisõnad. Järeltöö õpilaste jutustusega: • jutu täiendamine lugemiku tekstile toetudes, • jutu täpsustamine, • lühendamine, • keelendite korrigeerimine.

Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.	
---	--

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikuõpetus. Häälikurühmad. Tähestik. Veaohtlikud häälikud sõnas.	3	Teab, et sõnas võivad häälikud esineda üksikhääliku või häälikuühendina. Järjestab sõnu tähestiku alusel. Leiab sõnas veaohtlikud häälikud valdavalt abivahendita.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa
Veaohtlike häälikute õigekiri. Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlikus kohas.	12	Kirjutab sõnades veaohtliku koha (vajadusel skeemidele toetudes) õigesti. Kasutab valikuliselt abivahendeid kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa

Täishäälik ja sulghäälik veahtlikus kohas. Täishäälikuühend veahtlikus kohas. Kaashäälikuühend veahtlikus kohas.		Kontrollib ja selgitab kirjutatu õigsust.	
Ortograafia. <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval Erandlik <i>g, b, d s-i</i> kõrval Võõrsõnade õigekiri <i>h</i> sõna alguses <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri	12	Kasutab kirjutamisel ja kirjutatu õigsuse kontrollimisel õpitavaid ortograafiareegleid. Kasutab vajadusel abistavaid materjale (reeglite kogumikku).	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa
Liitsõna	6	Mõistab, et liitsõna tähendus erineb liidetavate sõnade tähendusest. Mõistab ja selgitab samadest sõnadest moodustatud sõnaühendi ja liitsõna erinevat tähendust. Moodustab liitsõnu skeemide alusel, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Kirjutab liitsõnad õigesti.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Teemavaldkonnad: • Tegevused suvel ja sügisel. • Mida teame ussidest? • Vana aja koolis. • Rahvajutud ja valmid.	10 6 6 11	Loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt, jõukohast tundmatut teksti peamiselt <u>süntagma</u> de kaupa.	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 2. osa lk. 4-37
--	--------------------	--	---

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Nimisõna. Nimisõna tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Mitmuse tunnus.	3	Teab, et • sõna algvorm ja tüvi annavad sõnale põhitähenduse; • ainsuses sõnavorm koosneb sõnatüvest ja -lõpust; mitmuses sõnavorm sõnatüvest, mitmuse tunnusest ja sõnalõpust; • sõnalõpp ja mitmuse tunnus annavad sõnale lisatähenduse. Valib sõnasse sobiva mitmuse tunnuse, kasutab vajadusel skeemi abi.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Sama suhet väljendavad käändevormid: Tegevuse koht.	5	Mõistab, moodustab ja kasutab lauses ning kõnes sama suhet väljendavaid käändevorme.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Tegevuse aeg. Kellegi või millegi seisund või olukord. Käänevormide tähendused.			
Nimisõnade tuletamine: Liited: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik.</i>	3	Mõistab ja selgitab nimisõnale tuletisega lisatavat tähendust. Moodustab analoogia ja/või skeemide abil tegija- ja tegevusnimetusi, koha-, isikunimetusi, hulka märkivaid nimetusi. Kasutab tuletusliidetega sõnu lauses ja kõnes.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Omadussõna. Omadussõna tunnused. Omadussõna kasutamine.	3	Eristab omadussõna teistest sõnaliikidest tähenduse alusel. Moodustab omadussõnade käänevorme küsimuste alusel.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Kesksõnade moodustamine ja kasutamine. <i>-nud, -tud, -v, -tav, -mata</i> kesksõnad. Omadussõnade tuletamine nimisõnadest. Liited: <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas.</i> Kirjelduse koostamine.	5	Mõistab kesksõnaga väljendatud sõnavormide tähendust. Kasutab moodustatud kesksõnu sõnaühendites ja lauses. Mõistab ja selgitab omadussõnale tuletisega lisatavat tähendust. Moodustab analoogia ja/või skeemide abil tuletisliidetega omadussõnu, kasutab sõnaühendites ja lauses. Kirjeldab loomade ja inimeste välimust ja iseloomu, kasutab õpitud omadussõnu.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Arvsõna. Arvsõna tunnused. Arvsõnade rühmad: põhi- ja järgarvsõnad, Rooma numbrid. Arvsõnade õigekiri.	3	Teab, et - arvsõnad väljendavad esemete, olendite, nähtuste hulka või järjekorda; - arvsõnad jagunevad põhi- ja järgarvsõnadeks. Muudab ja eristab arvsõnu küsimuste alusel. Tunneb Rooma numbreid I-XXX, seostab vastava araabia numbriga. Kirjutab liitarvsõnad kokku või lahku toetudes näitlikule materjalile. Rakendab arvsõnade kirjutamisel liitsõnade õigekirjareegleid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Tegusõna. Tegusõna öeldisena. Alus ja öeldis. Tegusõna laiendid lauses. Sünonüümid ehk sarnase tähendusega tegusõnad. <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnimi.	3	Teab, et tegusõna on tavaliselt öeldiseks. Eristab lauses öeldist ja alust. Leiab lauses öeldist ja alust täpsustavad sõnad. Eristab, rühmitab ja kasutab sarnase tähendusega tegusõnu. Moodustab tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnimed, kasutab sõnaühendites ja lausetes. Kasutab analoogia toetudes õigesti <i>da-</i>tegevusnime tunnuseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Tegusõna pööramine. Ainsus ja mitmus. Olevik ja lihtminevik.	4	Pöörab tegusõna ainsuses ja mitmuses toetudes asesõnale või küsimusele. Moodustab tegusõnade oleviku- ja lihtminevikuvorme skeemide või analoogia alusel.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Täisminevik ja enneminevik.		Mõistab täis- ja enneminevikuvormidega väljendatud ajalisi suhteid (tegevus on sooritatud jutustamise ajaks või oli sooritatud enne mingit sündmust), moodustab vastavaid tegusõnavorme abimaterjalile toetudes.	
Kõneviisid. Tingiv kõneviis. Kaudne kõneviis. Käskiv kõneviis.	4	Mõistab ja eristab kindlas, tingivas, kaudses, käskivas kõneviisis väljendatud tegusõnavorme. Moodustab skeemide ja/või küsimuste abil õpitava kõneviisi jaatava ja eitava kõne vorme, kasutab neid lausetes ja kõnes.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Kardemoni linna röövlid. - Jõulud. - Talverõõmud ja talvemured.	7 8 18	Täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid. Teab ja esitab peast vähemalt ühe luuletuse.	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 2. osa, lk. 38-74 Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 3. osa lk. 5-47

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Isikuline ja umbisikuline tegumood.	3	Mõistab, eristab ja selgitab tähenduse alusel isikulise ja umbisikulise tegumoe vorme. Moodustab umbisikulise tegumoe vorme analoogia alusel.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Ühendtegusõna.	3	Mõistab ja selgitab abisõna rolli ühendtegusõna tähenduse muutumises. Moodustab ühendtegusõnadega sõnaühendeid ja lauseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Lihtlause. Alus ja öeldis lauses. Lausete ühendamine. Küsilausete moodustamine.	6	Leiab lausetes öeldise ja aluse, öeldise ja aluse laiendid. Moodustab pikast lausest lühikesi lauseid. Ühendab lühikesi lauseid pikemaks lihtlauseks. Moodustab etteantud lausetest küsilauseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Koondlause. Sidesõnad koondlauses.	6	Teab, et - koondlause on korduvate lauseliikmetega lihtlause; - korduvad lauseliikmed eraldatakse koma ja sidesõnaga. Mõistab ja selgitab lause tähenduse sõltuvalt kasutatud sidesõnast.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Liitlause. Ajasuhteid väljendav liitlause. Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega.	6	Eristab lihtlauseid ja liitlauseid. Mõistab ja selgitab ajalausetega väljendatud samaaegselt toimuvaid ja üksteisele ajaliselt järgnevaid tegevusi. Mõistab vastandliku ja samal ajal toimuvat eraldava tähendusega	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa

Vastandamise-eraldamise väljendamine liitlauses.		liitlauseid, selgitab õpitavate sidesõnadega väljendatud tähendusnüansse. Moodustab õpitavaid liitlausetüüpe skeemide alusel. Kasutab liitlausetes õigesti sidesõnu (vajadusel näidise alusel).	
Põhjuse-tagajärgsuhteid väljendav liitlause. Tegevuse eesmärgi väljendav liitlause. Tegusõna laiendamine sihitiskõrvallausega.	6	Eristab tegevuse põhjust ja tagajärge, tegevuse eesmärgi konkreetsetes situatsioonides ja liitlausetes väljendatuna. Moodustab õpitavaid liitlausetüüpe skeemide alusel. Kasutab liitlausetes õigesti sidesõnu (näidise alusel).	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Otsekõne. Otsekõne muutmine kaudseks.	6	Eristab otsekõnes saatelauset (viitab, kes räägib) ja otsekõnet (rääkija sõnaline tekst). Kasutab skeemidele toetudes õigesti otsekõne kirjavahemärke. Sõnastab otsekõne kaudseks ja vastupidi.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Kordamine	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Kevad. - Rahva looming.	5 3	Annab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu. Valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 4. osa.

• Õiged ja valed teod. • Mõeldes suvele.	25 6	sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava). Kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel. Hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.	
---	---------	---	--

Õpitulemused 8. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaskirju ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õppetegevus 8. klassis

Lugemis- ja kirjutamisoskuste süvendamine toimub individuaalsete ülesannete kaudu. Tõuseb endamisi (vaikse) lugemise maht (kuni 2/3 tekstist), mille käigus otsitakse vastuseid küsimustele

või teavet probleemi lahendamiseks. Tegevuse planeerimist ja enesekontrolli harjutatakse peamiselt tekstiloomes ülesannete täitmisel.

Tööviisidest on endiselt ülekaalus praktiline harjutamine, abivahenditest kasutatakse skeeme, tekste, teabekirjandust, interneti. Süvendatakse oskust abivahendeid valida, kasutada, abi küsida.

Lihtsustatud õppetasele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K. Plado. Eesti keele tööraamat 8. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2016
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile. 1.-2. osa. Tallinn, HTM, 2021
3. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid. Tallinn, HTM, 2017

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik. Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik. Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik. Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Seinatabelid. Tartu, Studium, 2018
5. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Jaotvara õpilasele. Tartu, Studium, 2018

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust ja reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ning vastandlikele seisukohtadele;
- analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- koostab õpitud teabekirja etteantud näidise toel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Suulise ja kirjaliku teabe hankimise võimaluste teadvustamine, teabe hankimine suhtluspartnerilt. Teabe suuline ja kirjalik edastamine sõltuvalt suhtluseesmärgist, strateegia valimine. Erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel, mõnest oma seisukohast loobumise harjutamine kujuteldavas situatsioonis. Dialoog. Suhtlemissituatsiooni komponentide teadvustamine: suhtluspositsioonid (situatiivsed ja sotsiaalsed rollid, hoiakud ja koostöövalmidus), motiividest tulenevad eesmärgid ja strateegiad, ütluse sisuline ja keeleline sobivus (ütluste valimine). Kaaslaste ütluste analüüs õpitud oskusi kasutades. Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil. Eri põlvkondade suhtlemiseärasuste teadvustamine: lapsed-vanemad-vanavanemad, noorukid-täiskasvanud. Poiste-tüdrukute vastastikune suhtlemine, kiindumuse väljendamine. Ebaviisakatele repliikidele reageerimine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine, individuaalne ja rühmakäitumine. Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine. Kirjalike tekstide koostamine: vabas vormis tarbekiri (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, allkiri, volitus, elulookirjeldus); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine, e-poe kasutamine).	Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil vajab suunamist ja abi. Enne rakendamist tuleb vajalikke õpitud oskusi korrata, nende rakendamist harjutada lihtsamal materjalil. Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasuhtes;
- käitub otstarbekalt ja moraalinõuetele vastavalt kogetud olukordades;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm. Taju arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine. Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis- ja konkretiseerimisstrateegiate rakendamine, erilaadsete seoste loomine. Põhjuse-tagajärg-seoste ahela ning sündmust kirjeldava mitme põhjuse teadvustamine. Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine. Teabekirjanduse kasutamine õpetaja suunamisel.	Õpitulemuste saavutamiseks on vajalik luua laste kogemustele vastavaid õppesituatsioone ning analüüsida loetud palade tegelaste käitumist ning tegevusi.

Õppesisu, õpitulemused ja soovitused õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

Keeleõpetuses süvendatakse ja süstematiseeritakse varemõpitut, tõuseb keelekasutuse teadlikkus. Enam tähelepanu pööratakse lausemallide aktiveerimisele, sh lausele tekstis, ning praktilisele sõnamoodustamisele. **Harjutustesse keelilise materjali valikul arvestatakse teiste ainete vajadusi.**

1.1 Lause

Lauseõpetuses on rõhuasetus nii 8. kui ka 9. klassis lausemallist olenevalt lausetähenduse mõistmisel ning muuteharjutustel. Praktiline lauseõpetus toetub osaoskustele moodustada sõnavorme ja sõnu, mõista nende tähendust ning sõnade seost (tegusõna- ja nimisõnafraase). Konteksti lausetähenduse mõistmiseks on oluline analüüsida lausetevahelisi seoseid (kasutada lokaalse sidususe strateegiat).

8. klassis on lauseõpetuse käsitlemise eesmärgiks anda ülevaade kõigist eesti keele lausetüüpidest. Ülevaade jääb praktilisele tasemele: analüüsitakse ja võrreldakse erinevate lausete tähendust, koostatakse lauseid skeemide ja analoogia alusel, harjutatakse intonatsiooni, lausete transformeerimist. Lausetüüpide formaalset analüüsi õppekava ette ei näe.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1.1 Lause	
Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis. Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine. Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.	Süvendatakse teadmist, et lausega saab väljendada mõtet . Pööratakse tähelepanu lause eri liikidele ja teadvustatakse, et lauseid saab liigitada : 1) ülesehituse järgi (lihtlaused: laiendamata ja laiendatud lihtlause, koondlause; liitlause), 2) väljenduse eesmärgi järgi (väit-, küsi-, hüüdlause).
1.1.2 Lihtlause	
Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused. Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses.	Vajalik on harjutada sõnade järjekorra muutmist lauses ja lausete transformeerimist, pöörates analüüsil tähelepanu lause tähenduse muutumisele.

Kaastekstisidusad laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisidusaks. Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis. Korduvad lauseliikmed ja osalaused. Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult. Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi. Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta. Otsekõne muutmine kaudseks.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
1.1.3 Koondlause	
Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend). Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>. Koondlausete moodustamine. Kirjavahemärgid koondlauses.	Harjutatakse korduvate lauseliikmete leidmist ja nende laiendamist. Lauses muudetakse ja asendatakse sidendeid, jälgides lause tähenduse muutust. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
1.1.4 Liitlause	

Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Rindlause. Põimlause. Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes. Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta. Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine. Küsimuste (küsilause, <u>süntaksiküsimus</u>) esitamine osalausetes kohta. Sidendite tähenduse mõistmine. Liitlausetes väljendatavad suhted: - tegevuste vastandamine (<i>Vend kirjutab, aga õde loeb.</i>); - koht (<i>Sõitsin sinna, kus mind oodati.</i>); - aeg: üheaegsus ja järgnevus (<i>Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.</i>); - põhjus (<i>Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.</i>); - eesmärk (<i>Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.</i>). Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalausetes paigutus. Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine. Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).	Liitlauseid käsitletakse suhete ja suhet väljendavate lausemallide kaupa (<u>struktuur-semantiline rühmitus</u>). Liitlauseid koostatakse osalausetest analoogia, küsimuste/korralduste ja skeemide abil. Harjutatakse osalausetes ja sidendite sobitamist, sõnade valimist lausesse, lausete lõpetamist ja moodustamist sidendist lähtuvalt. Liitlauseid moodustatakse lihtlauseid ühendades ja sisestades, moodustatud lauseid rakendatakse kontekstis. Lausete muutmine kontekstisidusaks. Soovitav on kasutada verifitseerimisharjutusi, tuues näiteid igapäevaelust. Otstarbekas on lausestruktuuri kujutada skemaatiliselt, koostada lauseid analoogia, küsimuste/korralduste abil. Vajalik on lausete moodustamine lihtlauseid ühendades ja sisestades, kasutada moodustatud lauseid kontekstis. Terminite osas: peamine pole nende kasutamine õpilaste aktiivses kõnes, vaid nende mõistmine. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
--	---

Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal). Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine. Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi. Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (<i>ütles mida?</i>), sidendid <i>et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis</i> jne. Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes. Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalausete asetus, sidendid. Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.	
---	--

1.2 Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane

- tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.2.1 Sõnaliigid	
Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised	Sõnavara laiendamine ja sõnatähenduse täpsustamine sõltub objektide ja nende tunnuste rühmitamise oskusest ja teadmistest. Sõnatähenduse seletamisel suunatakse õpilaste tähelepanu objektide rühma tunnustele,

rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine. Sõnaliikide eristamine. Samatüveliste sõnade tuletamine (<i>kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti</i>), tähenduslik eristamine. Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.	funktsioonidele, omadustele, tunnuse tunnustele, objekti osadele. Üldistatud kujutluse loomiseks sõnaliikidest liigitatakse eelnevalt sõnu tähenduse, muutmisviisi ja sõnade päritolu järgi. Tehakse üldistus, et sarnase tähendusega ja sarnaselt muutuvad sõnad kuuluvad ühte sõnaliiki. Seejärel antakse sõnaliigi nimetus. Tähelepanu pööratakse samatüveliste sõnade tuletamisele ja tunnustele sõltuvalt sõnaliigist. Suunamist vajab sõnavormide ja tuletiste eristamine: • sõnavormid tähistavad sama objekti (rühma) või tunnust, • samatüvelised tuletised märgivad eri objekte või tunnuseid. Õpilased vajavad abi abstraktse tähendusega sõnade ning metafoorsete väljendite mõistmisel. Nende kasutamiseks on vaja luua õppesituatsioone.
1.2.2 Nimisõna	
Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht. Tuletised ja liitsõnad. Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend). Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.	Tutvutakse käänamistabeliga, mida kasutatakse individuaalse abivahendina. Harjutatakse morfoloogiaküsimuste esitamist ja neile vastamist. Soovitavad võtted tööks tabeli abil: • käändevormide moodustamine, • käändevormide äratundmine, • vormide sobitamine käände nimetuse ja küsimusega,

Aluse seos öeldisega. Nimisõna käänamine. Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused. Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused. Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lauses ja kontekstis. Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist. Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri. Nimisõnade tuletamine Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: <i>-ur</i>, <i>-ar</i>, <i>-nna</i>. Tuletatud sõnade tähendus. Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel. Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused). Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.	• ühe ja sama sõna käändevormide rakendamine võimalikult paljudes sõnaühendites ja lauses. Vajalik on eristada <u>morfoloogia-</u> ja <u>süntaksiküsimuste</u> olemus ja funktsioon. 8. klassis tegeldakse sõnaliigi määramisega, terminite nimetamisega, vajadusel abistavale materjalile või analoogiale toetudes. Otstarbekas on luua õppesituatsioon, milles aktiveerida õpitud sõnavorme. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa ja 2. osa Vt lisaks • <i>Käänamistabel</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa lk. 101 • <i>Käändevormide tähendused</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa lk. 114-117
1.2.3 Omadussõna	
Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.	Selgitada praktiliste näidete varal omadussõna olulisust.

Omadussõna süntaktiline funktsioon (<i>täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane</i>). Mitu omadussõna põhisõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Liitomadussõnade õigekiri. Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-</i>. Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses. Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.	Enam tähelepanu pööratakse omadussõnade tuletamisele, tuletatud sõnade tähendusnüansside mõistmisele ja eristamisele teistest tuletusliidetega sõnadest. Vajalik on suunata õpilasi suulistes ja kirjalikes kirjeldustes pöörama tähelepanu omadussõnadele, neid mõistma ja laialdasemalt oma kõnes kasutama nii tuletatud kui ka liitomadussõnu, omadussõnade võrdlusastmeid. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
1.2.4 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine. Rooma numbrid I-XXX. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
1.2.5 Määrsõna	
Määrsõna tunnused, tähendusrühmad. Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: <i>-sti, -lt, -ti/di</i>. Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).	Iseseisvate, ase- ja abimäärsõnu tutvustav osa tööraamatus on toetavaks tööks tekstide mõistmisele ja mõeldud eelkõige suuliseks tööks. Vajab rõhutamist, et samatüveliste omadus- ja määrsõnade eristamise aluseks on sõnade süntaktiline seos lauses. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
1.2.6 Tegusõna	

Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad. Tegusõna lauses, tegusõna laiendid. Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks. Samatüvelised tegusõnad (<i>kiirustama, kiirendama</i>). Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (<i>riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks</i>). Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (<i>Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.</i>) Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis. Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid. Tegusõna vormide aktiveerimine. Ühendteguõna, selle kasutamine lauses. Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (<i>käisid – oled/olid käinud</i>), <u>kontekstisidusate lausete</u> moodustamine.	Süvendatakse ja süstematiseeritakse eelnevalt õpitut tegusõnadest. Lisaks pööratakse tähelepanu tähenduselt lähedaste tegusõnade laienditele ning ühe ja sama tegusõna erinevale tähendusele. Harjutustes aktiveeritakse tegusõna kõiki grammatilisi kategooriaid. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
--	---

1.2.7 Liitsõna	
Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.	Pööratakse tähelepanu sõnaühendi ja liitsõna eristamisele ja tähendusele . Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.	
Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.	
Liitsõnade õigekiri.	
1.2.8 Võõrsõna	
Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.	Eesti keele tööraamat, 1. osa

2. Kirjutamine

8. ja 9. klassi õpetuse eesmärk on saavutada võimalikult õige kiri ja rakendada kirjutamisoskust ühe operatsioonina teiste ülesannete täitmisel.

Õpitulemus:

Õpilane:

- kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes õpetaja suunamisel;
- oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Foneemanalüüs ja õigekiri	
Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri. Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimedega õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil.	Häälikuõpetuse ja ortograafiakursus on 8. klassis ülevaatlikku laadi. Harjutustega kujundatakse õigekirjavilumust, tähelepanu tuleb pöörata sõnavaravalikule, sh aktiveeritavatele võõrsõnadele. Vajalikud on individuaalsed ülesanded enesekontrolliharjumuste kujundamiseks ja lünkade kõrvaldamiseks. Õpilasi suunatakse oma oskuse probleemi märkama enne ülesande sooritamist.

<i>k, p, t</i> ja <i>g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval. Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri. Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril. Liited <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri. Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.	Süvendatakse õigekirja kontrollimise oskuse interneti abil (ÕS, EKI). Teadlikkuse tõstmiseks on otstarbekad järgmised töövõtted: • kirjutamisega kaasnev kommenteerimine, • kirjutatu põhjendamine, • <u>ortogrammide</u> joonimine, • ortogrammidega sõnade rühmitamine. Eristamist vajavad tuletatud sõnad ja liitsõnad (<i>tallinlane, tuttmüts</i>). Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on soovitatavalt 65-75 sõna. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa Vt lisaks • <i>Õigekirja kujunemist toetavad tabelid</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa lk. 102-103
--	---

3. Keeleteadmised ja -oskused

Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.

Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine.

Käänamistabeli tundmine: käändenimetused, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine.

Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.

Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.

Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks;
- loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga;
- täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata;
- koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta;
- taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid;
- iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist;
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga);
- koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Lugemistehnika	
Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega. Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos. Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist). Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine. Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.	Individuaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks. Ladususe ja ilmekuse harjutamine. Endamisi (vaikne) lugemine tuleb alati seostada konkreetse ülesandega, küsimusega või see peab suunama mingi probleemi lahendamiseks vajalikku teavet otsima. Järk-järgult tõstetakse endamisi lugemise mahtu.
4.2 Orienteerumine tekstis	
Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine.	Teksti analüüsil selle peamõtte või allteksti mõistmiseks on vajalik oluliste sõnade selgitamine enne lugemist.

Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel. Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides. Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel. Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.	Suunatakse kasutama nii tööraamatus olevat sõnastikku kui internetti www.eki.ee.
Teksti analüüs Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõte) mõistmine. Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingu teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine). Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine. Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (<i>miks? milleks? kuidas?</i>). Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne). Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.	

Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle. Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.	
Teabe märgistamine tekstis. Tegelaste ja tegelaserühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuealne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine. Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine. Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani). Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega. Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.	Teabe võrdlemiseks, analüüsimiseks, kasutamiseks on vajalik õpetada seda visualiseerima – tajutaval viisil märgistama (allajoonimine, värvide kasutamine jne). Esialgu tuleb seda teha koostöös õpetajaga. Seejärel tuleb õpetajal anda ülesandeid, kus märgistatud teavet on vaja kasutada.
Teksti peamõtte sõnastamine Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.	

Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.	
Teksti kavastamine Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.	Soovitatav on kasutada korrektuurkava, korrigeerides kavapunktide/tugisõnade järjekorda, sõnastust.
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine. Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Enda või kaaslaste jutustatud info kirjalik väljendamine. Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal. Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.	Jutustamise abivahenditeks on endiselt tugisõnad, sõnaühendid, skeemid, joonised . Järk-järgult hakatakse koostama ja kasutama ka verbaalset kava. Eelneval ühisarutelul teadvustatakse teksti koostamise (tekstiloomel) etapid: • eesmärk (<i>milleks? kellele? mida?</i>), • teemakohase teabe otsimine ja valimine, • teabe järjestamine, • teabe sõnastamine, • sisuline ja keeleline järeltöö. Järeltöö õpilase jutustusega: • jutu täiendamine, • jutu täpsustamine, • jutu lühendamine, • keelelise väljenduse parandamine/täpsustamine.
Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne. Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.	

Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel. Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.	
Konspekterimine Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine. Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks. Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.	Konspekterimise käigus tehtud märkmeid on soovitatav kasutada jutustamisel, kirjalike loovtööde ja tarbekirjade koostamisel.

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

1 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikud ja tähed.	6	Kirjutab sõnades veaohtliku koha (vajadusel skeemidele toetudes) õigesti. Kontrollib ja selgitab kirjutatu õigsust.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa

Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri.		Kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes.	
Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.	2	Hääldab õigesti õppeainetes esinevaid võõrhäälikutega sõnu. Selgitab tööraamatutes kasutatud võõrsõnade tähendust. Kontrollib võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimede õigekirja interneti abil.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Sõnaliigid. Ülevaade sõnade rühmitamisest ja sõnaliikidest.	1	Rühmitab sõnu tähenduse ja muutmisviisi järgi. Kasutab sõnaliigi nimetusi abistava materjali toel õigesti.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Nimisõna. Nimisõna tunnused. Nimi ja nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri.	4	Tunneb ära ja nimetab lauses nimisõna. Eristab nime ja nimetust. Kasutab õpitava materjali ulatuses õigesti suurt ja väikest algustähte ning jutumärke pealkirjades, vajadusel ülevaatlikule näidisele toetudes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Nimisõna algvorm ja käändevormid. Käänamistabel.	5	Tunneb ära ja moodustab nimisõna käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele (käänamistabelile).	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Liitsõna. Liitsõnaliigid. Liitnimisõna: nimetavaline ja omastavaline liitumine.	3	Tunneb ära liitsõna, eristab selles põhisõna ja täiendsõna. Mõistab ja kasutab liitnimisõnade moodustamisel nimetavalise ja omastavalise liitumise malle. Teab ja kasutab õigesti liitsõnade õigekirja reegleid.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa

Nimisõna käänevormide tähtsused.		Mõistab, et sõnal erinevates käänevormides on erinevad tähtsused.	
Nimetav kään.	3	Selgitab käänevormide tähtsusi, rühmitab sõnavorme nende alusel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omastav kään.		Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käänevorme sõnaühendites ja lausetes.	
Osastav kään.			
Sisse-, sees- ja seestütlev kään.	3	Selgitab käänevormide tähtsusi, rühmitab sõnavorme nende alusel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
		Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käänevorme sõnaühendites ja lausetes.	
Alale-, alal- ja alaltütlev kään.	2	Selgitab käänevormide tähtsusi, rühmitab sõnavorme nende alusel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
		Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käänevorme sõnaühendites ja lausetes.	
Saav kään.		Selgitab käänevormide tähtsusi, rühmitab sõnavorme nende alusel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Rajav kään.	2	Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käänevorme sõnaühendites ja lausetes.	
Olev kään.			
Kaasa- ja ilmaütlev kään.	2	Selgitab käänevormide tähtsusi, rühmitab sõnavorme nende alusel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
		Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käänevorme sõnaühendites ja lausetes.	

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Folkloor kui rahva vaimne looming. Rahvaluule liigid. - Teabe vahendamine.	25 8	Õpilane tunneb ja väärtustab rahvaluulet, nimetab selle liike. Nimetab mõne mõistatuse või kõnekäänu ja selgitab selle tähendust. Leiab loetud palast olulist infot ja märgistab seda. Kirjutab korrektselt vormistatud kutseid ja teateid nii käsikirjaliselt kui arvutis.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Sõnade tuletamine liidete abil. Nimisõnade tuletusliited. Liide <i>-gi</i> ja <i>-ki</i>.	5	Tuletab sõnu õpitud liidetega. Mõistab ja kasutab kõnes tuletistega sõnu.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõna. Omadussõna muutmine: algvorm ja käändevormid.	6	Tunneb ära ja nimetab lauses omadussõna. Moodustab ja kasutab omadussõnade käändevorme sõnaühendites ja lausetes,	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa

		vajaduse korral toetub näidisele (käänamistabelile).	
Omadussõnade tuletusliited. Liited: <i>-ne, -like, -lik, -tu, -kas, -jas, eba- ja mitte-</i>.	4	Tuletab sõnu õpitud liidetega. Mõistab ja kasutab kirjelduste koostamisel tuletistega sõnu.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõnade otsene ja ülekantud tähendus. Liitomadussõna.	6	Selgitab enamkasutatud sõnaühendites omadussõnade otsest ja ülekantud tähendust, kasutab sõnaühendeid kontekstis. Mõistab ja selgitab õpitavate liitomadussõnade tähendust, kasutab sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõnade võrdlusastmed.	4	Mõistab, moodustab omadussõnade võrdlusastmeid, kasutab neid objekte või nähtusi kirjeldades.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Määrsõnad. Samatüvelised määrsõnad ja omadussõnad.	6	Mõistab sõnaühendis määrsõna rolli tegusõna tähenduse muutumises. Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Arvsõna. Rooma numbrid. Arvsõnade õigekiri.	2	Eristab arvsõnu tähenduse järgi. Moodustab arvsõnade käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele, kasutab kontekstis. Tunneb Rooma numbreid I-XXX, seostab vastava araabia numbriga. Kirjutab liitarvsõnad kokku või lahku, toetudes näitlikule materjalile.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa

		Rakendab arvsõnade kirjutamisel liitsõnade õigekirjareegleid.	
--	--	---	--

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Eesti rahva ärkamisaeg ja suurkujud - Reklaam. Kuulutused. Elulookirjeldused.	20 13	Õpilane tunneb ja väärtustab ärkamisaja suurkujusid, nimetab mõnda teost, kirjeldab lühidalt mõnda sündmust sellest perioodist, kasutades pala lugemise ajal tehtud märkmeid. Kirjutab ja vormistab korrektselt nii käsikirjaliselt kui arvutis elulookirjeldust, kasutades nii enda kui loetud paladest saadud tuntud inimeste andmeid. Annab oma kogemuste piires hinnangu nähtud reklaamile või loetud kuulutusele.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Lihttegusõna.	2	Teab, et tegusõnad on pöörd sõnad;	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa

Samatüvelised tegusõnad. Sarnase tähendusega tegusõnad.		lauses on tegusõnal tavaliselt mitu laiendit. Selgitab käsitletud samatüveliste tegusõnade tähendust, rakendab õpitut sõnaühendites ning lausetes. Kasutab lausetes ja tekstides mingi tegevuse täpsemaks väljendamiseks või sõnakorduste vältimiseks sarnase tähendusega tegusõnu.	
Tegusõna pöördelised vormid. Ainsus ja mitmus. Olevik ja minevik. Lihtminevik. Täisminevik. Enneminevik.	3	Tunneb ära ja moodustab tegusõna ainsuse ja mitmuse oleviku ja mineviku pöördedevorme, vajaduse korral toetub näidisele (analoogiale). Rakendab sõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Jaatav ja eitav kõne. Kõneviisid.	3	Mõistab tegusõna jaatavat ja eitavat kõnet, transformeerib ning rakendab kontekstis. Eristab ja selgitab nelja kõneviisi tegusõnavormis väljendatud teabe ja tunnuste alusel. Rakendab tegusõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Isikuline ja umbisikuline tegumood.	2	Mõistab, eristab ja moodustab tegusõna isikulise ja umbisikulise tegumoe vorme, vajaduse korral toetub näidisele (analoogiale). Rakendab sõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Ühendteguõna ja väljendteguõna.	2	Teab, et tegusõnad koos abimäärsõnaga on ühendteguõnad.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa

		Mõistab õpitud ühendtegusõnade tähendust, rakendab neid kontekstis. Mõistab, selgitab ja sõnastab ümber käsitletud väljendtegusõnade tähendust.	
Tegusõna käändelised vormid. Kesksõnad: <i>v-</i>, <i>tav-</i>, <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõna.	3	Tunneb ära, mõistab ja moodustab algoritmi alusel vastavaid kesksõnavorme, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Rakendab sõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Lause. Lihtlause. Laiendamata ja laiendatud lihtlause. Sõnade järjekord lauses.	2	Teab, et - lause on sõnadega väljendatud terviklik mõte, - sõnad peavad lauses olema õiges järjestuses ja vormis. Eristab lauses alust ja öeldist, leiab öeldise laiendid. Laiendab lauset eri sõnaliikides muutevormidega.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Koondlause. Korduvad lauseliikmed. Sidesõnad koondlauses. Korduvate lauseliikmete laiendid.	2	Eristab koondlauset teistest lausetüüpidest. Teab, et koondlause tähendus sõltub sidesõnast. Mõistab ja selgitab eri sidesõnadega väljendatud loetelu tähendusvarjundeid, kasutab sidesõnu õigesti kontekstis. Kasutab koondlauseid kellegi või millegi kirjeldamisel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Liitlause. Osalausete rinnastav ja alistav seos.	2	Teab, et liitlause koosneb kahest või enamast lihtlausest (osalausest),	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

		- liitlause igas osalauses on öeldis, tavaliselt ka alus, - osalauseid seovad omavahel komad, sidesõnad või koma(d) ja sidesõna, - rinnastavas seoses ei allu üks osalause teisele, - alistusseose puhul on üks osalause pealause, teine kõrvallause. Saab aru käsitletavate liitlausete tähendusest, koostab liitlauseid skeemide ja analoogia alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	
Täiendkõrvallause.	2	Teab, et - täiendkõrvallause on alistavas seoses osalause, mis täpsustab või täiendab pealauses väljendatud teavet; - osalauseid ühendatakse sidesõnadega, mille ette kirjutatakse koma. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Aega väljendavad liitlauseid.	3	Teab, et aega väljendava liitlausega saab väljendada tegevuse toimumise samaaegset või üksteisele järgnevat aega ja kestust. Valib ja kasutab aega väljendavate osalausete sidumiseks sobivaid sidesõnu. Järjestab tegevusi nende toimumise järjekorras, sõnastab liitlausega.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

		Moodustab samaaegset tegevust väljendavaid liitlauseid piltide alusel või lihtlausestest. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	
Kohta väljendavad liitlauseid.	2	Kasutab kohaliitlauseid tegevuse või sündmuse toimumise koha märkimiseks. Mõistab, et • kõrvallause täiendab pealause väljendatud teavet; • osalause ühendamiseks kasutatakse sidendeid <i>kus</i>, <i>kuhu</i>, <i>kust</i>, mille ette pannakse koma. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Põhjust väljendavad liitlauseid.	4	Kasutab põhjust väljendavaid liitlauseid tegevuse või olukorra põhjuse märkimiseks. Mõistab, et • põhjusliitlausega saab väljendada mingi tegevuse või olukorra põhjust, tulemust või tagajärge; • põhjus võib olla märgitud kas esimeses või teises osalauses. Mõistab ja eristab liitlause väljendatud tulemust/tagajärge ja põhjust,	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

		kasutab seoste väljendamiseks õigesti sidesõnu <i>sest, kuna, seepärast, sellepärast et, ja seetõttu, sel põhjusel</i>. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	
Tegevuse eesmärgi väljendavad liitlaused.	4	Kasutab eesmärgi väljendavaid liitlauseid tegevuse ja selle eesmärgi märkimiseks. Mõistab ja eristab lausetes väljendatud tegevust ja selle eesmärgi. Teab, et eesmärgilause on alistavas seoses liitlause, kus kõrvallause täpsustab pealauses öeldut. Moodustab tegevuse eesmärgi täpsustavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel, kasutab sidesõnu <i>selleks et; selle nimel, et; sel eesmärgil et</i>. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Tingimuslaused.	1	Mõistab, et tingimuslausetega saab väljendada tegevuste võimalikkust, tinglikkust. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Kordamine.	2		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - Eesti kirjandusklassika. - Levinumad tarbetekstid: avaldus tööle vormistamiseks, seletuskiri, puhkuse planeerimine.	29 10	Õpilane tunneb ja väärtustab Eesti kirjandusklassikat, nimetab mõnda kirjanikku ja tema teost, tutvustab seda lühidalt kaaslastele. Kirjutab ja vormistab korrektselt nii käsikirjaliselt kui arvutis levinumaid tarbetekste (avaldus tööle võtmiseks, seletuskiri), kasutades nii enda kui loetud paladest saadud tegelaste andmeid.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 2. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

Õpitulemused 9. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Õppetegevus 9. klassis

9. klassi õpetuse põhitähtsuseks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.

Eesti keele tundides toetatakse suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemist, oma arvamuse teistele mõistetavat väljendamist, põhjendamist ja kaitsmist.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järgjepidevalt harjutatakse enesekontrollivõtete rakendamist.

Õppeprotsessis on endiselt suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. Ü. Rästas. Eesti keele tööraamat IX klassile 1. -3. osa Tartu, *Studium*, 2014
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 9. klassile. Tallinn, HTM, 2016

3. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbetekstid. Tallinn, HTM, 2017

Toetavad materjalid õpetuse korraldamiseks

1. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, *Studium*, 2010
2. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 1. vihik. Tekstid kirjutamiseks. Tartu, Studium, 2007
3. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 2. vihik. Mõtlen ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
4. A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. 3. vihik. Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007
5. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Seinatabelid. Tartu, Studium, 2018
6. A. Kontor, K. Plado. Põhivara eesti keele õpiabiks I ja II kooliastmes. Jaotvara õpilasele. Tartu, Studium, 2018

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- suhtleb tavaolukorras (perekonnas, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne) partnerit arvestades olukorrale vastavalt;
- järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erinevustele;
- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, käitub vastavalt olukorrale ja arvestab partnerit;
- kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspektteerida;
- koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani abil;
- koostab õpitud tarbekirju näidiste alusel.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
Teabe suuline ja kirjalik edastamine hargnenult, kokkuvõtlikult, suuline täiendav selgitamine.	

Tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine. Teiste arvamuste kuulamine vaidlustes, tähelepanu keskendamine kestvale selgitusele, oma seisukohtade väljendamine, käitumise ja eksimuste tunnistamine. Oskus tunnistada oma puudulikke teadmisi ja oskusi. Suhtlemine perekonnas: eri põlvkonnad, abikaasad. Suhtlemine töökollektiivis ning ametiasutustes: tööandja ja -võtja, käitumine tööturul. Neidude ja noorukite vastastikune suhtlemine kollektiivis ja kiindumuste korral. Reeglipärane käitumine ja ootamatud lahendid konfliktsituatsioonides, oma käitumise tulemuse ette kujutamine. Hinnangute, ühiste ja erinevate ning vastandlike seisukohtade teadvustamine: koostegevus ja vastuolud perekonnas, kambas-rühmas, koolis ja tööl, ühiskonnas. Nähtud ebatavalise sündmuse kirjeldamine (nt autoavarii). Põhjuse-tagajärg-seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine. Vabas vormis tarbekiri ja blankettide täitmine. Kirjalike tekstide koostamine: ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud); tööprotsessi kirjeldus. Tegevuse planeerimine, sooritamise algoritmi järgi ja variatiivselt. Konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti järgi: oluliste faktide leidmine; teksti ja lausete lühendamine, lühendite kasutamine; teksti	Harjutatakse õpitud tarbekirja liike. Soovitav on koostada näidiste vihik. Konspekteerimine on täiesti uueks teemaks, millel on eriti suur tähtsus kutseõppes. Selleks valmistatakse valdavalt lugemistundides, kuid oluline on oskuse õpetamine ka erinevate ainete tundides teabetekste lugedes. Eesti keele lugemik-tööraamat. 8. -9. klassile. Tarbekiri. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
--	---

taastamine ja tegutsemine koostatud konspekti järgi, konspekti täiendamine, enesekontroll. Suulise kõne konspekterimise harjutamine: <i>temaatiline valiketteütlus</i> , märkmete tegemine (lausete lühendamine, märksõnade ja sõnaühendite kasutamine), konspekterimine pärast lõigu kuulamist (vajadusel pärast ühisanalüüsi). Teksti taastamine oma ja teiste konspekti järgi.	
--	--

Õppesisu, õpitulemused ja soovitusel õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

1.1 Lause

Lauseõpetuses kasutatakse sõnaliikide õppimisel omandatud teadmisi ja oskusi.

Õpetamisel kasutatakse küllaltki keerulise sõnastusega lauseid, oluline on grammatiliste konstruktsioonide mõistmine, mille aktiivset kasutamist oma kõnes õpilastelt aga ei nõuta.

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.1.1 Lihtlause	
<u>Sõnaühend</u> ja <u>lause</u> , nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses. Tekstiväline lause. Laiendatud ja laiendamata lause. Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid. Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.	
1.1.2 Koondlause	
Koondlauseid moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlause moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlause. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>.	Tähelepanu pööratakse sidendite tähendusele ja õigele kasutamisele koondlause. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
1.1.3 Liitlause	
Rindlause. Osalaused, öeldis osalauses, osalausete paigutus. Koma ja/või sidesõnad rindlause. Põimlause. Pealause, kõrvallause(d). Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlause tähenduse mõistmine. Liitlause tüübid: • sihitiskõrvallause; • tegutsemise tingimust väljendav lause: (<i>Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.</i>); • aega väljendav lause: üheaegsus (<i>Läksin randa, puhus tugev tuul</i>) ja järgnevus (<i>Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.</i>); • tegutsemise viisi väljendav lause: (<i>Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.</i>); • põhjust (<i>Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.</i>) ja tagajärge (<i>Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.</i>) väljendav lause;	Liitlause rakendamisel kirjalikus ja suulises kõnes on soovitatav kasutada järgmisi töövõtteid: • liitlause tugilause, eelnevalt moodustatud lausete kasutamine kontekstis, • dialoogi repliikide valimine ja moodustamine kujuteldavas ja õppesituatsioonis, • tekstis esitatud teabeüksuste tõepärasuse argumenteerimine. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

- eesmärki väljendav lause: (<i>Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.</i>); - kohta väljendav lause: (<i>Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.</i>); - täiendkõrvallause. Mitmeosaliste liitlausete mõistmine kirjalikus tekstis. Koma ja/või sidesõnad põimlauses. Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused. Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused. Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi. Lause moodustamine tegusõnafraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine. Lausete transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.	
--	--

1. 2 Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
1.2.1 Sõnaliigid	
Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest. Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine	Sõnaliikide käsitlemist alustatakse ülevaatega nende tunnustest (tähendus, morfoloogilised tunnused, süntaktiline funktsioon) ja tuletamisvõimalustest. Nii

(äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses. Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest. Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.	kujundatakse süsteemne ülevaade teemast, mida hiljem täpsustatakse sõnaliikide kaupa. Ka 9. klassis jääb esikohale semantiline analüüs ja keelendite kasutamine. Iga sõnaliigi käsitlemisel pööratakse tähelepanu selle tähendusele, muutmisviisile ja kasutamisele lauses. Sõnade tuletamisel on rõhuasetus erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade samast tuletusalusest tuletamisel, tuletatud sõnade koostisel (rikka/lik), õigekirjal ja kasutamisel.
1.2.2 Nimisõna	
Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine. Nimisõna tuletamine: õpitavad liited -<i>ik</i>, -<i>us</i>, -<i>kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Liitnimisõna Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>). Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine. Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna. Liitsõnade koostis, õigekiri. Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited	Liitnimisõna käsitlemisel on esikohal semantiline analüüs, liitumismudelid omandatakse analoogiale toetudes. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.	
1.2.3 Omadussõna	
Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Omadussõna tuletamine: liited <i>-tu</i>, <i>-jas</i>, <i>-kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
1.2.4 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX). Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine. Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel. Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
1.2.5 Asesõna	
Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine. Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
1.2.6 Määrsõna	
Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määra-määrsõnad). Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: <i>-lt</i>, <i>-sti</i>, <i>-kesi</i>, <i>-ti</i>.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõnast. Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (<i>kahekesi</i>, <i>mitmekesi</i>). Ajamääruse väljendamine liitega <i>-ti</i> (<i>õhtuti</i>). Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.	
1.2.7 Tegusõna	
Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm). Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist. Ühendtegasõna. Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses. Mineviku kesksõnad: <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõnad. Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine. Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (<i>loojunud päike</i>, <i>seotud käed</i>). Oleviku kesksõnad: <i>v-</i> ja <i>tav-</i> kesksõnad. Tegija iseloomustamine <i>v-</i>kesksõnaga (<i>magav koer</i>).	Kordavalt käsitletakse tegusõna vorme: isik, arv, aeg, kõne, kõneviis, tegumood ja eelnevalt õpitud sõnavormide tähendus. Harjutatakse tegusõna pööramist ning moodustatud vormide rakendamist. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa ja 3. osa

<i>tav-kesksõna nimisõna täiendina (rajatav mänguväljak).</i> Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri. Kesksõnavormi ja tegusõna pöördvormi eristamine. Tegusõna tuletamine. Õpitavad liited: <i>-u, -ta, -ata, -ne.</i> <i>-u</i>-liitega tegusõnad loodushäälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>). <i>-ta</i>-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel. Liidete <i>-ta</i> ja <i>-da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>). <i>-ata</i>-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälightsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>). <i>-ne</i>-liitega tegusõnad olukorra järkjärgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>). Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses. Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.	
1.2.8 Võõrsõna	
Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.	Töö toimub tihedas seoses erinevate ainete õpetajatega.

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.	Soovitav on kasutada sõnastikke ja interneti. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
--	--

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;
- kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
2.1 Õigekiri	
Veahtlikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides. Kaashäälikuühendi õigekiri. Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri. Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri. Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed. Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.	Eeldatavasti on tähekasutusreeglite kasutamine 9. klassi õpilastel automatiseerunud, neid rakendatakse teiste teemade käsitlemisel, vajadusel esitatakse individuaalseid ülesandeid. Õigekirjaoskuse harjutamise käigus tuletatakse meelde ka sõnaliike, sõnavormide koostist, lauset, sõnaühendit, õigekirjareegleid. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1.-3. osa

3. Keeleteadmised ja -oskused

Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.

Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.

Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.

Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane

- loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt;
- analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid;
- kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel;
- kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms).
- edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.

Õppesisu	Soovitused õppetöö läbiviimiseks
4.1 Lugemistehnika	
Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.	Õpilastele, kes ei ole saavutanud lugemistehnika osas esitatud õpitulemusi, antakse jõukohaseid ülesandeid lugemisoskuse arendamiseks.
4.2 Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis	
Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.	Vajalik on suunata teabe leidmist nii kirjalikust (palade lugemine) kui suulisest tekstist (kuulamisülesanded). Juhendamist vajab märkmete tegemine. Esialgu on otstarbekas anda näidiseid, mida ühiselt analüüsides tekib kujutluspilt oodatavast tulemusest.
4.3 Eneseväljendus	
Jutustamine Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine. Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri). Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti	Tööraamatus esitatud võtetest kindlasti ei piisa sidusa tekstiloome oskuste kujundamiseks . Õpetamisel tuleb jälgida, mis jutustamise liiki oodatakse (detailne, kokkuvõtlik, mingil viisil muudetud vms). Kirjaliku jutustamise oskuse kujundamiseks tuleks eelistada kokkuvõtlikku või valikjutustust (ümberjutustus) või jutustus oma kogemuse alusel (kirjand). Kuulamisülesandeks peaks õpetaja valima hetkel aktuaalseid ja lapsi kõnetavaid teemasid.

hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine.	
Konspekterimine Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine. Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu. Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.	Konspekterimise eelduseks on oskus töötada tekstiga ning muuta lauseid: • olulise leidmine tekstist, • kokkuvõtlik jutustamine, • põhiliste mõtete sõnastamine, • lausete transformeerimine, • lühendite ja sümbolite kasutamine, • teksti taastamine konspekti järgi. Konspekterimise tulemused sõltuvad lugemise ja lauseõpetuse teemades püstitatud oodatavate õpitulemuste eelnevast täitmisest.

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Sõna veahtlik koht. Täishäälik ja suluta kaashäälik, sulghäälik veahtlikus kohas.	3	Rakendab tähekasutusreegleid valdavalt automaatselt, sh iseseisvates kirjalikes töödes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

Häälikuühendid sõna veaohlikus kohas. Täishäälikuühend. Kaashäälikuühend.			
Võõrsõna.	3	Tunneb ära võõrsõna, eristab neid omakeelsetest sõnadest. Selgitab erinevates õppeainetes kasutatud võõrsõnade tähendust. Kontrollib võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimedega õigekirja Interneti abil.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Nimisõna. Nimisõna algvorm ja käändevormid. Käänamistabel. Käändevormide tähendus. Nimisõna mitmus	6	Eristab nimisõna teistest sõnaliikidest. Käänab nimisõna ainsuses ja mitmuses käänamistabeli alusel, selgitab käändevormide tähendust, kasutab sõna muutevorme suulises ja kirjalikus kõnes. Kirjutab sõnades õigesti mitmuse tunnuse.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Nimisõnade tuletamine.	3	Mõistab tuletusliidetega nimisõnade tähendusvarjundeid. Tuletab nimisõnu analoogia alusel, kasutab tuletatud sõnu suulises ja kirjalikus kõnes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Liitnimisõna: moodustamine, õigekiri. Liitsõna käänamine. Lühenenud tüvega täiendsõna.	6	Teab ja mõistab, et - liitnimisõnas on viimane osa põhisõna, mis annab sõnale põhitähenduse, - täiendsõna täpsustab põhitähendust. Moodustab liitnimisõnu algoritmi või analoogia alusel,	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

Liitsõnade korduvad sõnaosad. Paarissõnad.		järgib kirjutades liitsõna õigekirjareegleid. Käänab ainsuses ja mitmuses (vajadusel käänamistabelile toetudes) liitnimisõnu, paarissõnu.	
Sõnaühend ja liitnimisõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.	3	Eristab liitsõna sõnaühendist, rakendab elementaarseid kokku- ja lahkukirjutamise reegleid.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Omadussõna. Käänamine koos nimisõnaga. Omadussõna võrdlusastmed.	6	Eristab omadussõna teistest sõnaliikidest. Käänab omadussõnaga sõnaühendeid ainsuses ja mitmuses käänamistabeli alusel, selgitab käändevormide tähendust, kasutab käändevorme suulises ja kirjalikus kõnes. Moodustab omadussõnadest analoogia alusel kolme võrdlusastet, kasutab neid kontekstis.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Omadussõna tuletamine liidete abil.	3	Mõistab tuletusliidetega omadussõnade tähendusvarjundeid. Tuletab omadussõnu algoritmi või analoogia alusel, kasutab tuletatud sõnu suulises ja kirjalikus kõnes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Teemavaldkonnad: • Meie jõud on me minevik: Eestlased sõjas ja Siberis. • Teabe vahendamine.	33	Väärtustab eestlaste visadust ja vastupidavust keerulistes oludes, teeb teksti analüüsil märkmeid oluliste faktide kohta, annab nii suuliselt kui kirjalikult edasi sellekohast infot kaaslastele, põhjendades oma hinnanguid vabas sõnastuses ja temaatiliste lõikude lugemisega. Kirjutab korrektselt vormistatud kutseid ja teateid nii käsikirjaliselt kui arvutis, kasutades nii enda kui tekstidest saadud andmeid.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 1. osa lk. 5-77. Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 1. osa, lk. 110 Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbekiri Soovitusi töötamiseks 8. -9. klassi lugemik-tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114
--	----	---	---

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Arvsõna: põhiarvsõna ja järgarvsõna. Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Murdarvsõna. Rooma numbrid.	6	Eristab arvsõna teistest sõnaliikidest. Eristab põhi- ja järgarvsõnu, selgitab nende tähendust sõnaühendites või lausetes. Rakendab õigekirjas (vajadusel näidisele või analoogiale toetudes) arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamise ning liitsõnade õigekirja reegleid. Käänab käänamistabeli alusel 5-kohalisi arvsõnu, sh murdarvsõnu ja kasutab	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

		käändevorme kontekstist lähtuvalt õigesti. Tunneb ja kasutab Rooma numbreid I-XXX.	
Asesõna. Isikulised, enesekohased, näitavad, umbisikulised, küsivad-siduvad asesõnad. Liide <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>.	6	Teab, et asesõnad võivad lausetes asendada nimi-, omadus- või arvsõna. Asendab lausetes nimi-, omadus- ja arvsõna asesõnaga ja vastupidi. Kasutab muutevormide lõpus ja kirjutab õigesti liidet <i>-ki/-gi</i>.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Tegusõna. <i>ma</i>-tegevusnimi, <i>da</i>-tegevusnimi.	6	Eristab tegusõna teistest sõnaliikidest. Moodustab tegusõnavormidest <i>ma</i>- ja <i>da</i>-tegevusnime, kasutab õigesti sõnaühendites ja lausetes. Kirjutab analoogiale toetudes õigesti <i>da</i>-tegevusnime tunnused (<i>-da/-ta</i>).	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Kindel kõneviis. Isikuline ja umbisikuline tegumood.	9	Leiab lauses tegusõna kindla kõneviisi vormid. Pöörab tegusõna ainsuses ja mitmuses. Kasutab õigesti jaatava ja eitava kõne vorme. Mõistab, moodustab analoogia alusel, eristab ja kasutab kontekstist lähtuvalt õigesti liht-, täis- ja enneminevikuvorme. Mõistab isikulises ja umbisikulises tegumoes väljendatud teabe olemust.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

		Moodustab analoogia alusel tegusõna isikulise ja umbisikulise tegumoe vormid. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut.	
Tingiv kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna tingivas kõneviisis väljendab tegevuse toimumist mingil tingimusel. Pöörab tingivas kõneviisis tegusõna ainsuses ja mitmuses, jaatavas ja eitavas kõnes. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Kaudne kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna kaudses kõneviisis kasutatakse siis, kui ei olda kindlad mingi sündmuse või tegevuse toimumises või antakse kaudselt edasi kontrollimata infot. Pöörab kaudses kõneviisis tegusõna olevikus ja minevikus, jaatavas ja eitavas kõnes. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut. Kirjutab õigesti kaudse kõneviisi tunnuse.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Käskiv kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna käskivas kõneviisis väljendab käsku, palvet, keeldu, hüüdu.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

		Moodustab käskivas kõneviisis sõnavorme algoritmi ja analoogia alusel. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut. Kasutab ja kirjutab õigesti käskiva kõneviis tunnuseid.	
--	--	---	--

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: - On aeg selg sirgu lüüa: Sinimustvalge lipu all. - On meist igaüks killuke loodust. Teabe vahendamine	18 15	Seostab Eesti ajaloo olulisemaid sündmusi kirjandusklassikaga; teeb lugemise käigus märkmeid teksti taastamiseks. Hindab tehtud märkmeid kriitiliselt ja parandab/täiendab neid hilisema analüüsi käigus. Annab oma kogemuste piires hinnanguid tegelastele ja sündmustele, põhjendab oma hinnanguid vabas sõnastuses ja loetud tekstidest saadud teabele toetudes. Suhtub hoolivalt loodusesse, kirjeldab loodusnähtusi, koostades sidusat jutustust, kasutades õpitud omadussõnu ja lausetüüpe.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 1. osa, lk. 78-103 Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa, lk. 5-44 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 1. osa, lk. 110 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 2. osa, lk. 121 Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbekiri. Soovitusi töötamiseks 8. -9.

			klassi lugemik- tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114
--	--	--	--

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Mineviku kesksõnad: <i>nud</i>-kesksõna ja <i>tud</i>-kesksõna. Oleviku kesksõnad: <i>v</i>- ja <i>tav</i>-kesksõna	6	Mõistab, et mineviku kesksõnad väljendavad tegevust või seisundit, mis on tekkinud või tekitatud minevikus, kasutab vastavaid sõnaühendeid erinevates vormides. Mõistab ja kasutab kõnes sõnaühendeid <i>v</i>- ja <i>tav</i>-kesksõnadega ainsuse ja mitmuse vormides. Eristab kesksõnavorme tegusõna pöördvormidest. Kasutab õigesti sõnaühendites <i>v</i>- ja <i>tav</i>-kesksõnu käänetetabeli neljas viimases käändes. Kirjutab õigesti tegusõna tunnused ja pöördelõpud.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Tegusõnaliited: liited <i>-u</i>, <i>-ta</i>, <i>-ata</i>, <i>-ne</i>.	6	Mõistab tuletatud tegusõnade tähendust, moodustab liidetega tegusõnu. Kasutab tuletatud tegusõnu lausetes ja suulises kõnes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

		Kirjutab õigesti tegusõna tunnused ja pöördelõpud.	
Määrsõna. Määrsõnaliited: <i>-lt, -sti, kesi, -ti</i> .	3	Mõistab määrsõnade semantilist tähendust lauses tegusõna täpsustava sõnana. Tuletab ja kasutab lauses koha-, viisi-, hulga-, määra- ja ajamäärsõnu.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Lihtlause. Tegusõna laiendamine lihtlauses. Nimisõna laiendamine lihtlauses.	6	Mõistab lihtlause olemust ühe tegevuse, seisundi või olukorra väljendamisel. Eristab laiendatud ja laiendamata lihtlauset. Laiendab lauses tegusõna sihitisega, nimisõnu täiendiga. Käänab käänamistabeli alusel omadussõnast ja nimisõnast koosnevat sõnaühendit, kasutab sõnaühendeid lauses. Kasutab lauses arvsõna ja asesõna nimisõna täiendina.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Koondlause.	3	Mõistab koondlause olemust. Mõistab sidesõnade tähendust ja kasutab neid õigesti koondlauses. Kasutab koma sidesõnade <i>kuid</i> ja <i>vaid</i> ees.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Liitlause. Rindlause.	6	Eristab liitlauset ja lihtlauset. Teab, et liitlauses on igas osalauses öeldis. Eristab osalauseid.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

		Mõistab rindlause ja selle osalause olemust. Kasutab osalause vahel koma või sidesõnu. Mõistab sidesõnade tähendust.	
Põimlause. Sihitiskõrvallause. Kõrvallause väljendab liitlause tegevuse toimumise tingimust, aega, viisi, põhjust ja tagajärge, eesmärki, kohta.	6	Teab, et põimlause • koosneb pealausest ja kõrvallausest või -lausetest, • kõrvallause võib asetseda pealause järel, ees või keskel. Laiendab pealause sihitiskõrvallausega, seostab kõrvallause sobivate sidesõnade ja/või komaga. Moodustab ja kasutab erineva struktuuriga põimlauseid, kus kõrvallause väljendab tegevuse toimumise tingimust, aega, viisi, põhjust ja tagajärge, eesmärki, kohta. Kasutab põimlausestes õigesti sidesõnu ja koma.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Kordamine.	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
-------------------------	-----------------	--------------	----------------

Teemavaldkonnad: • On muresid suurtel ja lastel • Tarbekiri: CV, tööleping, avaldus, seletuskiri, kaastundeavaldus, kuulutus.	28 11	Väärtustab oma vanemate hoolivust ja muret oma laste pärast, analüüsib ja kirjeldab nii suuliselt kui kirjalikult eri olukordades tekkivaid tundeid, kasutab suhtlemisel sobivaid repliike, teadvustab nende eesmäärke. Saab aru lihtsamatest dokumentidest, täidab ise blankette nii paberil kui arvutis, järgides vormistusnõudeid; hindab oma kogemuste piires reklaami, mõistab kuulutusi.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa lk. 45-109 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 2. osa lk. 121 Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbekiri Soovitusi töötamiseks 8. -9. klassi lugemik-tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114 Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa Soovitav on ilukirjanduslike palade teavet ära kasutades kujundada ka tarbekirjade koostamise oskust, luues loetu abil õpituatsioone, et kujundada teadmine sellest, kus ja mis eesmärgil tarbekirja elus vaja võiks minna.
---	---------------------	--	---